

SPRAWOZDANIE Z REALIZACJI ZADAŃ PSSE W RACIBORZU ZA ROK 2017

**Informacja o stanie bezpieczeństwa sanitarnego
powiatu raciborskiego za 2017 rok**

Państwowy Powiatowy
INSPEKTOR SANITARNY
w Raciborzu

Karina Talabska

.....
Pieczęć i podpis PPIS

Racibórz, dnia 08.02.2018 r.

Powiatowa Stacja Sanitarno - Epidemiologiczna

Tel. 32 415 28 93
Faks 32 459 41 31

ul. Batorego 8
47-400 Racibórz

<http://psseraciborz.pis.gov.pl>
ppisrac@psseraciborz.pl

SPIS TREŚCI

WSTĘP	5
I.EPIDEMIOLOGIA	7
I.1. Najważniejsze zadania w planie działalności w roku 2017	7
I.2. Nadzór epidemiologiczny nad chorobami zakaźnymi	8
I.3. Sytuacja epidemiologiczna wybranych chorób zakaźnych	12
I.3.1. Grypa i infekcje grypopodobne.....	12
I.3.2. Zatrucia i zakażenia pokarmowe.....	13
I.3.3. Wybrane choroby zakaźne wieku dziecięcego objęte programem obowiązkowych szczepień ochronnych: oспа wietrzna, świnka, różyczka, krztusiec, odra	14
I.3.4. Gruźlica	17
I.4. Nadzór nad przeprowadzaniem szczepień ochronnych	19
I.5. Nadzór sanitarny nad higieną lecznictwa w placówkach udzielających świadczeń zdrowotnych	22
I.5.1. Lecznictwo zamknięte	24
I.5.2. Lecznictwo ambulatoryjne	24
I.5.3. Praktyki zawodowe	25
I.5.4. Wyniki kontroli	26
II.HIGIENA KOMUNALNA I ŚRODOWISKA	27
II.1. Zadania realizowane w 2017 r.	27
II.2. Jakość zdrowotna wody do spożycia. Stan urządzeń wodociągowych	27
II.3. Jakość zdrowotna wody ciepłej	30
II.4. Jakość zdrowotna wody do kąpiel i rekreacji	30
II.5. Nadzorowane obiekty użyteczności publicznej i wyniki ich kontroli.....	31
II.5.1. Ustępy publiczne	31
II.5.2. Baseny kąpielowe.....	32
II.5.3. Inne miejsca wykorzystywane do kąpiel.....	32
II.5.4. Domy Pomocy Społecznej i inne placówki zapewniające całodobową opiekę osobom starszym lub przewlekłe chorym	32
II.5.5. Zakłady fryzjerskie, kosmetyczne, odnowy biologicznej i tatuażu.....	33
II.5.6. Infrastruktura kolejowa i drogowa	33
II.5.7. Środki transportu osobowego	34
II.5.8. Tereny rekreacyjne.....	34
II.5.9. Obiekty sportowe.....	34
II.5.10. Obiekty kulturalno-widowiskowo-rozrywkowe	35
II.5.11. Noclegownie.....	35
II.5.12. Cmentarze	35
II.6. Realizacja obowiązków wynikających z innych aktów prawnych oraz działalność poza statutową	35
II.7. Interwencje	35

III. HIGIENA ŻYWNOSCI ŻYWIENIA I PRZEDMIOTÓW UŻYTKU	36
III.1. Zadania realizowane w 2017 r. i wyniki kontroli w obiektach nadzorowanych	36
III.2. Działania w ramach systemów wczesnego ostrzegania RASFF i RAPEX	38
III.3. Współpraca z innymi organami kontroli	39
III.4. Jakość zdrowotna środków spożywczych	41
III.5. Akcje	42
III.6. Ocena sposobu żywienia	45
IV. HIGIENA DZIECI I MŁODZIEŻY	47
IV.1. Zadania realizowane w 2017 r.	47
IV.2. Stan sanitarny nadzorowanych placówek nauczania i wychowania	47
IV.3. Przygotowanie szkół do nowego roku szkolnego	49
IV.4. Warunki realizacji profilaktycznej opieki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej w szkołach	49
IV.5. Dostosowanie mebli szkolnych i przedszkolnych do wzrostu uczniów i dzieci oraz ich oznakowanie ..	50
IV.6. Tygodniowe rozkłady zajęć lekcyjnych	52
IV.7. Sposób dożywiania dzieci w szkołach	53
IV.8. Zapewnienie uczniom miejsca na pozostawienie w szkole części podręczników i przyborów szkolnych	53
IV.9. Warunki do utrzymania higieny jamy ustnej przez dzieci uczęszczające do przedszkoli	53
IV.10. Przebieg wypoczynku dzieci i młodzieży	54
IV.11. Zadania zaplanowane na 2018 r.	55
V. HIGIENA PRACY	56
V.1. Realizacja zadań w 2017 r.	56
V.2. Charakterystyka obszaru działania	57
V.3. Bieżący nadzór sanitarny nad zakładami pracy	58
V.4. Ocena narażenia zawodowego nad warunkami pracy i wypełnianiem przez pracodawców obowiązków, wynikających z oceny ryzyka zawodowego pracowników zatrudnionych w przemyśle tworzyw sztucznych	61
V.5. Nadzór w zakresie egzekwowania zakazu wytwarzania i wprowadzania do obrotu środków zastępczych i nowych substancji psychoaktywnych	64
V.6. Nadzór nad prekursorami narkotyków kat. 2 i 3.	64
V.7. . Ocena narażenia zawodowego w zakresie przygotowania pracodawców pod kątem przestrzegania przepisów i zasad bhp podczas prac związanych z usuwaniem bądź zabezpieczaniem wyrobów zawierających azbest	65
V.8. Prowadzenie nadzoru nad wprowadzaniem do obrotu substancji i mieszanin chemicznych	66
V.9. Choroby zawodowe	66
V.3. Plan działalności na 2018 r.	67
VI. ZAPOBIEGAWCZY NADZÓR SANITARNY	68
VI.1. Zadania realizowane w 2017 r.	68

VI.2. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego	68
VI.3. Uwarunkowania środowiskowe	70
VI.4. Dokumentacja projektowa	72
VI.5. Odbiory sanitarne	72
VII. OŚWIATA ZDROWOTNA I PROMOCJA ZDROWIA	73
VII.1. Programy krajowe	73
VII.1.1 „Trzymaj Formę!”	73
VII.1.2 . Program Ograniczania Zdrowotnych Następstw Palenia Tytoniu w Polsce. Cele i Zadania na lata 2014-2018	73
VII.1.3 „Czyste powietrze wokół nas”	73
VII.1.4 „Profilaktyczny Program w Zakresie Przeciwdziałania Uzależnieniu od Alkoholu, Tytoniu i innych Środków Psychoaktywnych”	74
VII.1.5 Krajowy Program Zwalczania AIDS i Zapobiegania Zakażeniom HIV	75
VII.2. Programy wojewódzkie	76
VII.2.1. „Wybierz Życie – Pierwszy Krok”	76
VII.2.2. „Podstępne WZW”	76
VII.2.3. „Znamie! Znam je?”	76
VII.2.4. „Żywnienie na wagę zdrowia”	77
VII.2.5. „Smak życia czyli debata o dopalaczach”	77
VII.2.6. Bieg po zdrowie	78
VII.3. Interwencje nieprogramowe	78
VII.3.1. Obchody Światowego Dnia bez Tytoniu (31 maj)	78
VII.3.2. Obchody Światowego Dnia Rzucania Palenia (trzeci czwartek listopada)	79
VII.3.3. Światowy Dzień Zdrowia (7 kwietnia)	79
VII.3.4. „Bezpieczne ferie 2017”	80
VII.3.5. Dopalacze - Wypalacze „groźne narkotyki”	80
VII.3.6. Europejski Dzień Wiedzy o Antybiotykach w ramach programu zdrowotnego Ministra Zdrowia p.n. „Narodowy Program Ochrony Antybiotyków”	81
VII.3.7. Akcja „Zaszczep w sobie chęć szczepienia”	81
VII.3.8. Kampania „Mam świadomość jak być zdrowym”	82
VII.3.9. Akcja „Lekki tornister”	82
VII.3.10. Akcja „Brązowo ale czy zdrowo?”	82
VII.3.11. „Akcja Lato” – profilaktyka środków psychoaktywnych, w tym dopalaczy	83
VII.3.12. „Pedikuloza” – profilaktyka wszawicy	83
WNIOSKI I PODSUMOWANIE	84

WSTĘP

Państwowa Inspekcja Sanitarna realizując swoje zadania działa w oparciu o zapisy Ustawy z 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej zgodnie z właściwością miejscową Państwowych Powiatowych Inspektorów Sanitarnych.

Misją państwowej inspekcji sanitarnej jest realizacja zadań z zakresu zdrowia publicznego w celu ochrony zdrowia ludzkiego przed niekorzystnym wpływem szkodliwości i uciążliwości środowiskowych, zapobiegania powstawaniu chorób, w tym chorób zakaźnych i zawodowych.

Podejmowane działania służą zapewnieniu bezpieczeństwa sanitarnego na podległym terenie poprzez sprawowanie zapobiegawczego i bieżącego nadzoru sanitarnego oraz prowadzenie działalności zapobiegawczej i przeciwepidemicznej w zakresie chorób zakaźnych i innych chorób powodowanych warunkami środowiska. Szczególne działania o szerokim zakresie prowadzone są w kierunku szerzenia oświaty zdrowotnej.

Niniejsze opracowanie stanowi przedstawienie wszystkich działań podjętych przez Państwową Inspekcję Sanitarną na terenie powiatu raciborskiego w 2017 r. na rzecz poprawy stanu sanitarnego i sytuacji epidemiologicznej w powiecie.

W roku 2017 Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Raciborzu realizowała zadania zgodnie z „Planem zasadniczych przedsięwzięć na 2017 rok”, zawierającym główne kierunki działania, zasadnicze zamierzenia oraz harmonogram nadzoru nad obiektami.

Podobnie jak w latach wcześniejszych, realizując zadania Państwowej Inspekcji Sanitarnej, Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Raciborzu uczestniczyła w działaniach systemowych mających na celu eliminację z obrotu niebezpiecznej żywności (działania w systemie RASFF), niebezpiecznych kosmetyków, przedmiotów użytku i innych wyrobów (działania w systemie RAPEX). Realizowano „Plan pobierania próbek do badania żywności w ramach urzędowej kontroli i monitoringu dla PIS na 2017 rok” oraz prowadzono nadzór nad zakładami produkcji i dystrybucji suplementów diety, środków spożywczych specjalnego przeznaczenia żywieniowego oraz środków spożywczych wzbogacanych. W 2017 r., w związku z wystąpieniem w Polsce przypadków afrykańskiego pomoru świń (ASF) prowadzono kontrole sanitarne, podczas których weryfikowano pochodzenie m.in. mięsa wieprzowego i produktów pochodzenia wieprzowego oraz sposób zagospodarowania odpadów, ze szczególnym uwzględnieniem umów przedsiębiorców z firmami odbierającymi odpady oraz kart przekazania odpadu. Jak co roku, w sezonie wiosenno-letnim, wzmożono nadzór w obiektach zlokalizowanych w miejscach wypoczynku oraz przy trasach turystycznych, obiektach funkcjonujących w sezonie letnim (automaty do lodów, wytwórnie lodów), obiektach ruchomych funkcjonujących w ramach imprez masowych, a także w obiektach oświaty.

W 2017 roku PSSE w Raciborzu prowadziła nadzór w zakresie bezpieczeństwa zdrowotnego wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi oraz systematyczne kontrole jakości wody służącej do

zbiorowego zaopatrzenia ludności. Prowadzono nadzór oraz kontrole ciepłej wody użytkowej pod kątem występowania bakterii z rodzaju *Legionella* sp. w podmiotach leczniczych i w obiektach zamieszkania zbiorowego, kontrole jakości wody w kąpieliskach i miejscach wykorzystywanych do kąpieli oraz nadzór nad jakością wody na pływalniach w zakresie obowiązujących regulacji. Działania te upubliczniano m.in. z wykorzystaniem Biuletynu Informacji Publicznej redagowanego systematycznie przez tut. Stację.

W 2017 r. w ramach higieny komunalnej prowadzono nadzór sanitarny nad obiektami użyteczności publicznej, obiektami i urządzeniami wodociągowymi, środkami transportu publicznego, przewozem zwłok, ekshumacjami i innymi elementami higieny komunalnej.

W związku z koniecznością systematycznej analizy sytuacji epidemiologicznej chorób zakaźnych PSSE w Raciborzu kontynuowała nadzór epidemiologiczny i rejestrację zachorowań na podlegające zgłoszeniom jednostki chorobowe w powiecie raciborskim.

W 2017 roku, jak co roku, sprawowano nadzór nad uodpornieniem populacji w ramach obowiązkowych szczepień ochronnych oraz nad sposobem przekazywania i przechowywania szczepionek służących do przeprowadzania obowiązkowych szczepień ochronnych. Nadzorowano również spełnianie przez lekarzy obowiązku zgłaszania organom PIS przypadków uchylania się od obowiązku poddawania się szczepieniom ochronnym przez osoby prawnie do tego zobowiązane.

Jak co roku prowadzono nadzór nad warunkami pracy i wypełnianiem przez pracodawców obowiązków, wynikających z oceny ryzyka zawodowego pracowników zatrudnionych w warunkach narażenia na działanie szkodliwych czynników w miejscach pracy. W roku 2017 zwrócono szczególną uwagę na warunki pracy pracowników zatrudnionych w przemyśle tworzyw sztucznych. W roku 2017 nadzorowano również przygotowanie pracodawców do przestrzegania przepisów BHP podczas prac związanych z usuwaniem bądź zabezpieczaniem wyrobów zawierających azbest, kontrolowano produkcję, stosowanie i wprowadzanie do obrotu substancji i mieszanin chemicznych oraz wzmożono nadzór nad obiektami, w których wprowadzano do obrotu środki zastępcze (tzw. dopalacze).

Prowadzono nadzór nad warunkami higieniczno-sanitarnymi w placówkach oświatowo-wychowawczych, opiekuńczych, wypoczynku i rekreacji dzieci i młodzieży oraz w wyższych uczelniach, a także skontrolowano zorganizowane na terenie powiatu turnusy wypoczynku.

Utrzymywano działania poświęcone profilaktyce antynikotynowej i realizacji obowiązków wynikających z Ustawy z dnia 9 listopada 1995 r. o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych oraz realizowano programy edukacyjne i kampanie społeczne w obszarze promocji zdrowia i profilaktyki chorób.

Prowadzono także nadzór zapobiegawczy nad nowopowstającymi obiektami na poszczególnych etapach realizacji inwestycji, w szczególności objętych docelowo nadzorem bieżącym przez Państwową Inspekcję Sanitarną.

I. EPIDEMIOLOGIA

I.1. Najważniejsze zadania w planie działalności w roku 2017 w zakresie działalności przeciwepidemicznej

W planach działalności na rok 2017 nie przewidziano istotnych zmian w stosunku do roku 2016. Główne kierunki działania w zakresie działalności przeciwepidemicznej przewidziane na rok 2017 polegają przede wszystkim na kontynuacji działań z roku 2016.

Do najważniejszych należą:

1. Zintensyfikowanie działań nad realizacją Programu Szczepień Ochronnych.
2. Sprawowanie nadzoru nad uodpornieniem populacji w ramach obowiązkowych szczepień ochronnych oraz nad sposobem przekazywania i przechowywania szczepionek służących do przeprowadzania obowiązkowych szczepień, z wykorzystaniem Elektronicznego Systemu Nadzoru nad Dystrybucją Szczepień (ESDS).
3. Sprawowanie nadzoru nad spełnieniem przez lekarzy obowiązku rzetelnego prowadzenia dokumentacji medycznej dotyczącej obowiązkowych szczepień ochronnych.
4. Sprawowanie nadzoru nad spełnieniem przez lekarzy obowiązku zgłaszania organom PIS przypadków uchylania się od obowiązku poddawania się szczepieniom ochronnym przez osoby prawnie do tego zobowiązane.
5. Sprawowanie nadzoru nad spełnieniem przez lekarzy, na podległym terenie, obowiązku zgłaszania organom PIS niepożądanych odczynów poszczepiennych.
6. Kontynuacja bieżącej działalności przeciwepidemicznej oraz nadzór epidemiologiczny w zakresie zapobiegania, a także zwalczania zakażeń i chorób zakaźnych wymienionych w ustawie z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (Dz.U. z 2016 r., poz. 1866 z późn. zm.).
7. Realizacja bieżącej działalności przeciwepidemicznej w szczególności, w zakresie chorób występujących ogniskowo, stanowiących szczególny problem zdrowotny, w kontekście sytuacji epidemiologicznej na terenie kraju, krajów UE oraz państw trzecich.
8. Współpraca z zespołami kontroli zakażeń szpitalnych przy monitorowaniu ognisk zakażeń szpitalnych, czynników alarmowych oraz doskonalenie działań przeciwepidemicznych w zakresie nadzoru nad opracowywaniem ognisk przenoszonych drogą pokarmową, oddechową, kontaktową, w podmiotach wykonujących działalność leczniczą.
9. Kontynuacja monitorowania bieżącej sytuacji epidemiologicznej związanej z zatruciami oraz podejrzeniami zatruc środkami zastępczymi oraz nowymi substancjami psychoaktywnymi, przeprowadzanie analiz w tym zakresie.

I.2. Nadzór epidemiologiczny nad chorobami zakaźnymi

Najważniejszym z nadzorowanych elementów bezpieczeństwa zdrowotnego w działaniu przeciwepidemicznym jest nadzór epidemiologiczny w zakresie chorób zakaźnych.

W roku 2017 sytuacja epidemiologiczna chorób zakaźnych przedstawiała się w następujący sposób:

ANALIZA PORÓWNAWCZA ZACHOROWAŃ w latach 2016/2017 niektórych chorób zakaźnych na terenie powiatu raciborskiego

Nie odnotowano zachorowań na :	Jednostka chorobowa		ZAPADALNOŚĆ NA 100 000		Wzrost lub spadek zapadalności i w stosunku do 2016r. w %
			2016	2017	
Dur brzuszny, Dur rzekomy, Błonicę, Botulizm, Czerwonkę, Ostre porażenie wiotkie u dzieci do -14 lat,	Salmonellozy – zatrucia pokarmowe		34,8	22,0	- 36,7
	Inne bakteryjne zatrucia pokarmowe nie określone – Ogółem		62,3	42,2	- 32,2
	Biegunki i zapalenie żołądkowo-jelitowe BNO o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu		70,5	78,0	+ 10,6
	Płonica		53,1	78,8	+ 48,4
	Ospa wietrzna		682,2	366,5	- 46,3
	Różyczka		1,8	5,5	+ 205,5
	Krzusiec		17,4	4,5	- 74,2
	WZW B	Ostre	-	-	-
		Przewlekłe	5,5	5,5	0
	WZW C (ostre i przewlekłe)		9,2	11,9	+ 29,4
	Świnka		2,7	3,6	+ 33,3
	Zakażenia jelitowe o etiologii wirusowej (ogółem)		545,8	356,5	- 34,4
	Borelioza		71,3	75,2	+ 5,5
	Giardioza (Lamblioza)		43,9	17,4	- 60,4

	Grypa – ogółem wg MZ-55	2541,3	14 365,2	+ 465,3
	Gruźlica	11,0	19,2	+ 74,5

Nie odnotowano zachorowań na: dur brzuszny i dur rzekomy, błonicę, botulizm, czerwonkę, ostre porażenie wiotkie u dzieci do lat 14.

Wzrost zapadalności w odniesieniu do 2016 roku obserwuje się w przypadku następujących chorób:

- grypa (wzrost zapadalności z 2541,3 w roku 2016 do 14365,2 w roku 2017 – 465,3%),
- różyczka (wzrost zapadalności z 1,8 w roku 2016 do 5,5 w roku 2017 – 205,5%),
- gruźlica (wzrost zapadalności z 11 w roku 2016 do 19,2 w roku 2017 – 74,5%),
- płonica (szkarlatyna) (wzrost zapadalności z 53,1 w roku 2016 do 78,8 w roku 2017 – 48,4%),
- świnka (nagminne zapalenie przyusznic) (wzrost zapadalności z 2,7 w roku 2016 do 3,6 w roku 2017 – 33,3%),
- wirusowe zapalenie wątroby typu C (wzrost zapadalności z 9,2 w roku 2016 do 11,9 w roku 2017 – 29,4%),
- biegunki i zapalenie żołądkowo-jelitowe BNO o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu (wzrost zapadalności z 70,5 w roku 2016 do 78,0 w roku 2017 – 10,6%),
- borelioza (wzrost zapadalności z 71,3 w roku 2016 do 75,2 w roku 2017 – 5,5%),

Spadek zapadalności w odniesieniu do 2016 roku obserwuje się w przypadku następujących chorób:

- krztusiec (spadek zapadalności z 17,4 w roku 2016 do 4,5 w roku 2017 – 74,2%),
- giardioza (lamblioza) (spadek zapadalności z 43,9 w roku 2016 do 17,4 w roku 2017 – 60,4%),
- ospa wietrzna (spadek zapadalności z 682,2 w roku 2016 do 366,5 w roku 2017 – 46,3%),
- Salmonellozy – zatrucia pokarmowe (spadek zapadalności z 34,8 w roku 2016 do 22,0 w roku 2017 – 36,7%),
- zakażenia jelitowe o etiologii wirusowej (spadek zapadalności z 545,8 w roku 2016 do 365,5 w roku 2017 – 34,4%),
- inne bakteryjne zatrucia pokarmowe nie określone (spadek zapadalności z 62,3 w roku 2016 do 42,2 w roku 2017 – 32,2%),

Najczęściej występującymi chorobami zakaźnymi pod względem liczbowym w powiecie raciborskim w roku 2017 były: grypa i infekcje grypopodobne, ospa wietrzna, wirusowe zakażenia jelitowe, biegunka i zapalenie żołądkowo – jelitowe o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu, oraz płonica (szkarlatyna) i borelioza.

Wzrost zachorowań na poszczególne choroby zakaźne można wiązać z działaniami podejmowanymi na rzecz poprawy zgłaszalności przez laboratoria i placówki lecznicze, poprawą świadomości pacjentów, którzy często wykonują badania laboratoryjne na własny koszt.

W roku 2017 odnotowano spadek zapadalności zatruc pokarmowych pałeczką Salmonella oraz innych bakteryjnych zatruc pokarmowych o nieokreślonej etiologii co miało bezpośredni związek z brakiem występowania ognisk zbiorowych zatruc pokarmowych na terenie powiatu.

Nadal ważnym problemem pozostają pokąsania przez nieznane (wałęsające się, bezpańskie) zwierzęta, po których konieczne jest podejmowanie szczepień przeciw wściekliznie. W roku 2017 14 osób pokąsanych poddano szczepieniom przeciw wściekliznie, z powodu niemożności poddania zwierzęcia obserwacji weterynaryjnej. Ogółem podjęto 74 interwencje związane ze zgłoszeniem pokąsania osób.

Sytuację epidemiologiczną, pod względem liczby zachorowań, jak również wskaźników zapadalności, w okresie 5-letnim można zaobserwować w poniższym zestawieniu:

**ZESTAWIENIE ZACHOROWAŃ NA CHOROBY ZAKAŻNE
w latach od 2013 do 2017
w Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Raciborzu**

Lata		2013		2014		2015		2016		2017	
Jednostka chorobowa		A	B	A	B	A	B	A	B	A	B
Liczba Ludności		110 085		109 929		109 564		109 362		109 111	
Biegunki i zapalenie żołądkowo-jelitowe BNO, o prawdopodob. zakaźnym pochodzeniu (A09)	Ogółem	54	49,12	34	31,03	60	54,8	77	70,5	85	78,0
	W tym dzieci do lat 2	21	19,10	18	16,42	39	35,6	40	36,6	23	21,0
Gruźlica ogółem		14	12,74	30	27,38	13	11,8	12	11,0	21	19,2
Krzusiec		1	0,90	1	0,91	1	0,91	19	17,4	5	4,5
Płonica		80	72,77	61	55,67	125	114,3	58	53,1	86	78,8
Tężec		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Choroba meningokokowa - - Ogółem		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ospa wietrzna		509	463,03	815	743,85	572	523,03	745	682,2	400	366,5

Odra		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Różyczka		28	25,47	21	19,16	5	4,57	2	1,8	6	5,5
WZW A		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
WZW B ostre		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
WZW B przewlekłe		1	0,90	13	11,86	9	8,2	6	5,5	6	5,5
WZW C		5	4,54	11	10,03	7	6,4	10	9,2	13	11,0
WZW typ B+C		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
WZW inne i nieokreśl.		4	3,64	2	1,82	1	0,91	-	-	-	-
Zapalenie przyusznicy		8	7,28	8	7,30	6	5,48	3	2,7	4	3,6
Grypa – zachorowania i podejrzenia zachorowań		5808	5283,4	1503	1371,81	4564	4173,3	2775	2541,3	15 674	14365,2
Grypa wywołana zidentyfikowanym wirusem		10	9,10	-	-	4	3,65	7	6,4	4	3,6
Inne bakteryjne zatrucia pokarmowe nie określone – Ogółem (A05.9)		51	46,39	49	42,89	45	41,1	68	62,3	46	42,2
Salmonellozy – zatrucia pokarmowe		20	18,19	87	79,41	22	20,1	38	34,8	24	22,0
Wirusowe zakażenia jelitowe	Ogółem	351	319,29	556	507,46	500	457,2	596	545,8	389	356,5
	W tym dzieci do lat 2	123	111,89	123	112,26	155	141,7	148	135,5	101	92,5
Róża		25	22,74	28		27		33	30,2	54	49,5
Lamblioza		94	85,51	129		81	74,06	48	43,9	19	17,4
Pokąsania przez zwierzęta- osoby szczepione		12	10,91	13	11,86	11	10,05	21	19,2	14	12,8
Borelioza z Lyme		36	32,75	82		60	54,8	78	71,4	82	75,2

A – liczba zachorowań

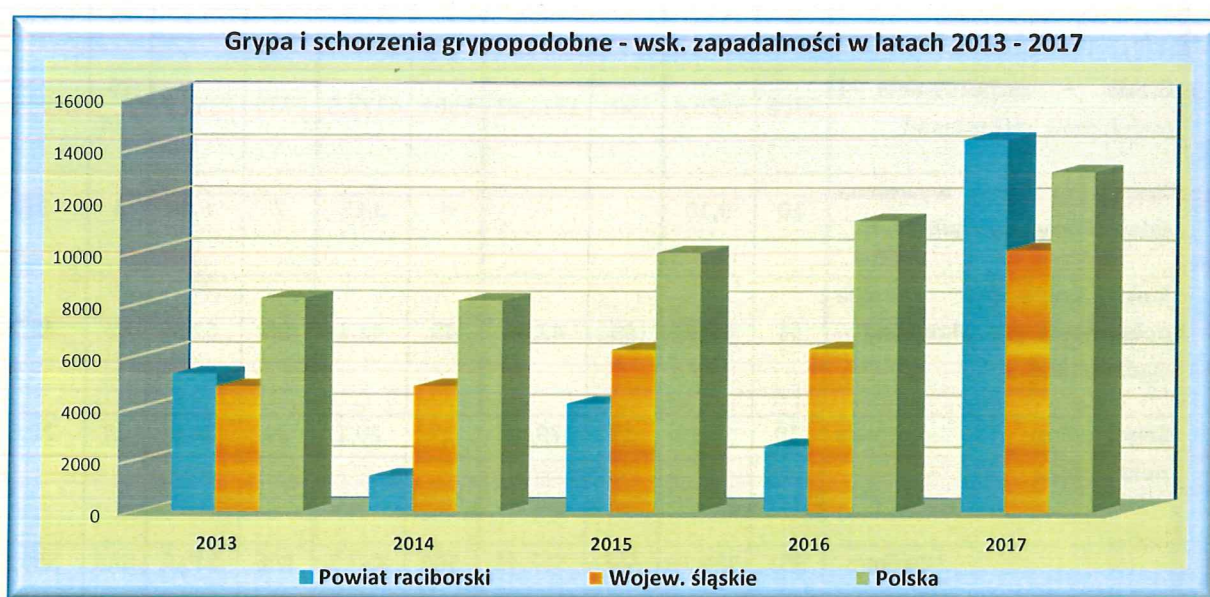
B – wskaźnik zapadalności na 100 tys. ludności

I.3. Sytuacja epidemiologiczna wybranych chorób zakaźnych

I.3.1. Grypa i infekcje grypopodobne

Grypa i infekcje grypopodobne zawsze były największym problemem epidemiologicznym w I oraz IV kwartale roku i najczęstszymi chorobami zakaźnymi na terenie powiatu raciborskiego. Najwięcej zachorowań odnotowano w grupach wiekowych 0-4 lat oraz 15-64 r.ż.

W roku 2017 odnotowano najwyższą od 5 lat zapadalność przekraczającą wskaźnik nie tylko w województwie lecz także w Polsce. Sytuacja związana była nie tyle ze wzrostem zachorowań na grypę i infekcje grypopodobne, lecz wyegzekwowaniem zmiany podejścia lekarzy do właściwego definiowania przypadków zgodnie z definicją przyjętą na potrzeby nadzoru nad chorobami zakaźnymi w krajach Unii Europejskiej.

Grypa i schorzenia grypopodobne wskaźnik zapadalności na 100 tys. ludności w latach 2013 – 2017

Od roku 2010 stan zaszczepienia mieszkańców powiatu raciborskiego przedstawiał się następująco:

Lata	Odsetek zaszczepienia populacji w %
2010	3,1
2011	2,8
2012	2,5
2013	2,6
2014	2,4
2015	1,9
2016	2,0
2017	2,4

Pomimo nieznacznej poprawy stanu zaszczepienia mieszkańców powiatu raciborskiego w porównaniu do roku 2016, w dalszym ciągu można mówić o spadku zainteresowania szczepieniami przeciwko grypie.

I.3.2. Zatrucia i zakażenia pokarmowe

Nazwa choroby		Liczba zachorowań	
		2016	2017
Zatrucie pokarmowe pałeczką Salmonella		38	24
Inne bakteryjne zakażenia jelitowe	Ogółem	22	20
	Wywołane przez <i>E. coli</i> biegunkotwórczą	4	3
	Wywołane przez <i>Clostridium Difficile</i>	12	14
	Inne określone	2	0
	Nieokreślone	4	3
Biegunka i zapalenie żołądkowo- jelitowe		77	85
Inne bakteryjne zatrucia pokarmowe o nieokreślonej etiologii		68	46
Wirusowe zakażenia jelitowe	Ogółem	596	389
	W tym dzieci do lat 2	148	101

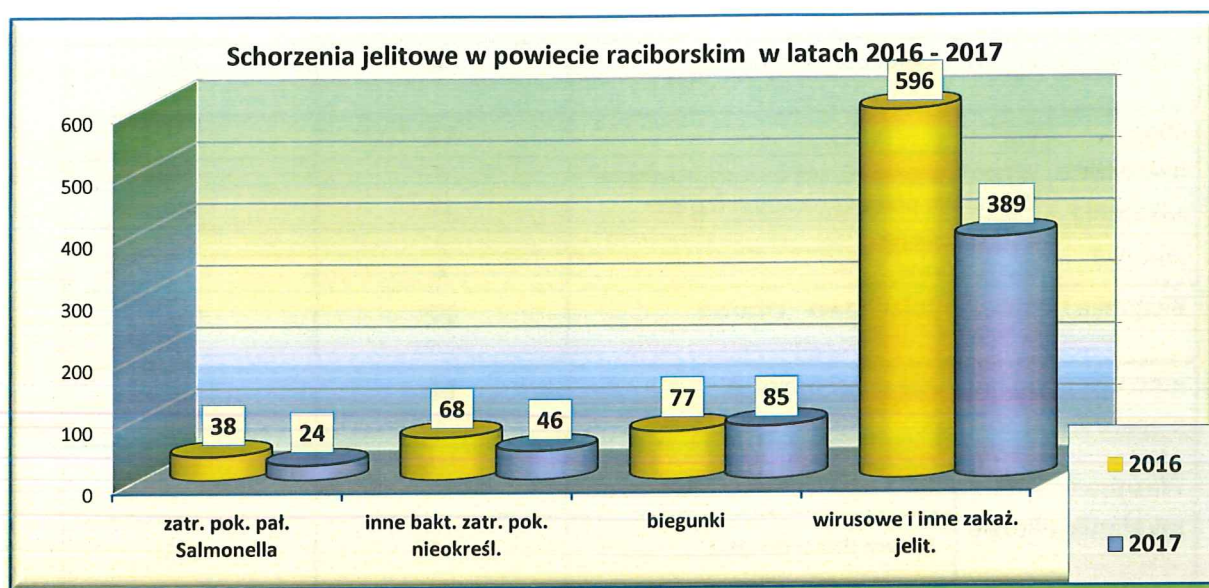
Jak wynika z powyższego zestawienia – w roku 2017 wystąpił zdecydowany spadek zachorowań na zatrucia pokarmowe pałeczką Salmonella, co związane było z brakiem wystąpienia w roku 2017 ognisk zbiorowych zatruc pokarmowych.

W roku 2017 na terenie powiatu raciborskiego zaobserwowano niewielki spadek zapadalności (o 34,4%) w stosunku do roku 2016 na zakażenia jelitowe o etiologii wirusowej. Analogicznie jak w latach ubiegłych zdecydowaną większość (81,5%) stanowiły zakażenia o nieokreślonej etiologii zgłaszane głównie przez placówki podstawowej opieki zdrowotnej, 11,5% przypadków stanowiły zakażenia rotawirusami, 4,1% zakażenia norowirusami, natomiast 2,8% wywołane było przez adenowirusy. Podobnie jak w latach ubiegłych, zdecydowaną większość przypadków potwierdzonych laboratoryjnie stanowiły przypadki hospitalizowane, zwłaszcza na Oddziale Pediatrycznym Szpitala Rejonowego w Raciborzu. Pozostałe zachorowania zgłaszano przede wszystkim z placówek POZ na podstawie objawów klinicznych i z powodu braku diagnostyki laboratoryjnej zakwalifikowano je jako zakażenia wirusowe jelit nie określone (A08.4) według międzynarodowej klasyfikacji ICD 10.

Pomimo niekorzystnej sytuacji epidemiologicznej zachorowań na wirusowe zapalenie wątroby typu A w kraju, a zwłaszcza na terenie województwa śląskiego - w powiecie raciborskim w roku 2017 nie odnotowano tych zachorowań. Należy jednak podkreślić, że według danych liczbowych dla województwa na dzień 31.12.2017 roku, tylko w powiecie raciborskim nie zarejestrowano przypadków zachorowań na WZW typu A.

Sytuację epidemiologiczną zatruć/zakażeń przewodu pokarmowego w latach 2016-2017 przedstawia graficzne zestawienie:

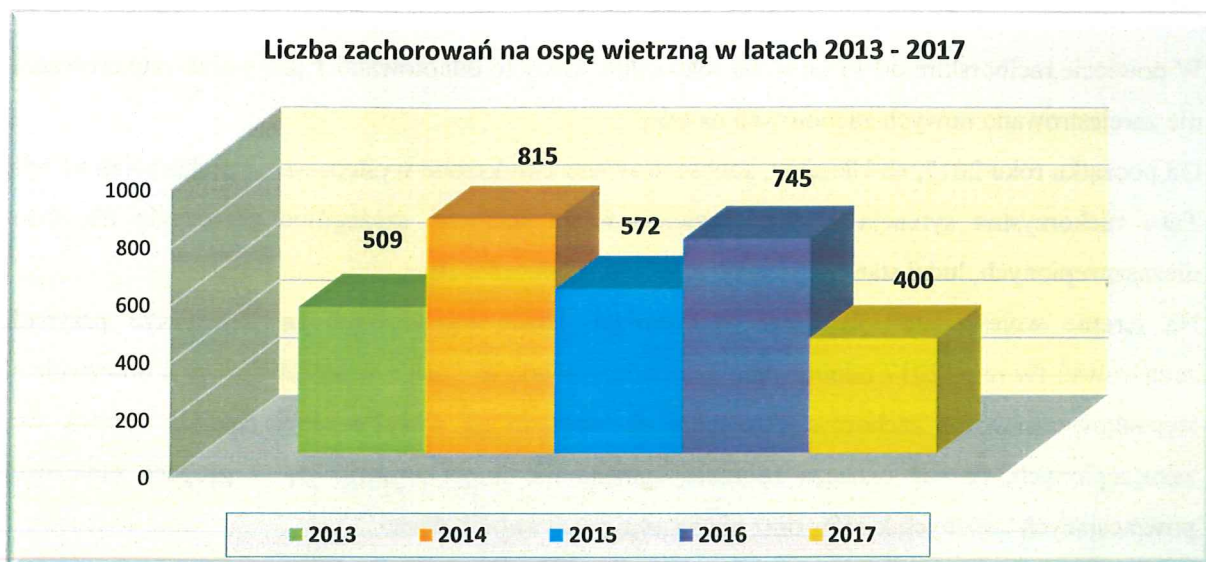

I.3.3. Wybrane choroby zakaźne wieku dziecięcego objęte programem obowiązkowych szczepień ochronnych: oспа wietrzna, świnka, różyczka, krztusiec, odra

W porównaniu do roku 2016 pod względem liczbowym sytuacja przedstawiała się następująco:

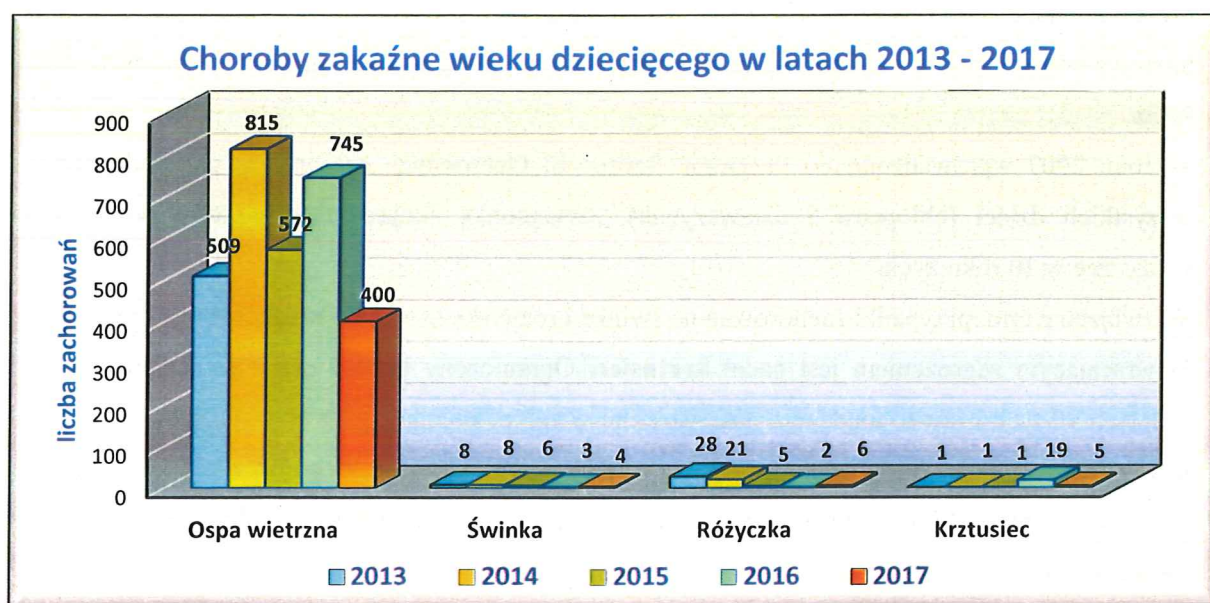
Liczba zachorowań w latach 2016 – 2017

Jednostka chorobowa	2016	2017
Ospa wietrzna	745	400
Nagminne zapalenie przyusznic (świnka)	3	4
Różyczka	2	6
Krztusiec	19	5
Odra	0	0

Choroby zakaźne wieku dziecięcego - liczba zachorowań w latach 2013 – 2017

Lata	Jednostka chorobowa				
	Ospa wietrzna	Świnka	Różyczka	Krztusiec	Odra
2013	509	8	28	1	0
2014	815	8	21	1	0
2015	572	6	5	1	0
2016	745	3	2	19	0
2017	400	4	6	5	0

W powiecie raciborskim od 11 lat tj. od roku 2006, kiedy to odnotowano 1 przypadek zachorowania - nie zarejestrowano nowych zachorowań na odrę.

Od początku roku 2017, na Ukrainie, zaobserwowano zwiększone występowanie zachorowań na odrę. Taka niekorzystna sytuacja epidemiologiczna może stanowić szczególne zagrożenie dla dzieci niezaszczepionych, ludzi starszych i osób z obniżoną odpornością.

Na terenie województwa śląskiego w ostatnich latach rejestrowane są pojedyncze przypadki zachorowań (w roku 2017 odnotowano 2 zachorowania). W Polsce w ostatnich latach obserwuje się stosunkowo niewiele zachorowań na odrę ze względu na wciąż wysoki (>98%) odsetek osób zaszczepionych, co nie oznacza że takie ogniska nie mogą pojawić się w grupach etnicznych, powracających z różnych krajów oraz nie szczepiących swoich dzieci.

Zgodnie z Programem Szczepień Ochronnych, szczepieniami obowiązkowymi przeciwko odrze, śwince i różyczce objęte są dzieci i młodzież od 13 miesiąca do ukończenia 19 roku życia. Do szczepienia przeciwko odrze, śwince i różyczce stosuje się szczepionki skojarzone, co oznacza, że jedna szczepionka chroni przed wszystkim trzema chorobami. Wszystkie szczepionki zawierają żywe wirusy, ale tak osłabione i zmodyfikowane, że nie wywołują u zdrowych dzieci choroby, a tylko silnie stymulują odporność.

Mimo, że wszystkie trzy choroby wykazują się stosunkowo łagodnym przebiegiem, mogą być przyczyną licznych i ciężkich powikłań tym bardziej, że odra, różyczka i świnka umożliwiają wystąpienie wtórnych zakażeń bakteryjnych oraz wirusowych.

Przed wprowadzeniem szczepionki MMR do Programu Szczepień Ochronnych epidemie odry, świnki i różyczki były dość częste, także na terenie powiatu raciborskiego.

Od końca 2003 roku wprowadzono obowiązkowe powszechne szczepienie u dzieci w 13-15 miesiącu życia szczepionką trójwalentną (MMR) - przeciw odrze, śwince i różyczce, a od roku 2005 szczepienia przypominające w 12 roku życia i od tego czasu zrezygnowano już z używania szczepionek monowalentnych przeciw odrze w 7 roku życia i szczepienia dziewcząt przeciw różyczce w 13 roku życia.

W roku 2007 wprowadzono do Programu Szczepień Ochronnych szczepienia przypominające dla wszystkich dzieci (chłopców i dziewczynek), szczepionką skojarzoną przeciwko odrze, śwince i różyczce w 10 roku życia.

W związku z tym, przypadki zachorowań na świnkę i różyczkę należą do rzadkości.

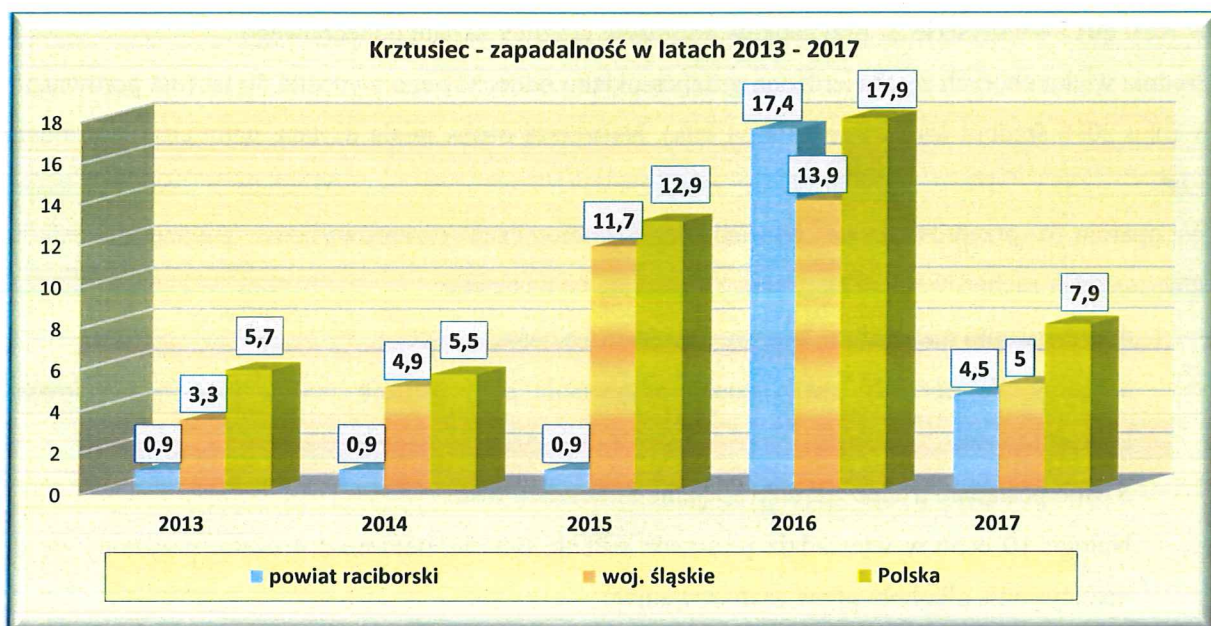
Nawracającym zagrożeniem jest nadal **krztusiec**. Ograniczony bardzo przez szczepienia, powrócił w latach 90-tych i jest to tendencja obserwowana w całym świecie, gdyż pomimo szczepień, co jakiś czas odnotowuje się wzrost zachorowań. Na terenie powiatu raciborskiego od wielu lat rejestrowano pojedyncze przypadki, natomiast pierwszy wzrost zachorowań odnotowano w roku 2012 - wystąpiło 15 zachorowań.

Ze względu na fakt, że krztusiec w swoim przebiegu klinicznym, początkowo daje objawy zbliżone do zapalenia oskrzeli lub podejrzenia o alergię - często pozostaje niezdiagnozowany. Taka sytuacja często ma miejsce w przypadku osób dorosłych.

W latach 2015 – 2016 można było również zaobserwować wzrost zachorowań w skali województwa śląskiego: 2015 – **535** przypadków, 2016 – **634** przypadki, natomiast w roku 2017 – już tylko **228** zachorowań, co znajdowało również potwierdzenie w sytuacji epidemiologicznej krztuśca w Polsce. Dla porównania: na terenie powiatu raciborskiego po wielu latach spadku zachorowań, w roku 2016 odnotowano **19 przypadków**, natomiast w roku 2017 nastąpił radykalny spadek do **5 zachorowań**.

W roku 2017 można już było zaobserwować w kraju korzystną sytuację epidemiologiczną, co przekładało się również na wskaźniki zapadalności w województwie śląskim i powiecie raciborskim.

Zgodnie z definicjami przypadków (EU) dla potrzeb nadzoru epidemiologicznego, wszystkie 5 przypadków zakwalifikowano jako przypadki możliwe ze względu na brak spełnienia kryteriów laboratoryjnych. Zachorowania dotyczyły dzieci w przedziale wiekowym 0 – 13 roku życia. Aktualnie obowiązują w Polsce **szczepienia przypominające** przeciw krztuścowi u dzieci: w 6 roku życia (I dawka przypominająca) oraz w 14 roku życia (II dawka przypominająca) – szczepionką DTPa (błoniczo-tężcową z bezkomórkowym składnikiem krztuścowym).

I.3.4. Gruźlica

Od rozpoczęcia rejestracji tj. w latach 2002 - 2007 obserwowano systematyczny, aczkolwiek powolny spadek zachorowań, natomiast w latach 2008 - 2009 wystąpił znaczny wzrost zachorowań. co spowodowane było innym podejściem do statystycznego ujmowania zachorowań rejestrowano tzw. „wznowy”, tj. nawroty choroby. w przypadku wznowienia choroby.

Po 2-letnim znacznym spadku wskaźnika zapadalności w powiecie raciborskim w latach 2015 – 2016, w roku 2017 odnotowano 19 zachorowań/100 tysięcy ludności co poskutkowało znacznym wzrostem zapadalności o 74,5%.

Rejestrację przypadków prowadzono w oparciu o zgłoszenia podejrzeń, oraz kliniczne i laboratoryjne potwierdzenia przez specjalistyczne placówki służby zdrowia, tj. szpitale i poradnie chorób płuc.

W roku 2017 – wszystkie 21 przypadków dotyczyło gruźlicy układu oddechowego.

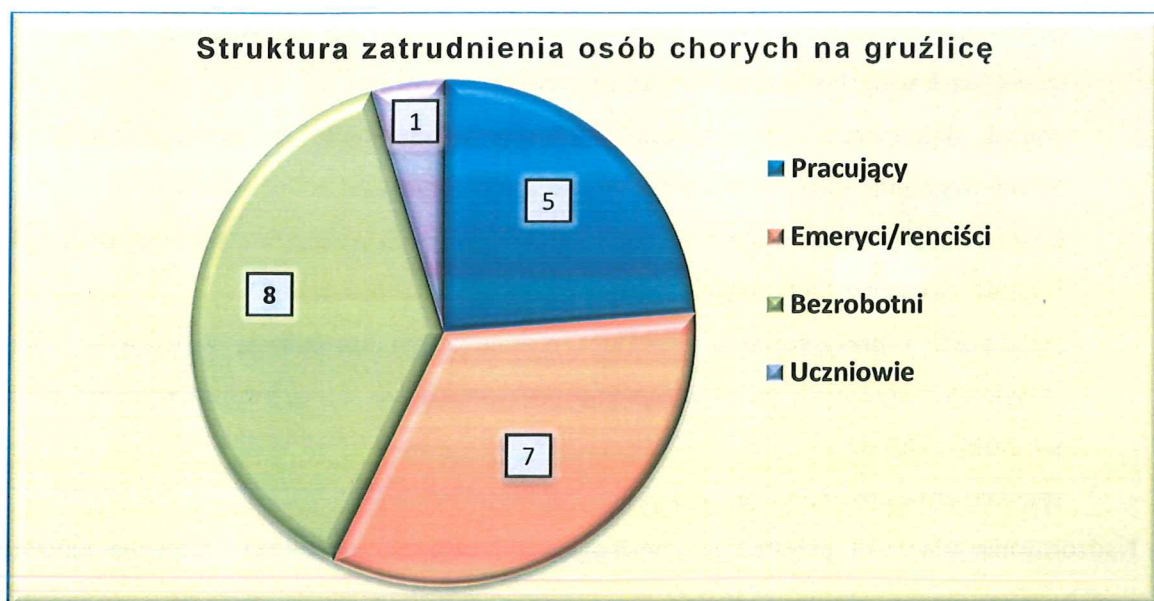
Średnia wieku chorych z potwierdzoną gruźlicą układu oddechowego wynosiła 50 lat (dla porównania w roku 2016 średnia wieku wynosiła 54 lata). Najstarsza osoba miała 82 lata, natomiast najmłodsza 8 lat.

W oparciu o przeprowadzone wywiady epidemiologiczne przeprowadzono analizę czynników sprzyjających zachorowaniom na gruźlicę i ustalono co następuje:

- dobre warunki materialno - bytowe posiadało 16 osób,
- 4 osoby źle oceniały swój sposób odżywiania się, zarówno pod względem ilościowym i jakościowym,
- 5 osób posiadało trudne warunki socjalne i mieszkaniowe
- Nałogi: 10 osób w wywiadzie podawało palenie tytoniu, natomiast 4 osoby przyznały się do nadużywania alkoholu przed zachorowaniem

Pod względem zatrudnienia sytuacja przedstawiała się następująco:

- emeryci/renciści – 7 zachorowań,
- bezrobotni – 8 zachorowań,
- pracujący – 5 zachorowań,
- uczniowie – 1 zachorowanie.

Osoby ze styczności objęte były nadzorem przez Poradnię Chorób Płuc i Gruźlicy przy Szpitalu Rejonowym w Raciborzu.

W Polsce, już od dłuższego czasu, trwają dyskusje na temat celowości szczepień przeciwko gruźlicy. W niektórych krajach szczepień tych się nie wykonuje. Szczepionka BCG jedna z najstarszych stosowana od ponad 80 lat, choć nie zapewnia ochrony przed płucną postacią gruźlicy, to jednak daje ochronę przed gruźliczym zapaleniem opon mózgowo-rdzeniowych i przed uogólnionym zakażeniem gruźliczym, czyli najgroźniejszymi postaciami tej choroby bezpośrednio zagrażającymi życiu. I to jest największy sukces tego szczepienia i powód, dla którego do dziś jednorazowe szczepienie przeciw gruźlicy pozostało w naszym Programie Szczepień Ochronnych, co uzasadnione jest utrzymującą się tendencją do systematycznego wzrostu zapadalności na gruźlicę płucną w kraju. Szczepienie noworodków i niemowląt chroni przed gruźlicą w około 80% przypadków, natomiast szczepienie starszych dzieci i dorosłych jest znacznie mniej skuteczne.

Sytuację epidemiologiczną pozostałych chorób zakaźnych można uznać za stabilną ponieważ występowały w pojedynczych przypadkach lub stwierdzono niewielki wzrost, co nie wpłynęło znacząco na możliwość wystąpienia zagrożeń na nadzorowanym terenie.

I.4. Nadzór nad przeprowadzaniem szczepień ochronnych

W roku 2017 nadzorem objęto 37 punktów szczepień, w tym:

- 6 zlokalizowanych w poradniach dla dzieci,
- 12 zlokalizowanych w poradniach dla osób dorosłych,
- 19 placówek prowadzących szczepienia u dzieci i dorosłych.

Podczas kontroli punktów szczepień nie stwierdzono większych zaniedbań w zakresie :

- wyposażenia punktów szczepień w zakresie stworzenia warunków zapewniających bezpieczeństwo podczas wykonywania szczepień,

- racjonalnej gospodarki preparatami szczepionkowymi, ze szczególnym uwzględnieniem szczepionek w opakowaniach wielodawkowych,
- obiegu dokumentacji w zakresie szczepień ochronnych, z uwzględnieniem miejsca przechowywania, sposobu prowadzenia oraz archiwizacji kart uodpornienia,
- terminowości przeprowadzania szczepień obowiązkowych wykonywanych w oparciu o aktualny Program Szczepień Ochronnych, z uwzględnieniem przeciwwskazań,
- fachowości i przygotowania personelu wykonującego szczepienia w zakresie znajomości zagadnień związanych ze szczepieniami oraz posiadania kursu kwalifikacyjnego w zakresie szczepień ochronnych,
- sposobu prowadzenia dokumentacji oraz sprawozdawczości.

Nadzorowane placówki przestrzegają wymagań dotyczących zachowania łańcucha chłodniczego.

Punkty szczepień wyposażone są w lodówki służące do przechowywania preparatów szczepionkowych wraz z termometrami służącymi do pomiaru temperatury w urządzeniu chłodniczym.

Punkty szczepień prowadzą rejestry dzieci i młodzieży przybyłych bądź wypisanych z punktu szczepień, na podstawie których sporządzane są kwartalne sprawozdania z posiadanych przez świadczeniodawcę kart uodpornienia.

Ponadto placówki rozliczają w systemie kwartalnym ilość zużytych szczepionek finansowanych z budżetu państwa, dystrybuowanych przez inspekcję sanitarną, a raz w roku przedkładają sprawozdanie ze stanu uodpornienia dzieci i młodzieży przeciwko poszczególnym chorobom zakaźnym oraz wykonanych szczepień ochronnych na druku MZ-54.

Dla zapewnienia realizacji szczepień, zgodnie z programem szczepień ochronnych, konieczne jest współdziałanie lekarzy pierwszego kontaktu, lekarzy pediatrów, pracowników służby sanitarno-epidemiologicznej i rodziców szczepionych dzieci, zwłaszcza przy nasilającym się medialnie zjawisku ruchów „antyszczepionkowych”. Na terenie powiatu raciborskiego można stwierdzić, że problem rodziców uchylających się od zaszczepienia swoich dzieci stanowi jeszcze zjawisko marginalne, ale w porównaniu z rokiem ubiegłym można zauważyć wyraźną tendencję wzrostową. Na dzień 31.12.2016 roku w przypadku 55 dzieci rodzice nie wyrazili zgody na ich szczepienie natomiast w roku 2017 z powodu braku zgody rodziców nie zaszczepiono 92 dzieci.

W roku 2017 zaobserwowano pojedyncze przypadki świadomej odmowy wykonania szczepień u dzieci już na oddziale noworodkowym.

W roku 2017 wystawiono 2 upomnienia zawierające wezwanie do obowiązku wykonania szczepień skierowania sprawy na drogę egzekucji administracyjnej. Wystawiono również 2 wnioski do wojewody o egzekucję administracyjną obowiązku szczepień.

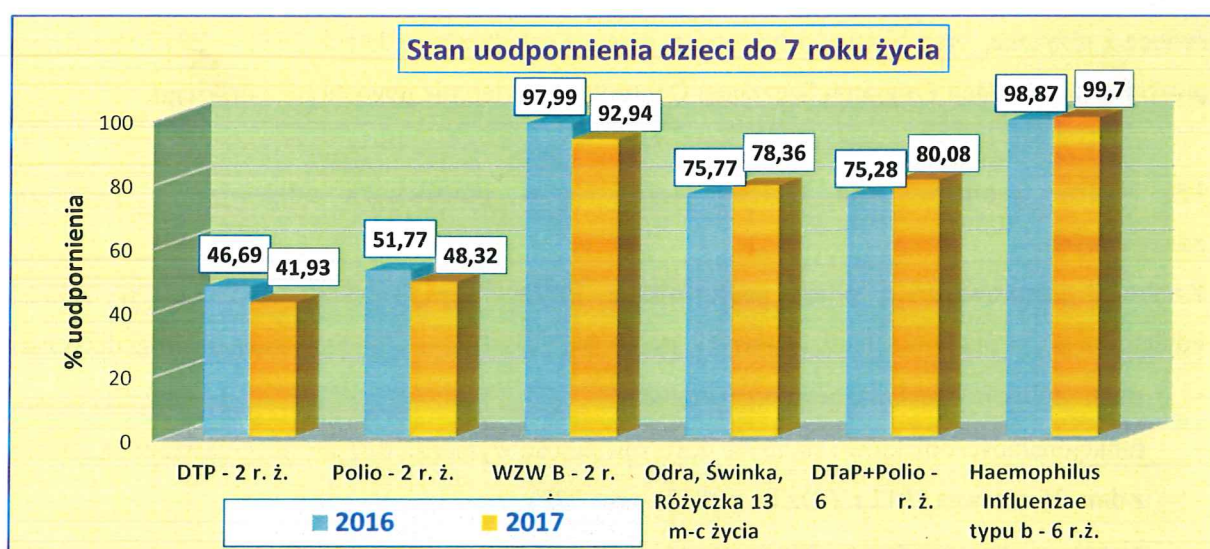
W powiecie raciborskim od wielu lat utrzymuje się wysoki odsetek stanu uodpornienia dzieci i młodzieży objętych szczepieniem obowiązkowym w ramach Programu Szczepień Ochronnych.

Do chwili obecnej żadna z gmin powiatu raciborskiego nie zdecydowała się na sfinansowanie swoim dzieciom szczepionek zalecanych w ramach Programu Szczepień Ochronnych.

W ramach możliwości finansowych Państwa (ze względu na zagrożenie epidemiczne ze strony niektórych chorób zakaźnych), wybrane szczepienia zalecane przesuwane są do szczepień obowiązkowych. W roku 2007 wprowadzono szczepienia wszystkich dzieci do 2 roku życia, szczepionką przeciwko *Haemophilus influenzae* typu b. Bakterie tego rodzaju mogą wywoływać wiele chorób, wśród których największe znaczenie mają choroby inwazyjne, w tym: zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych, posocznice, zapalenie nędogłoni i ciężkie postaci zapalenia płuc.

Stan uodpornienia przeciwko tej chorobie na dzień 31.12.2017 r. nadal utrzymuje się na wysokim poziomie – u dzieci w 6 roku życia wynosił 99,7%.

W roku 2017 zrealizowano postulowane od wielu lat wnioski o uwzględnienie w programie szczepień ochronnych bezpłatnych szczepień wszystkich dzieci przeciwko pneumokokowym zapaleniom płuc. Ten czynnik etiologiczny jest udowodnioną przyczyną znacznego odsetka zachorowań na zapalenie płuc wśród niemowląt i dzieci młodszych, a dostępność nieodpłatnych szczepień pozwala na istotne ograniczenie ich występowania.

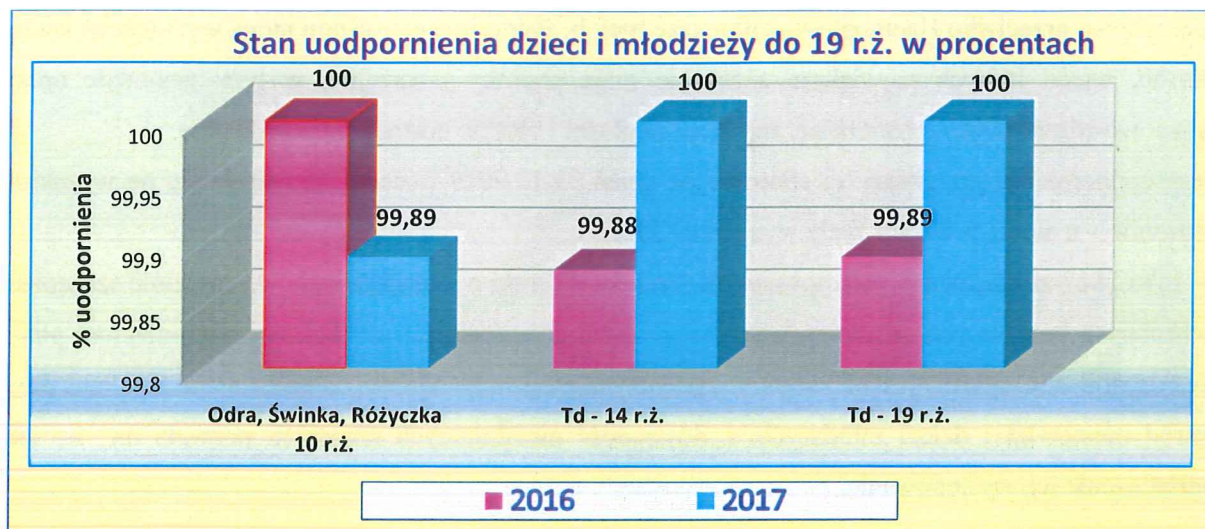

Stan uodpornienia dzieci do 2 roku życia objętych opieką poradni dziecięcych od wielu lat utrzymuje się na wysokim i porównywalnym poziomie. Szczepienie przeciwko odrze, śwince i różyczce w 13 miesiącu życia uległo niewielkiemu spadkowi o 1,9% w stosunku do roku poprzedzającego, co najczęściej posiada związek z czasowymi przeciwwskazaniami lekarskimi do szczepień, terminem ukończenia wymaganego wieku i zostaje zazwyczaj wyrównane w najbliższym czasie.

W większości przypadków, wahania wykonawstwa szczepień u dzieci w każdym roczniku nie są spowodowane nieprawidłowościami w realizacji Programu Szczepień Ochronnych, ale koniecznością zaszczepienia dzieci w chwili ukończenia przez dziecko wieku przewidzianego dla danego rodzaju szczepienia.

W roku 2017 wystąpiła poprawa wykonawstwa szczepień przypominających przeciwko błonicy, tężcowi, krztuścowi i polio u dzieci w 6 roku życia.

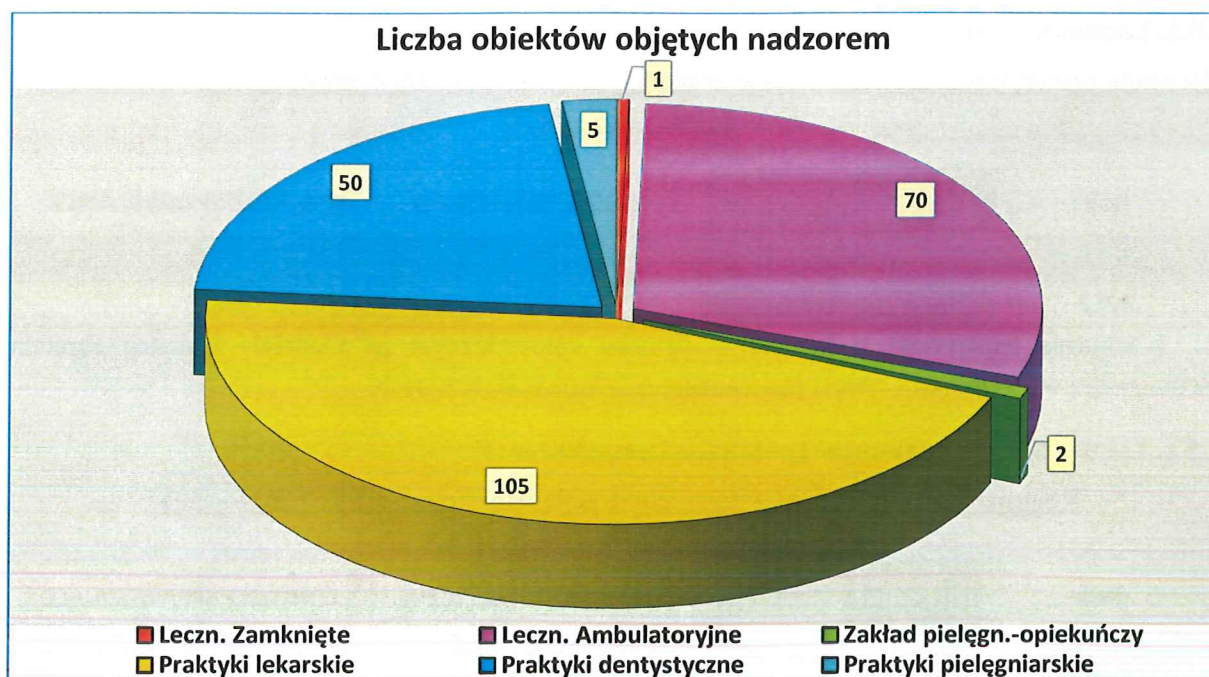
Powyższy wykres sporządzony na podstawie analizy procentowej stanu uodpornienia przeciwko odrze, śwince i różyczce, oraz błonicy i tężcowi u dzieci i młodzieży w latach 2016 – 2017 świadczy o prawidłowej realizacji Programu Szczepień Ochronnych na terenie powiatu raciborskiego.

I.5. Nadzór sanitarny nad higieną lecznictwa w placówkach udzielających świadczeń zdrowotnych.

Kontrole przeprowadzane przez pracowników Państwowej Inspekcji Sanitarnej w zakresie epidemiologii, w placówkach udzielających świadczeń zdrowotnych, obejmują zagadnienia dotyczące:

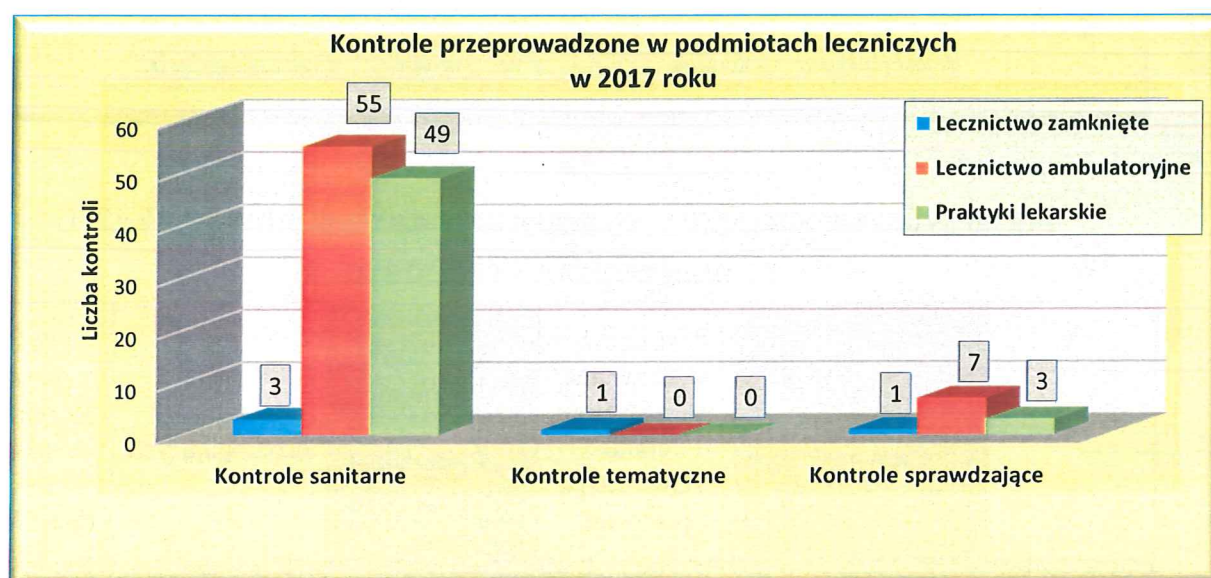
- stanu sanitarno – technicznego pomieszczeń,
- funkcjonalności obiektów i stanu ich dostosowania do wymagań Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26 czerwca 2012 r. (Dz.U. z 2012r. poz. 739),
- bieżącego stanu sanitarno – higienicznego pomieszczeń,
- kontroli wewnętrznej w obszarze realizacji działań zapobiegających szerzeniu się zakażeń i chorób zakaźnych zgodnie z wymogami Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 27 maja 2010 roku,
- dezynfekcji,
- sterylizacji,
- działalności Komitetów i Zespołów Kontroli Zakażeń Szpitalnych oraz ich współpracy z PIS.

W roku 2016 na terenie powiatu raciborskiego sprawowano nadzór sanitarny nad następującymi kategoriami obiektów:

Analiza stanu sanitarno – higienicznego podmiotów leczniczych powiatu raciborskiego opracowana została na podstawie prowadzonej dokumentacji w zakresie nadzoru sanitarnego Powiatowej Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej w Raciborzu i przedstawia stan sanitarny obiektów leczniczych na dzień 31 grudnia 2017r. w porównaniu do roku 2016, zgodnie z podziałem na:

- Lecznictwo zamknięte,
- Lecznictwo otwarte ambulatoryjne,
- Zakład pielęgnacyjno-opiekuńczy,
- Praktyki zawodowe (w tym: praktyki lekarskie, praktyki dentystyczne, praktyki pielęgniarские).

I.5.1. Lecznictwo zamknięte

Kontrole przeprowadzone w lecznictwie zamkniętym razem z zakładem pielęgnacyjno-opiekuńczym latach 2016 – 2017

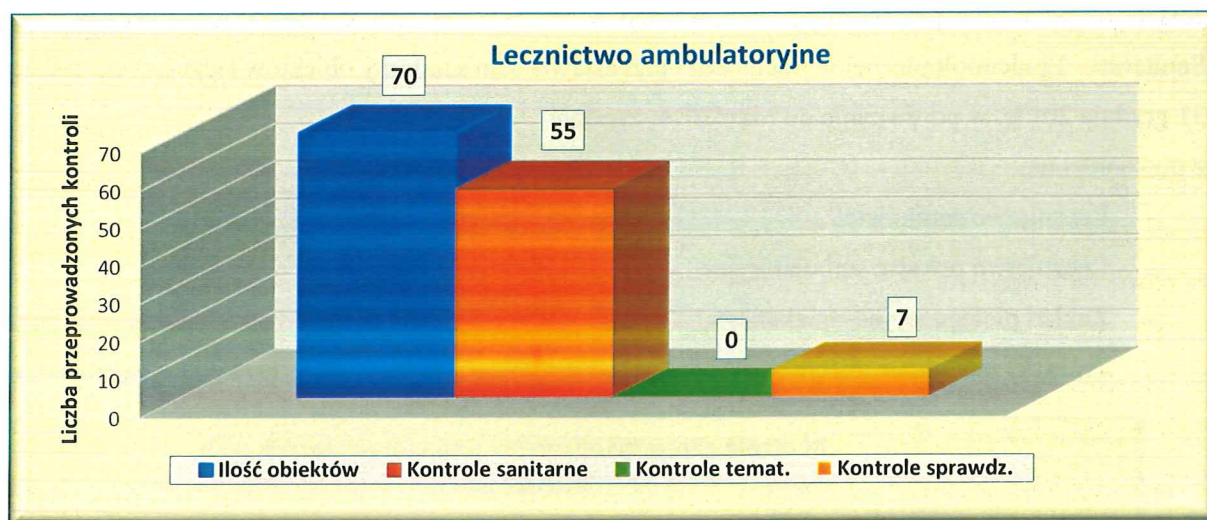
Rok	KONTROLE SANITARNE	KONTROLE TEMATYCZNE	KONTROLE SPRAWDZAJĄCE
2016	2	5*	0
2017	3	1*	1

* 1 kontrola tematyczna wykonana w ognisku epidemicznym na Oddziale Pediatrii Szpitala Rejonowego w Raciborzu – obiekt pod nadzorem WSSE w Katowicach

I.5.1. Lecznictwo ambulatoryjne (publiczne i niepubliczne)

Kontrole przeprowadzone w lecznictwie ambulatoryjnym w latach 2016 – 2017

Rok	KONTROLE SANITARNE	KONTROLE TEMATYCZNE	KONTROLE SPRAWDZAJĄCE
2016	54	5	3
2017	55	0	7

Ilość decyzji administracyjnych w lecznictwie ambulatoryjnym w latach 2016 – 2017
z wyodrębnieniem przyczyn wydania.

Rok	Ilość wydanych decyzji administracyjnych	Ilość decyzji wydanych w zakresie złego stanu technicznego placówek	Ilość decyzji wydanych w zakresie złego stanu porządkowego placówek lub inne	Ilość decyzji prolongujących	Ilość decyzji wydanych w zakresie złej dezynfekcji
2016	1*	1	0	0	0
2017	5*	3	2	0	3

Decyzje administracyjne wydane w 2017 roku dotyczyły nieprawidłowego stanu technicznego, sanitarno – porządkowego, oraz nieprawidłowości w dokumentacji kontroli wewnętrznej w obszarze realizacji działań zapobiegających szerzeniu się zakażeń i chorób zakaźnych.

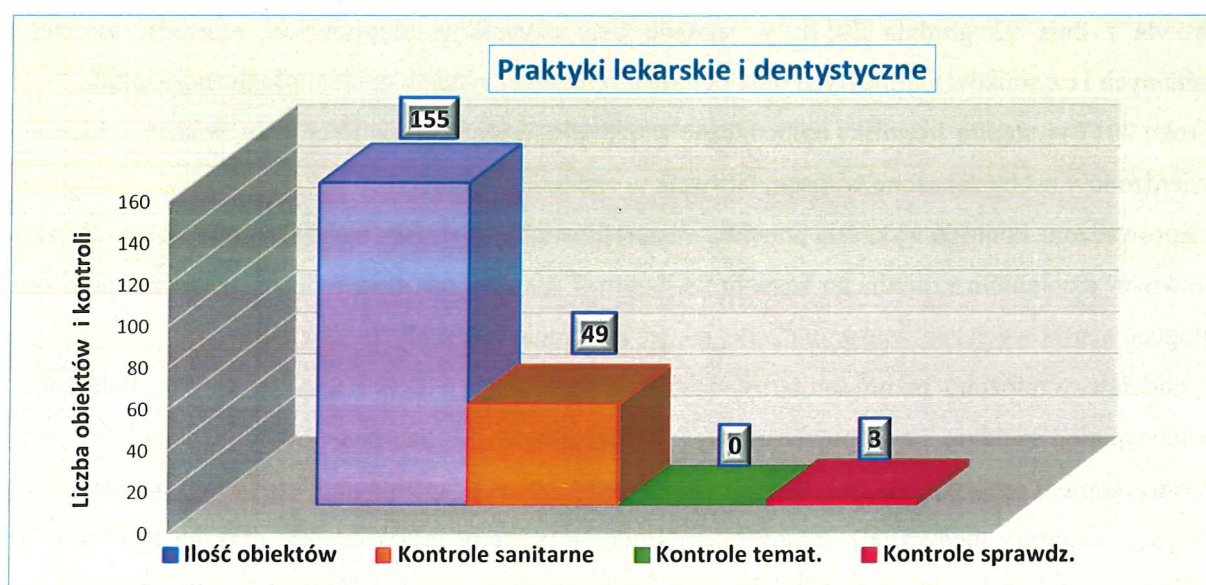
I.5.3. Praktyki zawodowe

Ilość praktyk zawodowych w latach 2016 – 2017

	Praktyki zawodowe			
Rok	Ogółem Ilość placówek	Praktyki lekarskie	Praktyki stomatologiczne	Praktyka pielęgniarek i położnych
2016	172	113	54	5
2017	160	105	50	5

Kontrole przeprowadzone w prywatnych praktykach zawodowych w latach 2016– 2017

Rok	Ilość skontrolowanych placówek	Ilość przeprowadzonych kontroli	Ilość przeprowadzonych kontroli sanitarnych	Ilość przeprowadzonych kontroli tematycznych	Ilość przeprowadzonych kontroli interwencyjnych	Ilość przeprowadzonych kontroli sprawdzających
2016	38	43	38	0	0	5
2017	44	49	46	0	0	3

Ilość decyzji administracyjnych w praktykach zawodowych w latach 2016 – 2017
z wyodrębnieniem przyczyn wydania.

Rok	Ilość wydanych decyzji administracyjnych	Ilość decyzji wydanych w zakresie złego stanu technicznego placówek	Ilość decyzji wydanych w zakresie złego stanu porządkowego placówek	Ilość decyzji prolongujących	Ilość decyzji wydanych w zakresie złej dezynfekcji
2016	3	1	2	0	0
2017	1	1	0	0	0

1.5.4. Wyniki kontroli

Zapewnienie bieżącej czystości i higieny w podmiotach leczniczych, uwzględniając ich specyfikę, rozkład pomieszczeń, rodzaj i czas wykonywanych zabiegów, organizowane jest w oparciu o firmy zewnętrzne (outsourcing), pracowników, firmy zewnętrzne i pracowników (tzw. system mieszany).

Podczas kontroli podmiotów leczniczych stwierdzono właściwy dobór preparatów dezynfekcyjnych i antyseptycznych, znajomość procedur dotyczących przygotowania roztworów roboczych, właściwy sposób przeprowadzania dezynfekcji sprzętu, narzędzi i powierzchni oraz rąk i skóry, właściwy sposób przechowywania i użytkowania preparatów zgodnie z zaleceniami producenta, właściwy czas ich stosowania zgodne z terminami przydatności preparatów, używanie odpowiedniej odzieży ochronnej przez pracowników.

Podczas kontroli zwracano uwagę na: procedury związane z przygotowaniem narzędzi i materiałów do sterylizacji, postępowanie z materiałami i narzędziami po sterylizacji, procedury związane z transportem Komitety i Zespoły Kontroli Zakażeń Szpitalnych powołane przez kierowników szpitali na podstawie art. 14.1 pkt 1 ustawy z dnia 5 grudnia 2008r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń oraz zwalczaniu chorób zakaźnych u ludzi realizują swoje zadania zgodnie z obowiązującym Rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 23 grudnia 2011r. w sprawie listy czynników alarmowych, rejestrów zakażeń szpitalnych i czynników alarmowych oraz raportów o bieżącej sytuacji epidemiologicznej szpitala.

W roku 2017 wystąpiło 1 ognisko epidemiczne w Szpitalu Rejonowym w Raciborzu, w którym łącznie stwierdzono 4 osoby zakażone wirusem Norwalk w oddziale Pediatrii.

Przeprowadzona kontrola wykazała prawidłowe postępowanie w ognisku zakażenia szpitalnego. Dzięki sprawnym działaniom szpitalnego zespołu ds. kontroli zakażeń nie doszło do rozprzestrzeniania się patogenu alarmowych zarówno w oddziale, jak też na terenie pozostałych oddziałów.

W oddziale wzmocniono reżim sanitarny, zastosowano izolację i kohortację dzieci oraz wdrożono postępowanie zgodnie z obowiązującymi procedurami. Wzmocniono również nadzór nad przestrzeganiem procedur medycznych (mycia i dezynfekcji rąk, sprzątania, dezynfekcji powierzchni, sprzętu i aparatury medycznej), stosowaniem środków ochrony indywidualnej oraz postępowania z bielizną szpitalną i odpadami. Zwiększono ilość personelu pielęgniarskiego oraz ograniczono odwiedziny w oddziałach.

II. HIGIENA KOMUNALNA I ŚRODOWISKA

II.1. Zadania realizowane w 2017 r.

Sekcja Higieny Komunalnej i Środowiska realizując swoje główne statutowe obowiązki określone w Ustawie o Inspekcji Sanitarnej kontynuowała nadzór nad utrzymaniem należytego stanu higienicznego nieruchomości, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej, dróg, ulic, środków transportu osobowego itp. a także czuwała nad bezpieczeństwem zdrowotnym wody do spożycia i wody w miejscach do kąpieli. Wypełniając obowiązki przeprowadzono systematyczne kontrole mające na celu sprawdzenie przestrzegania przepisów określających wymagania sanitarne i higieniczne w wymienionych wyżej obszarach.

Ponadto Sekcja Higieny Komunalnej i Środowiska realizowała obowiązki wynikające z innych aktów prawnych, to jest spoza obszaru Ustawy o Inspekcji Sanitarnej:

- z zakresu Ustawy o cmentarzach i chowaniu zmarłych sprawowała nadzór nad właściwym pod względem sanitarnym i higienicznym przebiegiem ekshumacji i transportem zwłok,
- z zakresu Ustawy o bezpieczeństwie imprez masowych - nadzór nad odpowiednim pod względem sanitarnym zabezpieczeniem imprez,
- z zakresu ustawy o odpadach - nadzór nad właściwym postępowaniem z odpadami medycznymi w obiektach służby zdrowia,
- z zakresu Ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach opiniowała projekty uchwał regulaminów utrzymania czystości i porządku na terenie gminy,
- z zakresu Ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków opiniowała stosowane w realizowanych inwestycjach materiały i wyroby do kontaktu z wodą.

II.2. Jakość zdrowotna wody do spożycia. Stan urządzeń wodociągowych

Prowadzony przez PSSE w Raciborzu nadzór w dziedzinie zaopatrzenia w wodę polega na:

- przeprowadzaniu kontroli stanu sanitarnego ujęć oraz urządzeń wodociągowych,
- laboratoryjnej kontroli jakości wody prowadzonej według ustalonego harmonogramu oraz w przypadku interwencji,
- dokonywaniu ocen i analiz wyników badań wody przeprowadzanych przez przedsiębiorstwa wodociągowe w ramach kontroli wewnętrznej, przekazywanych PPIS w terminach określonych rozporządzeniem Ministra zdrowia z dnia 13 listopada 2015 w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi,
- sprawdzaniu stopnia zanieczyszczenia instalacji wody ciepłej bakteriami rodzaju *Legionella* Sp. w wybranych obiektach użyteczności publicznej, głównie podmiotach leczniczych i placówkach pomocy społecznej.

Woda przeznaczona do zbiorowego zaopatrzenia ludności w powiecie raciborskim pozyskiwana jest z ujęć wody podziemnej. Jedynie niewielki obszar w gminie Kornowac (miejscowość Rzuchów)

zasilany jest z ujęć powierzchniowych, których źródła zlokalizowane są poza powiatem. System zaopatrzenia w wodę składa się z 13 wodociągów publicznych oraz z 5 wodociągów zakładowych (ZPM „Maxpol”, wodociąg OSM w Bieruniu, ZPC „Mieszko” ul. Opawska, ZPC „Mieszko” ul. Starowiejska, FO „Rafamet” w Kuźni Raciborskiej). W roku 2017 przeprowadzono kontrolę prawie wszystkich ujęć i urządzeń wodociągowych w celu oceny ich stanu sanitarno-technicznego. Nie stwierdzono nieprawidłowości w tym zakresie z wyjątkiem urządzeń wodociągowych na Stacji w Amandowie co nie oznacza, że stan ujęć i urządzeń wodociągowych nie wymaga żadnych nakładów inwestycyjnych. Szczególnie w tej dziedzinie potrzebne jest przeprowadzanie systematycznych przeglądów i analiz w celu utrzymania ujęć i urządzeń w stanie gwarantującym ciągłość dostaw bezpiecznej pod względem zdrowotnym wody. W roku 2017 gmina Kornowac przeprowadziła remont przepompowni ze zbiornikiem wody czystej w Pogrzebieniu (obiekt w użytkowaniu ZWiK Sp. z o.o. w Raciborzu, nie został jeszcze włączony w układ sieciowy), w Gminie Pietrowice Wlk. oddano do użytku nowy zbiornik wody czystej w Makowie, przeprowadzono remont drugiej komory zbiornika wody czystej Lipki w Pogrzebieniu, przeprowadzono remont wnętrza zbiornika wody surowej w Kuźni Raciborskiej, wymieniono na nowe lub położono nowe nieliczne odcinki sieci (w Raciborzu ul. Lasoty, ul. Poprzeczna, ul. Chorwacka, ul. Wita Stwosza, ul. Goduli, ul. Ocicka, ul. Morawska, ul. Anny, w Bieńkowicach ul. Myśliwska, w Krzyżanowicach ul. Krótka, w Chałupkach ul. Boczna, w Górkach Śl., ul. Leśna, w Nędzy ul. Nad Suminą. Ponadto w roku 2017 oddano do użytku ujęcie i Stację Uzdatniania Wody w Browarze Zamkowym w Raciborzu. Wszystkie te inwestycje przeprowadzane były zgodnie z obowiązującymi przepisami w tym zakresie to znaczy po uzyskaniu zgód PPIS na zastosowanie materiałów i wyrobów z których były wykonywane, poparte przed włączeniem do eksploatacji pozytywnym wynikiem analizy wody. Jakość wody ujmowanej w powiecie jest na tyle dobra, że przy zachowaniu gwarancji czystości magazynowania i dystrybucji wody na ogół nie ma potrzeby jej dezynfekowania chlorem (tu wyjątek stanowi wieś Samborowice). Dlatego też w trosce o zabezpieczenie ujęć przed zanieczyszczeniem ze strony środowiska poszczególne gminy powinny przemyśleć potrzebę ustanowienia stref ochrony pośredniej, tak jak to zrobiono w gminie Rudnik oraz Nędza. Zdaniem PSSE w Raciborzu potrzebę ustanowienia takiej strefy posiada zdecydowanie ujęcie w Raciborzu przy ul. Bogumińskiej, jest ono nadal eksploatowane a dawno temu strefa ochronna dla tego ujęcia była opracowana. Do podjęcia tematu opracowywania stref ochronnych ujęć mają się przyczynić regulacje prawne zawarte w nowym Prawie Wodnym.

W roku 2017 Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Raciborzu przeprowadziła kontrolne badania jakości wody we wszystkich wodociągach w powiecie. O wynikach kontroli informowane były zarówno przedsiębiorstwa wodociągowe jak i miasta lub gminy. Przeprowadzono łącznie 61 badań kontrolnych jakości wody wodociągowej. Woda w powiecie raciborskim była bezpieczna pod względem zdrowotnym. Problemy z jakością wody występowały w miejscowościach Kobyla i Łańce z powodu niewłaściwie funkcjonującej Stacji w Dzimierzu, która produkowała wodę o zwiększonej zawartości żelaza i manganu. Pod koniec roku 2017 zakończony został proces modernizacji Stacji

i jakość wody nie powinna już stwarzać żadnych uciążliwości. Nadal nie przeprowadzono remontu studni publicznej przy Kościele Pątniczym w Pietrowicach Wielkich, woda nie jest bezpieczna pod względem zdrowotnym i nie powinna być użytkowana. Właścicielem studni jest Parafia św. Wita, Modesta i Krescencji w Pietrowicach Wielkich. W gminie Kuźnia Raciborska w miesiącu sierpniu wystąpiły problemy z pojawieniem się niklu w wodzie do spożycia w stężeniach przekraczających normę. Przekroczenie tego parametru nie było znacząco istotne z punktu widzenia ryzyka zdrowotnego, lecz sytuacja wymaga monitorowania. Obecność niklu w wodzie wodociągowej w Kuźni Raciborskiej była przedmiotem derogacji w latach poprzednich. W latach 2008-2014 Gminne Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Kuźni Raciborskiej posiadało zgody na odstępstwo od wymagań jakościowych wody w zakresie tego parametru, wydane przez PPIS i PWIS. Do czerwca 2014 miała zostać zrealizowana inwestycja polegająca na doprowadzeniu wody do tego wodociągu z innego źródła, zlokalizowanego w Solarni i w ten sposób miał zostać rozwiązany problem zaopatrzenia w wodę o właściwej jakości. Inwestycji jednak nie zrealizowano, natomiast GPWiK Sp. z o.o. w Kuźni Raciborskiej prowadziło eksploatację źródeł w taki sposób, że przekroczenie dopuszczalnej zawartości niklu nie występowało. Problem pojawił się znowu w roku 2017. Dlatego zdaniem PSSE zrealizowanie inwestycji polegającej na zaopatrzeniu tego wodociągu w wodę pochodzącą z innego źródła staje się pilną potrzebą. Tym bardziej, że w wodociągu tym pojawiają się również problemy z uzyskaniem właściwej mętności, pH oraz stężenia żelaza. Nieprawidłowości związane z jakością wody wystąpiły w roku 2017 również w przypadku wodociągów zakładowych. W Zakładzie Karnym w Raciborzu wystąpiła zwiększona ogólna liczba bakterii, w Fabryce „Rafamet” w Kuźni Raciborskiej zwiększona ogólna liczba bakterii i mętność, w Zakładach Przetwórstwa Mięsnego „Maxpol” azotyny. Wszystkie nieprawidłowości zostały niezwłocznie usunięte. Pod koniec roku 2017 pojawiła się zwiększona liczba bakterii w wodociągu w miejscowościach Kobyla i Łańce, najprawdopodobniej w związku z uruchamianiem nowego procesu technologicznego na Stacji w Dzimierzu. Sprawa jest w toku.

Regularne badania wody prowadziły natomiast przedsiębiorstwa wodociągowe na terenie powiatu. Przedsiębiorstwa wodociągowe mają obowiązek co roku opracować harmonogram kontroli wewnętrznej badań jakości wody celem zatwierdzenia przez PPIS a wyniki badań realizowanego harmonogramu powinny być przekazywane do PPIS w terminach określonych rozporządzeniem. Współpraca w tym zakresie z przedsiębiorstwami wodociągowymi działającymi na terenie powiatu przedstawia się zadowalająco, występują drobne problemy w zakresie terminowości przekazywania wyników. PSSE w Raciborzu wystosowała z tego powodu w roku 2017 trzy pisma upominające. Na podstawie przesłanych wyników oraz wyników własnych PPIS w Raciborzu dokonuje ocen obszarowych, oceny te przesyłane są jednostkom samorządu terytorialnego celem poinformowania mieszkańców oraz przedsiębiorstwom wodociągowym. Za rok 2017 oceny takie będą wystawione do końca marca 2018.

II.3. Jakość zdrowotna wody ciepłej

W roku 2017 Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Raciborzu kontynuowała nadzór laboratoryjny nad jakością wody ciepłej pod kątem występowania bakterii z rodzaju *Legionella* Sp. w instalacjach obiektów użyteczności publicznej szczególną uwagę w tym zakresie PSSE w Raciborzu poświęca instalacjom Szpitala Rejonowego i innych obiektów świadczących usługi w zakresie stacjonarnej opieki zdrowotnej, a także domom pomocy społecznej i innym jednostkom pomocy społecznej zapewniającym nocleg. W roku 2017 skażenie instalacji wystąpiło w trzech przypadkach i dotyczyło Domu Seniora „BUK „ w Rudach, instalacji wody ciepłej w parku wodnym H2Ostróg w Raciborzu oraz w domu studenta PWSZ w Raciborzu. Dodatkowo od roku 2016 jakość wody ciepłej kontrolowana jest również na pływalniach. W roku 2017 skażenie instalacji wystąpiło w trzech przypadkach i dotyczyło Domu Seniora „BUK „ w Rudach, instalacji wody ciepłej w parku wodnym H2Ostróg w Raciborzu oraz w domu studenta PWSZ w Raciborzu. We wszystkich tych przypadkach wdrożono postępowanie administracyjne nakazujące usunięcie skażenia. W przypadku pływalni H2Ostróg za niedostosowanie się do polecenia PPIS osobę odpowiedzialna ukarano mandatem karnym. We wszystkich przypadkach ostatecznie skażenie usunięto, a badania kontrolne nie potwierdziły obecności zanieczyszczeń (badanie instalacji wody ciepłej w Domu Seniora „BUK” w Rudach w trakcie).

II.4. Jakość zdrowotna wody do kąpieli i rekreacji

W powiecie raciborskim jest siedem tego typu obiektów. Cztery czynne jedynie w okresie letnim oraz 3 baseny całoroczne. Zarządzający obiektami mają obowiązek przeprowadzania regularnych badań wody. Badania te przeprowadzane są według zatwierdzonego przez PPIS harmonogramu, obejmują one zarówno oznaczenia wykonywane przez zarządzającego obiektem jak i badania zlecane do akredytowanych laboratoriów zewnętrznych. Analiza wyników powinna być przeprowadzana przez zarządzających basenami, którzy w przypadku wystąpienia nieprawidłowości natychmiast podejmują działania naprawcze, a o podjętych działaniach informują PSSE w Raciborzu. Najczęściej występującymi nieprawidłowościami w tym zakresie są takie parametry jak: zawartość chloru aktywnego w niecce, zawartość chloru związanego, odczyn pH, potencjał redox. Parametry te to parametry świadczące o niewłaściwej eksploatacji, natomiast odstępstwo od wymagań nie powoduje bezpośrednio ryzyka zdrowotnego. W roku 2017 jedynie w przypadku wanny solankowej na basenie H2Ostróg w Raciborzu okresowo występował problem z uzyskaniem właściwej jakości mikrobiologicznej wody, który po przerwie eksploatacyjnej w miesiącu wrześniu ponownie już się nie pojawił. Zarządzający pływalniami mają obowiązek informowania klientów o wynikach kontroli wewnętrznej na tablicach ogłoszeń w obiekcie oraz na swoich stronach internetowych. Zadanie to nie jest realizowane systematycznie. Kolejny rok współpracy z zarządzającymi pływalniami potwierdza opinię wyrażoną w ocenie ubiegłorocznej, że wprowadzenie nowych regulacji prawnych ujawniło, że w obiektach tych brak jest osób ze znajomością procesów technologicznych, odpowiedzialnych za

jakość wody do kąpieli.

W przypadku basenu w Raciborzu przy ul. Markowickiej za niedotrzymanie warunków prawidłowej dezynfekcji wody nałożono mandat karny.

Oprócz basenów w powiecie raciborskim istnieje jeden zbiornik naturalny ze zorganizowanym miejscem wykorzystywanym do kąpieli. Jest nim Ośrodek Wodno-Rekreacyjny „WODNIK” w Kuźni Raciborskiej. Nie jest on kąpieliskiem w sensie prawnym ustanowionym przez gminę. Zarządcą obiektu w roku 2017 było Ratownictwo Wodne Rzeczpospolitej, oddział w Gliwicach. Zarządca przebadiał dwukrotnie wodę w ramach nakazanej prawem kontroli wewnętrznej. Wodę oceniono jako przydatną do kąpieli, natomiast sam teren kąpieliska i jego infrastruktura odbiegają od współczesnych standardów. Z uwagi na nowe regulacje prawne w sezonie 2018 obiekt ten będzie mógł być wykorzystany jedynie przez okres do miesiąca, ponieważ gmina Kuźnia Raciborska nie ustanowiła kąpieliska.

II.5. Nadzorowane obiekty użyteczności publicznej i wyniki ich kontroli

Regularnym kontrolom poddawane są takie obiekty jak: ustępy publiczne, baseny kąpielowe, miejsca zwyczajowo wykorzystywane do kąpieli, domy pomocy społecznej i inne placówki o podobnym charakterze, noclegownie dla bezdomnych, hotele i inne obiekty świadczące usługi noclegowe, zakłady fryzjerskie, kosmetyczne, odnowy biologicznej i tatuażu, miejsca obsługi podróżnych takie jak dworzec, stacje i przystanki kolejowe, przystanki PKS, parkingi, miejsca odpoczynku i rekreacji to jest parki, zieleńce, place zabaw dla dzieci, ogólnodostępne piaskownice dla dzieci, ośrodki wypoczynkowe, cmentarze, domy przedpogrzebowe, targowiska, wysypiska, obiekty sportowe (hale, stadiony, boiska, lodowisko), obiekty kulturalno-widowiskowe (domy kultury, kino), zakład poprawczy, zakład karny, obiekty turystyczne, stacje paliw i inne w tym obiekty służby zdrowia. Kontrole przeprowadzane są w celu oceny stanu sanitarnego obiektów oraz sprawdzenia zgodności z obowiązującymi przepisami. W przypadku znaczących zaniedbań natury sanitarno-technicznej i niezgodności ze stanem prawnym wydawane są decyzje nakazujące ich usunięcie, inne, drobniejsze uchybienia, usuwane są w trybie wykonywania tak zwanych „zaleceń doraźnych” bez konieczności wdrażania postępowania administracyjnego. W roku 2017 wdrożono postępowania administracyjne skutkujące wydaniem decyzji. W kilku przypadkach zaistniała konieczność wdrożenia postępowania mandatowego z powodu zaniedbań dotyczących bieżącego utrzymania porządku i czystości w obiekcie.

II.5.1. Ustępy publiczne i ogólnodostępne

W roku 2017 liczba obiektów w ewidencji nie uległa zmianie. Wszystkie objęte ewidencją ustępy publiczne skontrolowano. Ustępy posiadające publicznego właściciela tj. miejskie (dwa w Raciborzu, jeden w Kuźni Raciborskiej) obsługiwane są przez dzierżawców na podstawie umowy zawartej z właścicielem. Bieżący stan sanitarny ustępów utrzymywany jest na poziomie dostatecznym, lecz od lat miasta nie inwestują aby podnieść standard techniczny tych obiektów. Dzierżawcy przeprowadzają tylko konieczne do ich funkcjonowania remonty, bez gruntownej modernizacji.

Ustępy ogólnodostępne to ustępy przy marketach i w galeriach handlowych. W roku 2017 skontrolowano trzy tego rodzaju ustępy. Są to ustępy wybudowane zgodnie z nowoczesnymi standardami, posiadają kabiny dla osób niepełnosprawnych itp. Pod względem bieżącego utrzymania oceniane są natomiast gorzej niż opisane w grupie wyżej, ponieważ nie posiadają stałej obsługi, sprzątane są jedynie okresowo wg ustalonego harmonogramu a korzysta z nich znaczna ilość osób (szczególnie obłożona jest toaleta przy markecie Kaufland). Pod koniec roku dodano do ewidencji 3 takie obiekty funkcjonujące w placówkach handlowych, dotychczas niekontrolowane.

II.5.2. Baseny kąpielowe

Baseny kąpielowe należą do grupy obiektów gdzie zachowanie reżimu sanitarnego jest wyjątkowo ważną rzeczą, na którą PSSE w Raciborzu kładzie szczególny nacisk. Utrzymanie obiektów jest kosztowne i trudne w eksploatacji. Zarządzający obiektami nie zawsze zdają sobie z tego sprawę. Oszczędność w wydatkowaniu środków na utrzymanie czystości i porządku w obiektach może w tym przypadku mieć zgubne konsekwencje w postaci szerzenia się zachorowań. Bardzo ważny jest też sam układ, funkcja i wyposażenie zaplecza higienicznego pływalni, a jej organizacja powinna ułatwiać przeprowadzanie zabiegów higienicznych przed wejściem na halę basenową z dezynfekcją stóp włącznie. W ocenie PSSE nadal zarządzający obiektami poświęcają temu problemowi zbyt mało uwagi.

II.5.3. Inne miejsca wykorzystywane do kąpieli

Ośrodek Wodno-Rekreacyjny „WODNIK” w Kuźni Raciborskiej jest jedynym takim miejscem w powiecie. Stan techniczny infrastruktury obiektu tj. podesty, plac zabaw, zaplecze sanitarne pozostają od lat na poziomie miernym. Ośrodek jest własnością gminy i oddawany jest w dzierżawę. Ani właściciel, ani dzierżawca nie są zainteresowani inwestowaniem w obiekt. Oprócz Kuźni Raciborskiej inne zbiorniki wodne nie są zgłaszane do PSSE jako miejsca zwyczajowo wykorzystywane do kąpieli.

II.5.4. Domy Pomocy Społecznej i inne placówki zapewniające całodobową opiekę osobom starszym lub przewlekle chorym

Są dwa obiekty zarejestrowane jako domy pomocy społecznej w urzędzie wojewódzkim, które kontrolowane są przez PSSE w Raciborzu (DPS w Krzyżanowicach i DPS w Raciborzu przy Placu Jagiełły) oraz jeden, który kontrolowany jest przez WSSE w Katowicach (DPS w Raciborzu przy ul. Grzonki). Oba kontrolowane przez PPIS w Raciborzu urządzone są w zabytkowych budynkach, prowadzone są przez zgromadzenia zakonne, utrzymanie czystości w tych obiektach nie budzi zastrzeżeń. Inne obiekty to placówki zapewniające opiekę osobom starszym lub przewlekle chorym prowadzone przez prywatnych przedsiębiorców w liczbie 4 w powiecie. Najwięcej problemów przysparza Dom Seniora „BUK” w Rudach, w którym praktycznie podczas każdej kontroli stwierdza się nieprawidłowości. Również w roku 2017. Przeprowadzono dwie kontrole, po obu kontrolach wdrożono postępowanie administracyjne, osobę kierującą obiektem ukarano mandatem karnym. Wobec

powyższego wystosowano pismo do organu nadzorującego i rejestrującego tego typu działalność tj. Urzędu Wojewódzkiego w Katowicach informując o działaniach podejmowanych przez PPIS.

II.5.5. Zakłady fryzjerskie, kosmetyczne, odnowy biologicznej i tatuażu

Liczba obiektów w tej grupie pozostaje w ostatnich latach na prawie niezmiennym poziomie. Kontrole tych obiektów przeprowadzane są z częstotliwością raz w roku. Podczas kontroli sprawdzany jest stan techniczno-sanitarny dotyczący urządzenia i wyposażenia zakładu oraz warunki higieniczne świadczonych usług. Pomieszczenia i urządzenia w większości obiektów oceniane są na poziomie dobrym natomiast poziom higieny świadczonych usług w dużej mierze zależy od kompetencji osoby prowadzącej działalność. W przypadkach, w których stwierdza się drobne nieprawidłowości dokonuje się pouczeń lub wydawane są zalecenia doraźne i po ich usunięciu przeprowadza się rekontrolę bez konieczności wdrażania postępowania administracyjnego. W roku 2017 nieprawidłowości w świadczeniu usług stwierdzono w przypadku 4 obiektów, w jednym przypadku nałożono mandat karny. W roku 2017 przeprowadzono kolejną edycję akcji oświatowej zatytułowaną „Mam świadomość jak być” zdrowym, skierowaną właśnie do pracowników tej grupy zawodowej. Akcja ta ma na celu podniesienie świadomości w zakresie zagrożeń zdrowotnych jakie mogą występować podczas świadczenia usług w zakładach fryzjerskich, kosmetycznych, tatuażu oraz odnowy biologicznej. Akcją objęto 17 zakładów. 6 otrzymało od PPIS odpowiednie certyfikaty.

II.5.6. Infrastruktura kolejowa i drogowa

Dworce i przystanki autobusowe:

Ocenę stanu sanitarnego dworca PKS w Raciborzu przeprowadza od roku 2010 ŚPWIS. Kontrole przystanków autobusowych przeprowadzane były w roku 2017 na terenie 4 gmin: Kuźnia Raciborska, Pietrowice, Nędza, Krzyżanowice. Wiaty przystankowe sukcesywnie wymieniane są na nowe, a gminy dbają o porządek tych miejsc w sposób dostateczny. Należy pamiętać, że są to miejsca objęte zakazem palenia papierosów w tym elektronicznych dlatego przystanki należy wyposażać w stosowne tablice.

Dworce i stacje kolejowe:

W powiecie raciborskim jest jeden dworzec kolejowy (w Raciborzu), 6 stacji i 5 przystanków kolejowych. Kontrole dworca i pozostałych miejsc obsługi podróżnych przeprowadzane są z dwoma podmiotami odpowiedzialnymi za stan sanitarny obiektów tj. z PKP S.A. Oddział Gospodarowania Nieruchomościami w Katowicach odpowiedzialnym za budynek dworca oraz z Zakładem Linii Kolejowych PKP, odpowiedzialnym za perony. Stacje i przystanki wzdłuż linii kolejowych objętych planem modernizacji zmieniają swój wizerunek, natomiast stare jak Nędza, Kuźnia Raciborska, Górki ze starymi, nieużytkowanymi budynkami stacji a przede wszystkim Racibórz z nieremontowanym budynkiem dworca, pogarsza wizerunek miasta. Przestarzała infrastruktura (nierówne, popękane, wybrakowane, przewymiarowane perony) powoduje że utrzymanie należytej czystości podłoża jest praktycznie rzeczą nieosiągalną. Jednak w celu poprawy czystości po przeprowadzonej w roku 2017

kontroli dworca w Raciborzu wydano zalecenia doraźne nakazujące uzupełnienie ubytków podłoża i jego dosprzątanie po zimie. Zalecenia wykonano.

II.5.7. Środki transportu osobowego

Podczas kontroli środków transportu nie zaobserwowano wyraźnej poprawy stanu taboru.

Pociagi:

W obszarze województwa śląskiego usługi przewozowe realizowane są przez Koleje Śląskie Sp. z o.o. Na dworcu PKP w Raciborzu dokonuje się czynności sprzątania pociągów w sposób manualny. Sprzątanie gruntowne przeprowadzane jest na innych, większych stacjach wyposażonych w odpowiedni sprzęt.

Transport autobusowy:

Teren powiatu raciborskiego nie posiada profesjonalnych, nowoczesnych myjni autobusów oraz nie posiada miejsc zrzutu ścieków z autokarów.

II.5.8. Tereny rekreacyjne:

Kontrolujemy parki, zieleńce oraz place zabaw z piaskownicami. Potrzeba organizowania przez gminy miejsc wypoczynku i rekreacji, a szczególnie miejsc zabaw dla dzieci jest bardzo duża ponieważ ogólnodostępne place zabaw przy budynkach mieszkalnych raczej nie są modernizowane. Piasek w piaskownicach na placach zabaw wymieniany jest raz w roku w sezonie wiosennym. Wytocznych Głównego Inspektora Sanitarnego w tym zakresie zalecają wymianę piasku co najmniej jeszcze dwa razy w trakcie sezonu, lecz żaden z zarządców nie stosuje się do tych zaleceń. W roku 2017 Główny Inspektor sanitarny zwrócił uwagę na niewłaściwe wykorzystanie nowoczesnych fontann montowanych na placach miejskich. Woda w tych miejscach nie nadaje się do kąpieli i rekreacji jeśli fontanna nie była do tego celu zaprojektowana. Dlatego PPIS w Raciborzu zwrócił się pismem do wszystkich urzędów prosząc o montowanie odpowiednich ostrzeżeń przy fontannach a na stronie internetowej pojawiło się stosowna informacja o zagrożeniach zdrowotnych powodowanych niewłaściwym wykorzystaniem fontanny.

II.5.9. Obiekty sportowe:

W grupie tej znajdują się różne obiekty: hale sportowe, stadiony, ośrodki sportowe, lodowisko i boiska LKS. Stan tych obiektów stanowi odzwierciedlenie kondycji finansowej właścicieli i praktycznie brak wyraźnej poprawy w tym zakresie. Remontowany jest stadion OSiR w Raciborzu przy ul. Zamkowej, nie dokończono prac mających na celu poprawę stanu sanitarnego stadionu w Raciborzu przy ul. Srebrnej oraz po raz kolejny już nie rozwiązano sprawy toalet na stadionie w Krzyżanowicach (decyzja PPIS z roku 2014).

II.5.10. Obiekty kulturalno-widowiskowo-rozrywkowe:

PSSE w Raciborzu posiada w ewidencji jedno kino, 6 domów kultury, 1 dyskotekę i 1 centrum kulturalno-oświatowe z terenami wystawowymi w Pietrowicach Wlk. Obiekty utrzymane prawidłowo. Jednak w roku 2017 wydano decyzję nakazującą poprawę stanu sanitarnego kina „Bałtyk” w Raciborzu poprzez remont ścian oraz naprawę lub wymianę foteli na sali kinowej.

II.5.11. Noclegownie:

W powiecie raciborskim jest jedna noclegownia dla bezdomnych prowadzona od lat przez Stowarzyszenie Przyjaciół Człowieka „TĘCZA”. Placówka prowadzona bez zastrzeżeń.

II.5.12. Cmentarze:

W 2017 r. skontrolowano 14 cmentarzy w Raciborzu i powiecie raciborskim. Stan utrzymania cmentarzy z reguły jest prawidłowy. Jedynie zaniedbany jest nieużytkowany już stary cmentarz parafialny w Raciborzu przy ul. Kozielskiej. Po kontroli w roku 2017 parafia została zobowiązana do uzupełnienia ogrodzenia i uregulowania gospodarki odpadami. Jednak cały teren cmentarza wymaga gruntownego uporządkowania i w następstwie utrzymywania (pielęgnacja zieleni itp.) Cmentarz w części tylnej graniczy z zaniedbaną posesją stwarzając wspólnie zaulek o bardzo nieciekawym wyglądzie dla miasta.

II.6. Realizacja obowiązków wynikających z innych aktów prawnych oraz działalność poza statutowa

Zadania te realizowane są na wniosek strony. W roku 2017 nadzorowano 11 ekshumacji i dwa wywozy zwłok za granicę, wydano 11 opinii dotyczących imprez masowych i innych okolicznościowych, 21 opinii dotyczących różnego typu materiałów i wyrobów przed ich zastosowaniem w instalacjach wodociągowych itp.

II.7. Interwencje

Liczba rozpatrywanych interwencji pozostaje w ostatnich latach na stałym, niewielkim poziomie. W Sekcji Higieny Komunalnej PSSE w Raciborzu rozpatrywanych było łącznie 9 interwencji. Większość interwencji pozostaje poza zakresem możliwości podjęcia działań przez PPIS w ramach przysługujących mu kompetencji i uprawnień.

III. HIGIENA ŻYWNOSCI, ŻYWIENIA I PRZEDMIOTÓW UŻYTKU

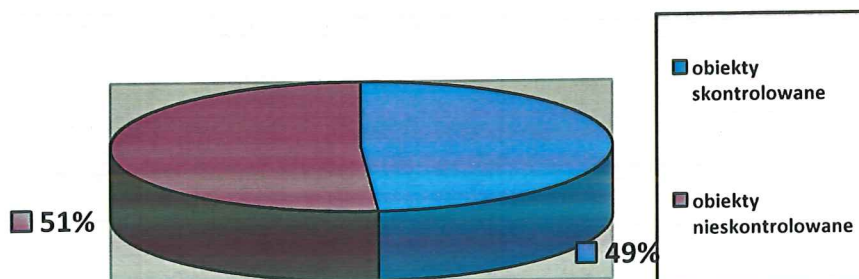
III.1. Zadania realizowane w 2017 r. i wyniki kontroli w obiektach nadzorowanych

Do zakresu działań Sekcji Higieny Żywności należy kontrola przestrzegania przepisów określających wymagania higieniczne i zdrowotne, w szczególności dotyczących:

- warunków produkcji, transportu, przechowywania i sprzedaży żywności oraz warunków żywienia zbiorowego,
- nadzoru nad jakością zdrowotną żywności,
- warunków zdrowotnych produkcji i obrotu przedmiotami użytku, materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością, kosmetykami oraz innymi wyrobami mogącymi mieć wpływ na zdrowie ludzi.

W roku 2017 pod nadzorem PSSE w powiecie raciborskim znajdowało się 1254 obiekty, z których skontrolowano 620. Przeprowadzono w nich 928 kontroli. Ponadto w ramach kontroli granicznej przeprowadzono 8 kontroli dot. przywożonej lub wywożonej partii towaru.

Procentowy stan kontroli w obiektach nadzorowanych

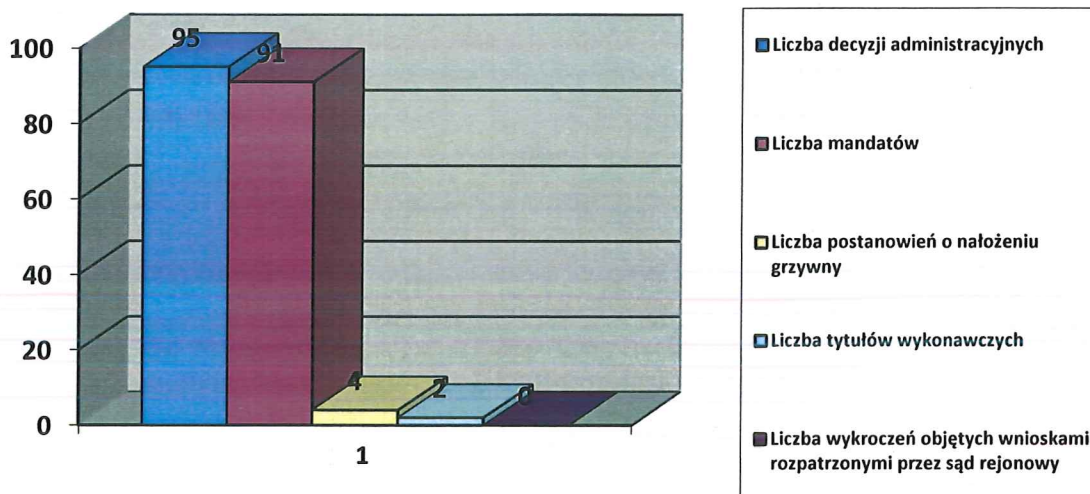

W wyniku przeprowadzonych kontroli sanitarnych 408 dokumentowano protokołami kontroli sanitarnych z wykorzystaniem arkuszy oceny stanu sanitarnego. 1 obiekt oceniono jako niezgodny z wymaganiami zawartymi w przepisach. Stanowi to 0,08 % wszystkich nadzorowanych obiektów. Ocenę „niezgodny” uzyskał 1 zakład produkcyjny, co stanowi 0,5 % wszystkich obiektów z tej grupy. W ramach sprawowanego nadzoru wydano 95 decyzji administracyjnych, nakazujących poprawę stanu sanitarno-higienicznego, w tym 8 decyzji unieruchomienia/przerwania działalności całego zakładu, 5 decyzji zakazu wprowadzania produktu do obrotu. Wobec podmiotów nie realizujących obowiązków

HIGIENA ŻYWNOSCI, ŻYWIENIA I PRZEDMIOTÓW UŻYTKU

wynikających z nałożonych decyzji wszczynano postępowanie egzekucyjne. Wydano 2 tytuły wykonawcze oraz 4 postanowienia o nałożeniu grzywny. Winnych wykroczeń stwierdzanych w trakcie wykonywania czynności kontrolnych ukarano 91 mandatami.

Wyniki działalności represyjnej

W związku z napływającymi wnioskami stron, w oparciu o przeprowadzone kontrole sanitarne, wydano łącznie 143 decyzje administracyjne zatwierdzające obiekty (w tym 25 decyzji warunkowych). Ponadto dokonano 6 wpisów do rejestru zakładów podlegających urzędowej kontroli organów PIS obiektów, w stosunku do których nie jest wymagane zatwierdzenie, zgodnie z ustawą z 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia, w tym 4 gospodarstw rolnych, które uzyskały wpis w zakresie produkcji pierwotnej.

Do najczęściej stwierdzanych nieprawidłowości należało:

- nieprawidłowy stan pomieszczeń produkcyjnych i magazynowych m.in. wymagające odnowienia ściany, sufity;
- brak porządku w pomieszczeniach produkcyjnych i magazynowych;
- brak zabezpieczenia przed zanieczyszczeniem surowców wykorzystywanych do produkcji środków spożywczych;
- brak właściwej higieny pracowników, w tym brak środków do mycia i higienicznego suszenia rąk;
- brak środków do dezynfekcji sprzętu i wyposażenia;
- brak aktualnych orzeczeń lekarskich do celów sanitarno-epidemiologicznych zatrudnionych pracowników;
- brak badań wyrobów gotowych potwierdzających ich zgodność z przepisami prawa żywnościowego;
- prowadzenie działalności w zakresie niezgodnym z decyzją zatwierdzającą;
- brak dokumentacji HACCP;

HIGIENA ŻYWNOŚCI, ŻYWIENIA I PRZEDMIOTÓW UŻYTKU

- brak skutecznej dezynfekcji jaj;
- brak opracowanej informacji dla konsumenta dla produktów wyprodukowanych w ramach RHD;
- brak czystości i porządku w pomieszczeniach obiektu;
- brak właściwej dezynfekcji sprzętu i wyposażenia;
- brak zabezpieczenia przed zanieczyszczeniami artykułów sprzedawanych bez opakowań;
- brak ciepłej wody przy umywalkach do mycia rąk oraz przy zlewozmywakach do mycia sprzętu podręcznego i pomocniczego;
- brak monitoringu punktów krytycznych i kontrolnych wg opracowanych procedur na zasadach HACCP oraz instrukcji GHP;
- brak segregacji środków spożywczych;
- wprowadzanie do obrotu produktów po upływie daty minimalnej trwałości/ terminu przydatności do spożycia;
- brak zachowania łańcucha ciągłości chłodniczego;
- brak właściwego postępowania z materiałem kategorii 3;
- brak opracowanych procedur HACCP;
- wprowadzanie do obrotu artykułów spożywczych pakowanych bez oznakowania w języku polskim;
- brak lub wymagająca poprawy informacja dla konsumenta dot. środków spożywczych wprowadzonych do obrotu bez opakowań w zakresie substancji alergennych i powodujących alergie.
- brud i nieporządek w obiekcie;
- niewłaściwe warunki przechowywania surowców, półproduktów i produktów gotowych;
- brak skutecznej dezynfekcji naczyń stołowych;
- krzyżowanie się dróg czystych z brudnymi (m.in. brak właściwie zorganizowanego stanowiska mycia i dezynfekcji jaj);
- przeprowadzanie czynności brudnych związanych z obróbką wstępną w pomieszczeniach kuchennych (czystych);
- brak skutecznego zabezpieczenia obiektu przed dostępem szkodników;
- wymagające dopracowania procedury oparte na zasadach HACCP;
- brak szkoleń z obowiązujących w zakładach procedur HACCP oraz z zakresu higieny żywności.

III.2. Działania w ramach systemów wczesnego ostrzegania RASFF i RAPEX

Powiatowa Stacja uczestniczy stale w działaniach w ramach systemów wczesnego ostrzegania RASFF i RAPEX, stale doskonalić biegłość w tym zakresie w ramach prowadzonych szkoleń.

W ramach współpracy w obrębie systemu RASFF, PSSE w Raciborzu w roku 2017 sprawdziła łącznie obecność 21 niebezpiecznych produktów (środków spożywczych, przedmiotów użytku) objętych

HIGIENA ŻYWNOSCI, ŻYWIENIA I PRZEDMIOTÓW UŻYTKU

powiadomieniami. W 2017r nie zgłaszano produktów w ramach systemu RAPEX dla produktów nadzorowanych przez Sekcję Higieny Żywności Żywienia i Przedmiotów Użytku.

Dodatkowo, w ramach działania systemu wczesnego ostrzegania, przyjmowane były i uwzględniane w działalności bieżącej, powiadomienia informacyjne o potencjalnych zagrożeniach.

W ramach działania systemu wczesnego ostrzegania RASFF w powiecie raciborskim stwierdzono w obrocie 1 kwestionowany produkt.- suplement diety. W związku z powyższym wydano 1 decyzję wycofania z obrotu kwestionowanego środka spożywczego. Przedsiębiorca wycofał kwestionowany produkt.

III.3. Współpraca z innymi organami kontroli

Współpraca z Inspekcją Weterynaryjną

W ramach porozumienia ramowego z dnia 07.01.2008 r. zawartego pomiędzy Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym w Katowicach i Wojewódzkim Lekarzem Weterynarii w Katowicach o współdziałaniu i współpracy organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej i organów Inspekcji Weterynaryjnej w 2017r. prowadzona była wzajemna korespondencja przeznaczona do wykorzystania służbowego. W 2017 r. nie przeprowadzono wspólnych kontroli z przedstawicielami Powiatowego Inspektoratu Weterynarii.

W 2017r nie przeprowadzono szkolenia dla pracowników PSSE przez PLW.

Ponadto zaktualizowano dane o wspólnie nadzorowanych obiektach zgodnie z zapisami porozumienia. W związku z interwencją dot. nielegalnej produkcji wędlin poinformowano właściwego lekarza weterynarii, który podjął działania i przekazał informacje zwrotną o wynikach podjętych działań. Przekazywano również do rozpatrzenia zgodnie z właściwością rzeczową 2 otrzymane interwencje dotyczące niewłaściwej jakości wędlin wprowadzanych do obrotu.

W ramach realizacji Planu poboru prób na 2017r w związku ze specyfiką pobranych prób (w kierunku oporności na środki przeciwdrobnoustrojowe u bakterii zoonotycznych i komensalnych) przekazywano dokumentację wraz ze sprawozdaniem, terenowo właściwym lekarzom weterynarii celem podjęcia działań zgodnie z kompetencjami. Ponadto w związku z kwestionowaniem 10 prób środków spożywczych pochodzenia zwierzęcego przekazano informację do terenowo właściwych lekarzy weterynarii, celem podjęcia działań.

Współpraca z Inspekcją Farmaceutyczną

W ramach porozumienia z dnia 05 listopada 2008r o współpracy organów Państwowej Inspekcji Farmaceutycznej i Państwowej Inspekcji Sanitarnej w województwie śląskim kontynuowano współpracę między inspekcjami. W 2017r. przeprowadzono 23 kontrole w obiektach będących pod nadzorem IF, w tym 15 kontroli sanitarnych z wykorzystaniem arkuszem oceny zakładu. Nie przekazywano informacji o zamiarze przeprowadzenia kontroli. W wyniku kontroli nie nałożono mandatów, jak i nie wydano decyzji administracyjnych. Nieprawidłowości nie stwierdzono. W powyższych obiektach pobrano 16 prób środków spożywczych, w tym suplementów diety,

HIGIENA ŻYWNOŚCI, ŻYWIENIA I PRZEDMIOTÓW UŻYTKU

dietetycznych środków specjalnego przeznaczenia medycznego oraz żywności przeznaczonej dla niemowląt i małych dzieci. Prób nie zdyskwalifikowano. W związku z informacją otrzymana od Departamentu Nadzoru w Głównym Inspektoracie Farmaceutycznym za pośrednictwem Głównego Inspektora Sanitarnego, dotyczącą wycofania zafalszowanego produktu pn. „Sensamax” wykrytego w Hiszpanii zawierającego niezdeklarowaną substancję sildenafil sprawdzono obecność w/w produktu w obrocie. Przeprowadzono 1 kontrolę w sklepie z suplementami diety i odżywkami, w wyniku której nie stwierdzono w obrocie kwestionowanego produktu. Ponadto w 2017 r. nie były organizowane szkolenia dla pracowników PSSE przez IF.

Współpraca z Państwową Inspekcją Ochrony Roślin i Nasiennictwa

W 2017 r. kontynuowano współpracę na szczeblu lokalnym z Państwową Inspekcją Ochrony Roślin i Nasiennictwa dotyczącą nadzoru nad działalnością w zakresie produkcji pierwotnej produktów pochodzenia roślinnego. W ramach realizowania porozumienia z dnia 20 stycznia 2015r pomiędzy Głównym Inspektorem Sanitarnym Głównym Inspektorem Ochrony Roślin i Nasiennictwa Głównym Inspektorem Jakości Handlowej Artykułów Rolno-spożywczych oraz Głównym Inspektorem Ochrony Środowiska przeprowadzono 8 wspólnych kontroli z elementem poboru prób u producentów. Do badań laboratoryjnych pobrano 5 prób ziemniaków i 1 próbę porzeczek w kierunku zanieczyszczenia metalami oraz 2 prób środków spożywczych (sałata), w zakresie zawartości azotanów.

Współpraca z Inspekcją Ochrony Środowiska

W ramach realizacji porozumienia z dnia 20 stycznia 2015r pomiędzy Głównym Inspektorem Sanitarnym Głównym Inspektorem Ochrony Roślin i Nasiennictwa Głównym Inspektorem Jakości Handlowej Artykułów Rolno-spożywczych oraz Głównym Inspektorem Ochrony Środowiska podjęto współpracę z Inspekcją Ochrony Środowiska i wspólnie przeprowadzano 2 kontrole wraz z poborem prób u przedsiębiorców produkcji pierwotnej. W wyniku kontroli nie stwierdzano nieprawidłowości, prób nie kwestionowano.

Współpraca z terenowo właściwymi inspektorami sanitarnymi

W ramach współpracy przekazywano informacje terenowo właściwym inspektorom sanitarnym. W roku 2017 informowano inspektorów o stwierdzanych nieprawidłowościach podczas kontroli przeprowadzanych w ramach działań nadzorowych prowadzonych na podległym terenie u przedsiębiorców. Ponadto w ramach realizacji „Planu poboru prób na 2017r” i stwierdzaniem naruszeń w zakresie m.in. znakowania środków spożywczych, przekazywano dokumentację wraz ze sprawozdaniem, terenowo właściwym inspektorom sanitarnym celem podjęcia działań zgodnie z kompetencjami. W związku z przeprowadzoną kontrolą interwencyjną i stwierdzonymi nieprawidłowościami w obiekcie ruchomym poinformowano właściwego miejscowo inspektora o naruszeniach celem podjęcia działań z kompetencjami. Przekazywano również do rozpatrzenia zgodnie z właściwością miejscową 1 interwencję dotyczącą wprowadzanych do obrotu przeterminowanych artykułów spożywczych oraz 1 wniosek o zatwierdzenie i wpis do rejestru zakładów podlegających urzędowej kontroli żywności.

Współpraca z Policją

W ramach współpracy z Policją, w związku z pismem nr L.dz.PG-1149/17 Komendy Powiatowej Policji w Raciborzu (Wydział do Walki z Przestępczością Gospodarczą) dot. handlu nielegalnymi oraz niespełniającymi wymagań produktów leczniczych przeprowadzono 1 wspólną kontrolę w sklepie oferującym suplementy diety, wskazanym przez Policję. Kontrola nie wykazała nieprawidłowości.

Współpraca ze Strażą Miejską

W ramach współpracy ze Strażą Miejską po otrzymaniu interwencji od mieszkańców dot. wyrzucania do śmietnika komunalnego bardzo dużych ilości odpadów pokonsumpcyjnych, przeprowadzono 2 kontrole w obiektach oferujących posiłki, korzystających ze wskazanego w interwencji śmietnika. W obu obiektach zweryfikowano m.in. postępowanie z odpadami ze szczególnym uwzględnieniem materiału kategorii 3. W 1 przypadku stwierdzono nieprawidłowości, za które nałożono mandat oraz decyzją nakazano zapewnić właściwe postępowanie z materiałem kategorii 3, potwierdzone stosownym dokumentem zawierającym informacje o ilości i kategorii odpadu oraz danych odbierającego.

III.4. Jakość zdrowotna środków spożywczych

W roku 2017 przeprowadzono badania laboratoryjne krajowych, unijnych i importowanych środków spożywczych materiałów do kontaktu z żywnością i kosmetyków. Zbadano także próbki sanitarne. Łącznie zbadano 512 próbek - w 21 przypadkach wynik był nieprawidłowy (5 próbek podudzi z kurczaka, 5 próbek produktów drobiowych -skrzydełek marynowanych na grilla z kurczaka, 11 próbek zmiotków i wytrzepeków).

Przyczynami kwestionowania 11 próbek zmiotków i wytrzepeków była obecność szkodników lub ich pozostałości, takich jak: żywe i martwe owady i ich larwy.

W związku z otrzymanymi nieprawidłowymi wynikami badań zmiotków i wytrzepeków z koszyczków na producentów wydano decyzje wstrzymujące prowadzenie działalności zakładu do czasu przeprowadzenia skutecznego zabiegu dezynsekcji w obiekcie przez zakład świadczący usługi w tym zakresie. Ponadto obciążono stronę kosztami poboru prób oraz przeprowadzonych badań, a także za czynności kontrolne przeprowadzone w związku z prowadzonym postępowaniem.

Zakwestionowanych zostało 5 prób mięsa drobiowego oraz 5 prób produktów drobiowych ze względu na stwierdzoną obecność Salmonella. W związku z tym, podjęte zostały odpowiednie działania, zgodnie z kompetencjami. Produkty zostały zgłoszone w ramach systemu RASFF. Informacje o wynikach badań przedmiotowych produktów zostały przekazane właściwym miejscowo powiatowym lekarzom weterynarii nadzorującym producentów oraz producentom. Ponadto producenci zostali obciążeni kosztami poboru prób i przeprowadzonych badań, a także za czynności kontrolne przeprowadzone w związku z prowadzonym postępowaniem.

Badania laboratoryjne wykonywane były w ramach zintegrowanego laboratorium województwa śląskiego tj. w WSSE Katowice, PSSE Żywiec, PSSE Bytom oraz PSSE Częstochowa. Ponadto próby badane były także w laboratorium spoza województwa śląskiego (WSSE Warszawa, WSSE Lublin,

WSSE Opole, WSSE Kraków, WSSE Gorzów Wielkopolski, WSSE Bydgoszcz, WSSE Rzeszów) oraz w laboratorium poza PIS (Państwowy Instytut Weterynaryjny – Państwowy Instytut Badawczy w Puławach).

III.5. Akcje

W 2017 r. zrealizowano łącznie 13 akcji, w których uczestniczył pion higieny żywności i żywienia. Dwie akcje zrealizowano w ramach współpracy z Państwową Inspekcją Ochrony Roślin i Nasiennictwa oraz Inspekcją Ochrony Środowiska. Natomiast akcję dotyczącą wypoczynku letniego w ramach wewnętrznej współpracy w inspekcji sanitarnej z pracownikami ONS/HD. Pozostałe realizowano samodzielnie.

W ramach kontynuacji akcji z 2013 r. w sprawie badania tłuszczów przeznaczonych do smażenia pod kątem zawartości związków polarnych, przeprowadzono łącznie 4 kontrole, w tym 2 kontrole w zakładach żywienia zbiorowego otwartych (w tym w zakładach małej gastronomii) i 2 kontrole w zakładach produkcji żywności (ciastkarnia). Podczas kontroli przeprowadzono badania przesiewowe tłuszczów przeznaczonych do smażenia pączków oraz frytek metodą szybką, które nie wykazały nieprawidłowości.

W ramach akcji „Ocena oznakowania środków specjalnego przeznaczenia żywieniowego dla dzieci do lat 3 i przedmiotów do karmienia niemowląt oraz działań reklamowych prowadzonych przez ich producentów i dystrybutorów” (kontynuacja akcji z 2013 r.). przeprowadzono 4 kontrole w 4 obiektach (sklep, market, kiosk, apteka). Nie stwierdzono przypadku naruszenie przepisów w zakresie prowadzenia działań promocyjnych dot. produktów do początkowego żywienia niemowląt.

W związku z informacją Prezesa Najwyższej Izby Kontroli dot. zakwestionowanych przez GIS suplementów diety oraz pismem dot. działań niepożądanych po spożyciu kwestionowanego suplementu diety, informacją przekazaną przez Departament Nadzoru w Głównym Inspektoracie Farmaceutycznym w sprawie produktów zafałszowanych oraz niedopuszczonych do obrotu podjęto działania mające na celu sprawdzenie czy na nadzorowanym terenie wprowadzane są do obrotu suplementy diety wymienione w cytowanych pismach. W ramach podjętych działań przeprowadzono 10 kontroli w obiektach posiadających w swoim asortymencie suplementy diety (apteki, sklep z artykułami erotycznymi, sklep z odżywkami dla sportowców).

W ramach akcji dot. obiektów wprowadzających do obrotu lody nieopakowane oraz sprzedających lody porcjowane przeprowadzono 3 kontrole. W wyniku kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości.

W związku z wejściem w życie rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1169/2011 z dnia 25 października 2011 r. w sprawie przekazywania konsumentom informacji na temat żywności (...) i rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 23.12.2014 r. w sprawie znakowania poszczególnych środków spożywczych podjęto działania mające na celu rozpropagowanie wymagań zawartych w wymienionych wyżej aktach prawnych. Kontynuując postępowanie

HIGIENA ŻYWNOSCI, ŻYWIENIA I PRZEDMIOTÓW UŻYTKU

zainicjowane w 2015r. w ramach działań kontrolnych weryfikowano spełnienie zapisów rozporządzeń i podejmowano działania mające na celu usunięcie stwierdzanych nieprawidłowości. Przeprowadzono łącznie 42 kontrole w 42 obiektach, w ramach sprawowanego bieżącego nadzoru sanitarnego. W wyniku stwierdzonych naruszeń dotyczących braku opracowanej informacji dla konsumenta podjęto działania represyjne i wydano 1 decyzję nakazującą usunięcie uchybień. W związku z tym, że jest to kontynuacja działań, w przeważającej większości obiektów opracowana jest i udostępniona informacja dla konsumenta dla produktów wprowadzanych do obrotu bez opakowań jednostkowych. W przypadku stwierdzenia niedopracowania dokumentacji wydawano zalecenia doraźne.

W związku z pismem GIS dot. obecności na rynku polskim jogurtów, deserów zawierających w swoim składzie nasiona Chia (szałwii hiszpańskiej).przeprowadzono 3 kontrole pod kątem obecności na rynku przedmiotowych produktów. W wyniku kontroli nie stwierdzono wprowadzania do obrotu wymienionych w piśmie produktów jednakże w związku ze stwierdzeniem naruszenia dot. braku czystości i porządku w obiekcie nałożono mandat.

W związku z pismem Głównego Inspektora Sanitarnego w sprawie oznakowania wprowadzanego do obrotu napoju, w którego składzie jest ekstrakt z liści koki pozbawiony kokainy lub dekokainizowany ekstrakt z liści koki przeprowadzono 3 kontrole w obiektach obrotu. Nie stwierdzono wprowadzania do obrotu produktów zawierających w swym składzie liści koki.

Akcja dotycząca wystąpienia w Polsce przypadków afrykańskiego pomoru świń (ASF). Realizując zapisy w/w dokumentu przeprowadzono łącznie 41 kontroli sanitarnych. Podczas kontroli weryfikowano pochodzenie mięsa wieprzowego i produktów pochodzenia wieprzowego oraz sposób zagospodarowania odpadów, ze szczególnym uwzględnieniem umów przedsiębiorców z firmami odbierającymi odpady oraz kart przekazania odpadu. Stwierdzono naruszenia w obszarze postępowania z odpadami (brak kart przekazania odpadów, niewłaściwe postępowanie z materiałem kat.3-wyrzucane z odpadami komunalnymi, lub zabierane przez pracowników do skarmiania psów). W związku z powyższym nałożono 10 mandatów karnych, 4 decyzje nakazujące między innymi zapewnienie właściwego postępowania z materiałem kat.3, 1 decyzję nakazującą wycofanie środków spożywczych po upływie terminu przydatności do spożycia. Mandaty nałożono za brak zachowanej higieny sprzedaży, brak porządku i czystości w obiekcie, brak dezynfekcji sprzętu i wyposażenia, brudne kosze i wózki zakupowe, brak środków do higienicznego suszenia rąk przy umywalkach, mrożenie artykułów spożywczych dostarczanych do obiektu w postaci niezamrożonej, brak higieny personelu, brak segregacji artykułów spożywczych, brak zabezpieczenia artykułów spożywczych sprzedawanych bez opakowań jednostkowych, sprzedaż artykułów spożywczych przeterminowanych, stanowiska pracy wykorzystywane niezgodnie z przeznaczeniem, brak dezynfekcji jaj, nierzetelne zapisy kontroli wewnętrznej, lub ich brak. Ponadto w związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami w 11 przypadkach wydano zalecenia dot. zapewnienia orzeczeń do celów sanitarno-epidemiologicznych oraz dopracowania informacji dla konsumenta.

HIGIENA ŻYWNOSCI, ŻYWIENIA I PRZEDMIOTÓW UŻYTKU

W związku z sezonem wiosenno-letnim wzmożono nadzór w obiektach zlokalizowanych w miejscach wypoczynku oraz przy trasach turystycznych, obiektach funkcjonujących w sezonie letnim (automaty do lodów, wytwórnie lodów), obiektach ruchomych funkcjonujących w ramach imprez masowych, a także w obiektach oświaty. Przeprowadzono łącznie 82 kontrole w 61 obiektach, w tym 1 kontrolę przeprowadzono przy współudziale pracownika sekcji HD. Za stwierdzone naruszenia warunków higieniczno-sanitarnych nałożono grzywny w postaci 10 mandatów karnych. Stwierdzone naruszenia za które ukarano mandatem to: brak porządku, brak ręczników przy umywalce, brak preparatu do dezynfekcji sprzętu i powierzchni będących w kontakcie z żywnością, brak zapisów kontroli wewnętrznej, nieprawidłowe warunki przechowywania mrożonek; brak dezynfekcji naczyń, brud i nieporządek w całym obiekcie oraz w miejscu na przetrzymywanie odpadów komunalnych, brudne wózki i kosze dla kupujących, artykuły spożywcze po upływie terminu przydatności do spożycia, przetrzymywanie surowców niezgodnie z deklaracją producenta, brak mydła i ręczników przy umywalkach, brak segregacji w urządzeniu mroźniczym, mrożenie artykułów spożywczych dostarczonych jako świeże i wyrobów własnych, brudne urządzenia chłodnicze niewłaściwe warunki transportu artykułów spożywczych – gotowych dań.. W 6 przypadkach wydano decyzję techniczną nakazującą usunięcie uchybień (decyzje dot. opracowania informacji dla konsumenta zgodnie z rozp. 1169/2011, właściwego postępowania z materiałem kategorii 3, zapewnienia właściwego stanu ścian i sufitów w obiekcie). W 1 restauracji stwierdzono larwy żywe, larwy w kokonie i oprzędy moli wobec czego wydano decyzję zamknięcia. Ponadto w 12 przypadkach wydano zalecenia, które dotyczyły braku orzeczeń do celów sanitarno – epidemiologicznych, prowadzenia działalności w zakresie zgodnym z decyzją zatwierdzającą, dopracowania informacji dla konsumenta zgodnie z rozporządzeniem 1169/2011, braku oznakowania artykułów spożywczych używanych do przygotowywania potraw.

W związku z pismem ŚPWIS wzmożono nadzór nad obiektami ruchomymi i tymczasowymi. W 2017 r przeprowadzono 15 kontroli w obiektach z w/w grupy. W trakcie 1 kontroli stwierdzono naruszenia higieniczno-sanitarne, za które ukarano mandatem. Naruszenia dotyczyły braku możliwości korzystania z wyposażenia przeznaczonego do mycia rąk, braku środków do utrzymania higieny personelu, braku higieny personelu podczas obsługi klienta. Ponadto stwierdzono brak orzeczenia do celów sanitarno-epidemiologicznych oraz brak decyzji zatwierdzającej obiekt ruchomy. Sprawę dot. braku decyzji zatwierdzającej obiekt ruchomy przekazano do właściwego miejscowo PPIS.

Realizując założenia akcji inicjowanej pismem ŚPWIS w sprawie łamania przez firmę Jeronimo Martins Polska S.A. przepisów dotyczących przewozu artykułów spożywczych oraz transportu odpadów przeprowadzono 8 kontroli w sklepach sieci Biedronka. Za stwierdzone naruszenia nałożono 6 mandatów. Naruszenia za które ukarano mandatem dotyczyły braku czystości i porządku w pomieszczeniu mycia wózków zakupowych, braku porządku i segregacji na sali sprzedaży, braku porządku i czystości przy stoisku porcjowania owoców i warzyw, wprowadzania do obrotu artykułów spożywczych po upływie terminu przydatności do spożycia, brak czystości i porządku w sali sprzedaży i magazynie, uszkodzonego zlewozmywaka na stoisku krojenia warzyw, wprowadzania do obrotu

artykułów spożywczych o niewłaściwej jakości, brudnych koszy i wózków zakupowych, brudnego pomieszczenia do przetrzymywania odpadów komunalnych, nieporządku w pomieszczeniu z mrożonym pieczywem, wykorzystywania pomieszczeń niezgodnie z przeznaczeniem, braku środków do higienicznego mycia i suszenia rąk przy umywalkach, braku zapisów potwierdzających prowadzenie kontroli wewnętrznej.

W ramach bieżących kontroli oraz w związku z pismem ŚPWIS kontynuowano akcję w trakcie której sprawdzano prawidłowość postępowania z odpadami gastronomicznymi. Przeprowadzono 23 kontrole sanitarnych w 23 obiektach, podczas których sprawdzano umowy na odbiór materiału kategorii 3 oraz dokumentację towarzyszącą w tym weryfikowano firmy odbierające odpady. W wyniku 1 kontroli stwierdzono naruszenia w powyższym zakresie wobec czego wydano 1 decyzję nakazującą usunięcie nieprawidłowości. W związku z naruszeniem warunków higieniczno-sanitarnych w 2 przypadkach nałożono grzywnę w postaci mandatu karnego. Mandat nałożono za brak zachowania czystości i porządku w obiekcie w tym w pomieszczeniu przeznaczonym na odpady, brak skutecznej dezynfekcji powierzchni i sprzętu, oraz brak zapisów potwierdzających prowadzenie kontroli wewnętrznej w obiekcie wynikających z procedur HACCP.

W związku z pismem SPWIS dot. nieprawidłowego przechowywania żywności w tym w szczególności zachowania ciągłości łańcucha chłodniczego dla produktów nietrwałych mikrobiologicznie szczególnie zwracano uwagę na poruszane aspekty. W ramach realizacji akcji przeprowadzono 18 kontroli sanitarnych. W trakcie kontroli stwierdzono nieprawidłowości, za które nałożono łącznie 6 mandatów. Najczęściej stwierdzane uchybienia to: brak dostępu do wody, niehigieniczna sprzedaż żywności, wędliny i drób poza urządzeniem chłodniczym, brud i nieporządek w obiekcie, niesprawne urządzenie chłodnicze, brak zapisów potwierdzających wdrażanie procedur HACCP.

III.6. Ocena sposobu żywienia

W roku 2017 pobrano do badań 2 próby posiłków, 1 dla diety cukrzycowej i 1 dla diety wątrobowej. Dodatkowo przeprowadzono 2 teoretyczne oceny sposobu żywienia w zakładach żywienia zbiorowego zamkniętego (szpital).

Analizy jadłospisów przeprowadzano na podstawie jadłospisu dekadowego, wyników badań prób posiłków, osobno dla diety cukrzycowej i diety wątrobowej, oraz wyliczeń zawartości składników odżywczych w podawanych posiłkach za pomocą programu komputerowego WIKT 3.0.001 Pro (działającego w oparciu o opracowaną przez Instytut Żywności i Żywienia w Warszawie elektroniczną bazę wartości odżywczej produktów spożywczych). W analizie uwzględniono aktualnie zalecane przez IŻŻ normy żywienia, właściwe dla ocenianych grupy pacjentów (Normy żywienia dla populacji polskiej - nowelizacja. pod red. Mirosława Jarosza, Wyd. Instytut Żywności i Żywienia, Warszawa 2012) oraz zalecenia żywieniowe IŻŻ dla chorych na cukrzycę („Cukrzyca zapobieganie i leczenie” pod red. Mirosława Jarosza i Longina Kłosiewicz-Latoszek, wydawnictwo Lekarskie PZWL, Warszawa 2015),

zalecenia dietetyczne Polskiego Towarzystwa Diabetologicznego („Zalecenia kliniczne dotyczące postępowania u chorych na cukrzycę 2017” Diabetologia 2017, tom 3, supl. A, s. 14-15), zalecenia żywieniowe dla osób na diecie wątrobowej („Żywienie człowieka zdrowego i chorego” J. Hasika i J. Gawęckiego, wydawnictwo naukowe PWN, Warszawa 2005, tom2). Przeprowadzone oceny nie wykazały nieprawidłowości zarówno w zakresie kaloryczności, jak i procentowego udziału energii z węglowodanów, białek i tłuszczu. Stwierdzono zbyt wysoką zawartość soli w posiłkach oraz niedobory witaminy C, D, E i składników mineralnych (wapnia, żelaza, magnezu, potasu). Informację o wynikach oceny teoretycznej, z uwzględnieniem wyników badań laboratoryjnych, przekazano firmie cateringowej oraz dyrektorowi szpitala. W ocenie zawarto sugestie dotyczące zmniejszenia zawartości soli w potrawach, zwiększenia ilości produktów mlecznych, surowych warzyw i owoców w diecie.

IV. HIGIENA DZIECI I MŁODZIEŻY

IV.1. Zadania realizowane w 2017 r.

Pion higieny dzieci i młodzieży realizuje zadania z zakresu zdrowia publicznego poprzez sprawowanie nadzoru nad warunkami higieny procesów nauczania i wychowania oraz higieny wypoczynku i rekreacji dzieci i młodzieży (pkt 4 i pkt 5 art. 1 ustawy z dnia 14 marca 1985 roku o Państwowej Inspekcji Sanitarnej). W 2017 r. w ramach kontroli przestrzegania przepisów określających wymagania higieniczne i zdrowotne dotyczące w szczególności higieny pomieszczeń i wymagań w stosunku do sprzętu używanego w szkołach i innych placówkach oświatowo-wychowawczych, szkołach wyższych oraz w ośrodkach wypoczynku, a także higieny procesów nauczania (art. 4 pkt 6 i pkt 7 cytowanej wyżej ustawy o PIS) oraz zgodnie z Planem zasadniczych przedsięwzięć na rok 2017 oceniano: stan sanitarny nadzorowanych placówek nauczania i wychowania, przygotowanie szkół do nowego roku szkolnego, warunki realizacji profilaktycznej opieki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej w szkołach, tygodniowe rozkłady zajęć lekcyjnych, dostosowanie mebli szkolnych oraz przedszkolnych do wzrostu uczniów i przedszkolaków oraz ich oznakowanie, sposób dożywiania dzieci w szkołach oraz przebieg wypoczynku dzieci i młodzieży. Ponadto w szkołach sprawdzano możliwość pozostawienia przez uczniów części podręczników i przyborów szkolnych, a w przedszkolach – warunki do utrzymania higieny jamy ustnej przez dzieci uczęszczające do tych placówek.

IV.2. Stan sanitarny nadzorowanych placówek nauczania i wychowania

W roku 2017 pracownicy pionu Higieny Dzieci i Młodzieży w ramach nadzoru nad warunkami nauki i wychowania skontrolowali ogółem 117 placówek stałych spośród 136 będących w ewidencji (w 2016r. - 119 ze 120, a w 2015r. - 110 ze 117).

W 2017 r. w ewidencji nadzorowanych placówek, w związku z reformą systemu edukacji, znalazły się zarówno placówki szkolne funkcjonujące przed dniem 01.09.2017r., jak i po dniu 01.09.2017r.

Wśród skontrolowanych w 2017r. 47 placówek szkolnych było: 15 szkół podstawowych, 4 gimnazja, 28 zespołów szkół (w tym 1, w skład którego wchodziły szkoły policealne). Ponadto skontrolowano 3 żłobki, 39 przedszkoli, 1 szkołę wyższą oraz 27 innych placówek.

Stan czystości i porządku skontrolowanych placówek nauczania i wychowania zlokalizowanych na terenie powiatu raciborskiego nie budził zastrzeżeń.

W 2017 r., w przeciwieństwie do lat ubiegłych, w sanitariatach wszystkich placówek zapewniony był dostęp do bieżącej ciepłej wody. Dostępne były również środki higieny osobistej.

W roku 2017 odnotowano dalszą poprawę infrastruktury do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego w placówkach nauczania i wychowania powiatu raciborskiego. Jeden z zespołów szkół na terenie Gminy Kuźnia Raciborska zyskał bowiem nowe boisko wielofunkcyjne, a przy kolejnym (w Gminie Rudnik) prace związane z budową boiska sportowego rozpoczęto. Powstała również siłownia „pod chmurką” przy kolejnej raciborskiej szkole podstawowej.

Na uwagę zasługuje również fakt, iż modernizowane były istniejące przedszkolne place zabaw (4), a także powstawały nowe (1).

Nie tylko baza sportowa była rozbudowywana i ulepszana. W minionym roku budynek Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego w Kuźni Raciborskiej (ul. Klasztorna 1) został rozbudowany celem przeniesienia do niego pomieszczeń szkolnych z budynku przy ul. Arki Bożka 9. Nowe pomieszczenia (po przystosowaniu, m.in. dotychczasowej biblioteki czy pomieszczeń mieszkalnych, na założone potrzeby) zyskały 2 prywatne raciborskie przedszkola, przedszkola przy 2 zespołach szkolno-przedszkolnych (w Gminie Racibórz i w Gminie Nędza) oraz 1 z 2 placówek opiekuńczo-wychowawczych funkcjonujących na terenie Gminy Pietrowice Wielkie.

W roku 2017 przeprowadzono ogółem 174 kontrole (w roku 2016 - 190, a w roku 2015 - 173) w placówkach różnego typu. Były to kontrole zarówno planowe (130) podczas których oceniano stan sanitarny placówek lub sprawdzano wykonanie wydanych zaleceń, jak i doraźne (44) związane np. z wydanymi zaleceniami, wniesionymi interwencjami, pismem strony, bieżącą oceną stanu sanitarnego, oceną przygotowania placówki do rozpoczęcia nowego roku szkolnego, wypoczynkiem zimowym i letnim dzieci i młodzieży.

W następstwie przeprowadzonych kontroli Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Raciborzu wydał 7 decyzji (w roku 2016 - 14, a w roku 2015 - 20), w których m.in. nakazał usunięcie w określonym czasie stwierdzonych nieprawidłowości, a co za tym idzie zapewnienie bezpiecznych i higienicznych warunków dzieciom i młodzieży.

Decyzje dotyczyły:	Liczba placówek		
	2015r.	2016r.	2017r.
STANU SANITARNO-TECHNICZNEGO DRÓG, DOJŚĆ I OGRODZENIA	4	0	0
PLACÓW ZABAW/REKREACYJNYCH/BOISK SPORTOWYCH	1	0	0
CIĄGÓW KOMUNIKACYJNYCH W BUDYNKACH (NAWIERZCHNIE, SCHODY, ZABEZPIECZENIA KALORYFERÓW ITP.) I/LUB SZATNI	10	8	3
SAL LEKCYJNYCH I INNYCH SAL ZAJĘĆ DLA DZIECI I MŁODZIEŻY	15	8	1
DOSTOSOWANIA MEBLI DO WZROSTU DZIECI I/LUB POSIADANIA CERTYFIKOWANYCH MEBLI ORAZ SPRZĘTU SPORTOWEGO	4	4	5
PLANÓW LEKCJI	0	0	0
STANU SANITARNO-HIGIENICZNEGO TOALET, W TYM SPRAWNOŚCI TECHNICZNEJ ARMATURY ORAZ WYPOSAŻENIA W ŚRODKI HIGIENICZNE	12	5	3
WARUNKÓW PROWADZENIA ZAJĘĆ W-F	8	3	2
STANU SANITARNO-TECHNICZNEGO INNYCH POMIESZCZEŃ PLACÓWKI NIŻ WYŻEJ WYMIENIONE	10	2	1

2 z 7 wydanych w 2017 r. decyzji odnosiły się do przedszkoli, 3 do szkół podstawowych, 1 do zespołu szkół oraz 1 do podmiotu działalności gospodarczej prowadzącego działalność opiekuńczą i edukacyjną w odniesieniu do dzieci.

W 2017 r. odnotowano wykonanie 16 decyzji (5 wydanych w 2017r., 5 z 201 r., 4 z 2015 r., 1 z 2012 r. i 1 z 2009 r.). W sumie postępowanie administracyjne zakończono w 13 placówkach (4 przedszkolach, 3 szkołach podstawowych, 1 gimnazjum, 2 zespołach szkół, 1 placówce z pobytem całodobowym, 1 placówce wychowania pozaszkolnego oraz w 1 placówce podmiotu działalności gospodarczej prowadzącego działalność opiekuńczą i edukacyjną w odniesieniu do dzieci).

Wydano również 9 decyzji zmieniających termin nałożonych na stronę obowiązków.

W sumie w 2017 r. wydano 16 decyzji merytorycznych tj. o 14 i 13 mniej niż odpowiednio w latach 2015-2016.

Podczas prowadzonego nadzoru sanitarnego nad placówkami nauczania i wychowania 8 gmin powiatu raciborskiego nie nałożono żadnego mandatu.

IV.3. Przygotowanie szkół do nowego roku szkolnego.

W okresie wakacyjnym 2017 r. pod względem przygotowania szkół powiatu raciborskiego do rozpoczęcia nowego roku szkolnego 2017/2018 skontrolowano w sumie 12 placówek (4 szkoły podstawowe, 2 gimnazja i 6 zespołów). Przeprowadzone kontrole wykazały, iż 42% szkół na dzień kontroli było w pełni przygotowanych na przyjęcie uczniów. W 7 placówkach prace remontowe i/lub porządkowo-konserwatorskie jeszcze trwały. Zgodnie z deklaracjami dyrektorów prace prowadzone w 5 z tych szkół miały być zakończone do dnia 01.09.2017r., w pozostałych 2 – ze względu na zakres robót – ich zakończenie przewidziano w trakcie roku szkolnego. We wszystkich placówkach, mając na uwadze zastany stan sanitarno-techniczny, rok szkolny mógł się rozpocząć.

IV.4. Warunki realizacji profilaktycznej opieki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej w szkołach.

We wszystkich szkołach podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych uczniowie objęci byli opieką medyczną przez pielęgniarki bądź higienistki szkolne.

Gabinety profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej posiadało 85% skontrolowanych w 2017 r. placówek (szkoły funkcjonujące samodzielnie oraz zespoły szkół). W 2% placówek – nie posiadających gabinetów profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej – zadania profilaktycznej opieki zdrowotnej nad uczniami (pozu) realizowane były przez pielęgniarkę/higienistkę na terenie danej szkoły, w udostępnianych pomieszczeniach zastępczych, pełniących inne funkcje. Natomiast w przypadku 13% placówek uczniowie w ramach badań z zakresu poznu korzystali z usług świadczonych w pobliskich zoz-ch (4%) lub z gabinetów zlokalizowanych w innych placówkach (9%). W roku 2017, w przeciwieństwie do lat ubiegłych 2015-2016, w żadnej z placówek szkolnych nie utworzono nowych gabinetów.

W minionym roku zakwestionowano stan sanitarny gabinetu profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej w jednej ze szkół podstawowych funkcjonujących na terenie Gminy Krzyżanowice oraz w jednym z raciborskich zespołów szkół. Gabinet w szkole podstawowej jeszcze w 2017 r. został odmalowany, wymieniono w nim podłogę oraz doposażono go w dozowniki z mydłem w płynie i środkiem dezynfekcyjnym oraz w pojemnik na ręczniki jednorazowego użytku; jego stan podczas ponownej kontroli nie budził już zastrzeżeń natury sanitarno-higienicznej i technicznej.

IV.5. Dostosowanie mebli szkolnych i przedszkolnych do wzrostu uczniów i dzieci oraz ich oznakowanie

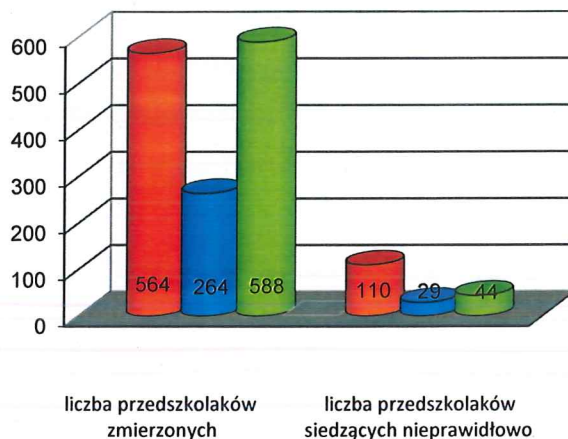
W roku 2017, podobnie jak w latach 2015-2016, w ramach sprawowanego nadzoru sanitarnego pracownicy Sekcji Higieny Dzieci i Młodzieży dokonali oceny dostosowania mebli szkolnych oraz przedszkolnych (stolików/lawek i krzesełek) do wzrostu uczniów klas I-III (poza 2 szkołami gdzie badaniem objęto także uczniów z klas starszych) i przedszkolaków w wybranych szkołach podstawowych i przedszkolach powiatu raciborskiego, funkcjonujących zarówno samodzielnie, jak i w zespołach szkół.

Rodzaj placówki	Ogólna liczba placówek (stan na koniec danego roku sprawozdawczego)			Ogólna liczba placówek skontrolowanych (w danym roku sprawozdawczym)			Liczba placówek w których dokonano pomiarów mebli			
	rok	2015	2016	2017	2015	2016	2017	2015	2016	2017
Przedszkola funkcjonujące samodzielnie		39	39	39	36	39	39	7	5	12
Przedszkola z Zespołów Szkół		19	19	19	19	18	19	4	2	3
Szkoły Podstawowe funkcjonujące samodzielnie		12	12	25	12	12	15	4	4	4
Szkoły Podstawowe z Zespołów Szkół		31	31	31	30	31	28	6	5	5
RAZEM		101	101	114	97	100	101	21	16	24

Wyniki przeprowadzonych pomiarów przedstawiają wykresy:

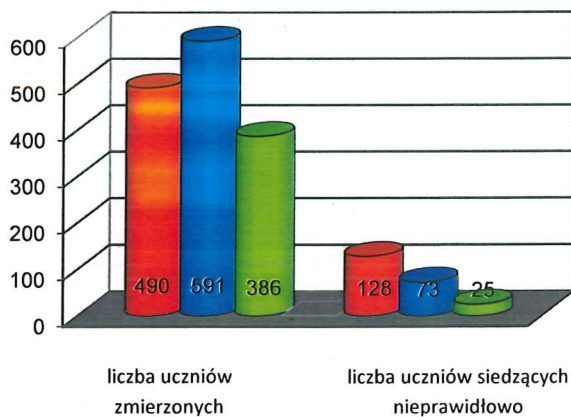
LEGENDA: ■ 2015r. ■ 2016r. ■ 2017r.

MEBLE PRZEDSZKOLNE

Z przeprowadzonych podczas kontroli pomiarów i z zebranych informacji wynika, iż w 2017r. 7,5% badanych dzieci przedszkolnych siedziało przy stanowiskach niedostosowanych do ich wzrostu, w 2016 - 11%, a w 2015r. - 19,5%.

MEBLE SZKOLNE

Z przeprowadzonych podczas kontroli pomiarów i z zebranych informacji wynika, iż w 2017r. 6,5% uczniów objętych badaniem używało mebli niedostosowanych do ich wzrostu, w 2016r. - 12%, a w 2015r. - 26%.

Reasumując w 2017r. 44 przedszkolaków i 25 uczniów z 974 wszystkich dzieci objętych badaniem używało mebli niedostosowanych do ich wzrostu (w 2016r. było to 29 przedszkolaków i 73 uczniów

z 855 wszystkich zmierzonych dzieci, a w 2015r. - 110 przedszkolaków i 128 uczniów z 1054 wszystkich zmierzonych dzieci przedszkolnych i szkolnych).

W roku 2017 oznakowań nie posiadały meble w 3 z 15 przedszkoli (tj. w 18% zbadanych oddziałów), zaś w 2016r. - w 1 z 7 przedszkoli (tj. w 6% zbadanych oddziałów), a w 2015r. - w 2 z 11 przedszkoli (tj. w 19% zbadanych oddziałów). W przypadku szkół podstawowych, w 2017r. oznakowań nie posiadały ławki i krzeselka w 2 z 9 szkół (tj. w 23% zbadanych oddziałów), zaś w 2016r. - w 4 z 9 szkół (tj. w 42% zbadanych oddziałów), a w 2015r. - w 4 z 10 szkół (tj. w 45,5% zbadanych oddziałów).

W minionym roku, podobnie jak w roku 2015, stan techniczny zarówno mebli przedszkolnych, jak i szkolnych nie budził zastrzeżeń (w 2016r. stan techniczny mebli zakwestionowano w 8% oddziałów szkolnych).

Certyfikaty posiadały meble znajdujące się w 23 oddziałach przedszkolnych (w 2016r. - 12, w 2015r. - 20) i w 16 oddziałach szkolnych (w 2016r. - 31, w 2015r. - 24).

W następstwie przeprowadzonych badań i na podstawie uzyskanych wyników w 2017 r. wydano 5 decyzji merytorycznych nakazujących dostosowanie mebli edukacyjnych do wymagań ergonomii. (w 2016r. i w 2015r. - po 4).

IV.6. Tygodniowe rozkłady zajęć lekcyjnych

W 2017 r. dokonano higienicznej oceny rozkładów zajęć lekcyjnych w szkołach podstawowych i gimnazjach zlokalizowanych na terenie powiatu raciborskiego. W latach 2015-2017 były to placówki gmin:

<i>Liczba placówek, w których oceniono plany lekcji</i>			
Gmina	2015r.	2016r.	2017r.
Nędza	1	4	2
Kornowac	4	3	4
Krzanowice	3	3	0
Krzyżanowice	5	4	6
Kuźnia Raciborska	0	3	3
Pietrowice Wlk.	3	1	4
Racibórz	10	11	8
Rudnik	7	4	5
RAZEM	33	33	32

Podobnie jak w latach 2015-2016, w roku 2017 w żadnej skontrolowanej placówce, w której oceniono plany lekcji nie stwierdzono niezgodności tygodniowego rozkładu zajęć lekcyjnych z zasadami higieny. Tym samym w placówkach tych w wyniku dokonanych ocen nie prowadzono postępowania pokontrolnego.

IV.7. Sposób dożywiania dzieci w szkołach

Z informacji zebranych w 2017r. wynika, iż dożywianie uczniów uczęszczających do szkół powiatu raciborskiego funkcjonujących zarówno samodzielnie (szkoły podstawowe i gimnazja), jak i w zespołach szkół prowadzone było, podobnie jak w latach ubiegłych, w oparciu o zlokalizowane na terenie placówek stołówki, które przygotowywały jedno lub dwudaniowe obiady oraz o miejsca, które szkoła udostępniała do spożywania posiłków dowożonych.

W minionym roku sprawozdawczym spośród 47 skontrolowanych szkół wszystkich typów 41 prowadziło dożywianie dla uczniów (87%), w 2016r. - 86%, w 2015r. - 86%. Wydawanie ciepłych posiłków przygotowywanych na miejscu prowadzone było w 25 placówkach (61%), natomiast dostarczanych w formie cateringu w 15 placówkach (37%). W pozostałych przypadkach obiady zapewnione były poza szkołą. Zdecydowana większość uczniów, w skontrolowanych placówkach szkolnych wydających ciepłe posiłki, korzystała z pełnych obiadów (w 2017r. - 80%, w 2016r. - 84%, w 2015r. - 83%). W trakcie kontroli ustalono, że 7 szkół (15%) oferowało swoim uczniom możliwość wypicia ciepłego napoju (herbaty), a w 60% skontrolowanych placówek uczniowie otrzymywali mleko w kartoniku. W 2017 roku w żadnej ze szkół nie organizowano śniadań szkolnych. Natomiast w latach ubiegłych śniadania szkolne organizowało: w roku 2016 - 2% placówek skontrolowanych dla 10 uczniów, zaś w roku 2015 - 4% placówek skontrolowanych dla 12 uczniów.

IV.8. Zapewnienie uczniom miejsca na pozostawienie w szkole części podręczników i przyborów szkolnych

W 2017r., podobnie jak w latach ubiegłych, podczas kontroli placówek szkolnych sprawdzano również czy w pomieszczeniach szkoły lub placówki zapewniono uczniom możliwość pozostawienia części podręczników i przyborów szkolnych. Z zebranych danych wynika, iż 100% skontrolowanych w 2017r. szkół spełniło dyspozycje § 4a Dz.U. 2003r. Nr 6 poz. 69 z późn.zm.

IV.9. Warunki do utrzymania higieny jamy ustnej przez dzieci uczęszczające do przedszkoli

Kontrole przeprowadzone w 2017r. w przedszkolach powiatu raciborskiego, zarówno tych funkcjonujących samodzielnie, jak i w zespołach szkół wykazały, iż 95% placówek przedszkolnych (w roku 2016 - 91%) zapewniało warunki do mycia zębów przez uczęszczające do nich dzieci. Jednak nie wszystkie przedszkolaki, w placówkach zapewniających warunki do utrzymania higieny jamy ustnej, myły zęby (w 2017r. zęby szczotkowało bowiem 87% z nich, w 2016r. - 80%). Zazwyczaj zębów nie czyściły dzieci najmłodsze. W roku 2017 we wszystkich przedszkolach przybory do higieny jamy ustnej zapewniali rodzice/opiekunowie dzieci.

IV.10. Przebieg wypoczynku dzieci i młodzieży

Na terenie powiatu raciborskiego w roku 2017, podobnie jak w latach ubiegłych, organizowany był wypoczynek dla dzieci i młodzieży.

W uruchomionej na stronie MEN w 2010r. elektronicznej bazie wypoczynku, w roku 2017 zgłoszonych zostało 9 turnusów wypoczynku zimowego i 18 turnusów wypoczynku letniego (podobnie jak w roku 2016, zarówno w odniesieniu do ferii zimowych, jak i wakacji letnich był to wypoczynek w miejscu zamieszkania i wypoczynek całodobowy). Ponad 50% z nich została skontrolowana. Przeprowadzone przez pracowników Sekcji Higieny Dzieci i Młodzieży kontrole (w sumie 16) wybranych turnusów zarówno wypoczynku w miejscu zamieszkania, jak i wypoczynku całodobowego nie wykazały nieprawidłowości w zakresie zapewnienia jego uczestnikom odpowiednich warunków sanitarno-higienicznych. Zarówno zimowiska, jak i kolonie zorganizowane zostały w obiektach świadczących usługi hotelarskie, będących pod stałym całorocznym nadzorem Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Raciborzu, posiadających dobrą bazę noclegową. Jeden z dwóch obozów urządzono natomiast na leśnej polanie, drugi – na boisku szkolnym. W przeciwieństwie do roku 2016, w obiekcie prowadzącym żywienie dzieci/młodzieży wypoczywających na zimowiskach pracownicy Sekcji Higieny Żywności, Żywienia i Przedmiotów Użytku tut. Stacji stwierdzili m.in. brak higieny pracowników, brak odzieży ochronnej pracowników, wykorzystywanie produktów spożywczych po terminie przydatności oraz korzystanie ze stanowisk niezgodnie z przeznaczeniem, w następstwie czego nałożony został mandat karny (ponowna kontrola warunków żywienia podczas tej formy wypoczynku nie wykazała nieprawidłowości w w/w zakresie).

Dożywianie dzieci i młodzieży podczas wypoczynku w miejscu zamieszkania prowadzone było w trakcie 1 z 10 skontrolowanych w ramach akcji turnusów.

Jak ustalono, z wypoczynku zorganizowanego dla dzieci i młodzieży na terenie powiatu raciborskiego, zgłoszonego do kuratorium oświaty i objętego nadzorem sanitarnym, skorzystało w minionym roku ponad 850 uczestników.

W roku 2017, w okresie ferii zimowych, z uczestnikami 1 turnusu zimowiska oraz 3 turnusów zorganizowanego wypoczynku w miejscu zamieszkania, pracownik tut. Stacji przeprowadził pogadanki na temat bezpiecznych ferii, profilaktyki uzależnień, szczepień ochronnych i profilaktyki grypy. Natomiast podczas wakacji letnich wśród uczestników 1 turnusu kolonii i 2 turnusów wypoczynku w miejscu zamieszkania, we współpracy z przedstawicielem Komendy Powiatowej Policji w Raciborzu przeprowadzone zostały pogadanki, w ramach których przekazano podstawowe informacje odnośnie zagrożeń płynących z zażywania tzw. dopalaczy, uświadamiano w zakresie bezpiecznego opalania się oraz korzystania z kąpielisk, wskazywano zagrożenia płynące z czynnego i biernego palenia tytoniu, a także zwracano uwagę na korzyści wynikające ze szczepień ochronnych oraz ich znaczenie w profilaktyce chorób zakaźnych; pogadanki w przedmiotowym zakresie przeprowadzone zostały również w 3 placówkach organizujących zajęcia dla dzieci i młodzieży podczas wakacji zgodnie ze swoimi założeniami statutowymi tj. z uczestnikami zajęć w Raciborskim Centrum Kultury, Miejskiej

i Powiatowej Bibliotece Publicznej w Raciborzu, a także w Gminnym Centrum Kultury w Nędzy. Przekazywane były również plakaty i ulotki dotyczące przedmiotowych zagadnień.

IV.11. Zadania zaplanowane na 2018 r.

W „Planie zasadniczych przedsięwzięć Powiatowej Stacji Sanitarно-Epidemiologicznej w Raciborzu na rok 2018” po uwzględnieniu wytycznych GIS, ŚPWIS oraz PPIS w Raciborzu, w obrębie Higieny Dzieci i Młodzieży, zaplanowano do realizacji 10 zamierzeń, które dotyczą m.in. przygotowania i przesłania do WSSE w Katowicach ocen/informacji odnośnie stanu sanitarnego nadzorowanych obiektów, dostosowania mebli edukacyjnych do zasad ergonomii w klasach I-III szkół podstawowych, przygotowania terenów zewnętrznych placówek przedszkolnych do użytkowania po sezonie zimowym, przygotowania szkół do rozpoczęcia nowego roku szkolnego, wypoczynku zimowego i letniego dzieci i młodzieży oraz sprawozdawczości statystycznej za rok 2017.

Przewidziano również do skontrolowania, w ramach 122 kontroli, wszystkie placówki nauczania i wychowania będące pod nadzorem na koniec 2017r.

V. HIGIENA PRACY

V.1. Realizacja zadań w 2017 r.

Do zadań Sekcji Higieny Pracy PSSE w Raciborzu, zgodnie z art. 1 pkt 2 Ustawy z dnia 14.03.1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej, należy sprawowanie nadzoru nad warunkami higieny pracy w zakładach pracy w celu ochrony zdrowia ludzkiego przed niekorzystnym wpływem szkodliwości i uciążliwości środowiskowych oraz zapobiegania powstawaniu chorób zawodowych i innych chorób związanych z warunkami pracy.

Do zakresu działania Państwowej Inspekcji Sanitarnej w dziedzinie bieżącego nadzoru sanitarnego prowadzonego przez higienę pracy należy kontrola przestrzegania przepisów określających wymagania higieniczne i zdrowotne, w szczególności dotyczących:

- utrzymania należytego stanu higienicznego zakładów pracy,
- warunków zdrowotnych środowiska pracy, a zwłaszcza zapobiegania powstawaniu chorób zawodowych i innych chorób związanych z warunkami pracy,
- przestrzegania przez producentów, importerów, osoby wprowadzające do obrotu, stosujące lub eksportujące substancje chemiczne, ich mieszaniny lub wyroby w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 25 lutego 2011 r. o substancjach chemicznych i ich mieszaninach (Dz. U. z 2015 r. poz. 1203) obowiązków wynikających z tej ustawy oraz z rozporządzeń Wspólnot Europejskich w niej wymienionych,
- przestrzegania przez podmioty wprowadzające do obrotu prekursory kategorii 2 i 3 obowiązków wynikających z ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 783 z późniejszymi zmianami), rozporządzenia (WE) Parlamentu Europejskiego i Rady nr 273/2004 z dnia 11 lutego 2004 r. w sprawie prekursorów narkotykowych oraz rozporządzenia (WE) Rady nr 111/2005 z dnia 22 grudnia 2004 r. określającego zasady nadzorowania handlu prekursorami narkotyków pomiędzy Wspólnotą a państwami trzecimi,
- wprowadzania do obrotu produktów biobójczych oraz detergentów i substancji czynnych oraz ich stosowania w działalności zawodowej,
- zakazu wytwarzania i wprowadzania do obrotu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych w rozumieniu ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii.

Do zadań Sekcji, zgodnie z art. 5 Ustawy o Państwowej Inspekcji Sanitarnej, należy również prowadzenie postępowania administracyjnego dotyczącego chorób zawodowych i wydawanie decyzji o stwierdzeniu choroby zawodowej lub decyzji o braku podstaw do jej stwierdzenia.

W 2017 jako wiodące zadania zaplanowano:

- prowadzenie nadzoru w zakresie warunków zdrowotnych środowiska pracy,
- prowadzenie postępowań administracyjnych w sprawach chorób zawodowych,

- prowadzenie nadzoru nad warunkami pracy i wypełnianiem przez pracodawców obowiązków wynikających z oceny narażenia zawodowego pracowników zatrudnionych w przemyśle tworzyw sztucznych (kontynuacja działania z 2016 r.),
- prowadzenie nadzoru nad warunkami pracy i oceny narażenia zawodowego pracowników zatrudnionych w zakładach gospodarki odpadami i ściekami. (zadanie będzie kontynuowane w 2018r.),
- prowadzenie nadzoru nad substancjami chemicznymi i ich mieszaninami, prekursorami narkotyków kategorii 2 i 3, produktami biobójczymi oraz detergentami,
- prowadzenie działań wynikających z ustaleń Forum wymiany informacji o egzekwowaniu przepisów, działającego przy Europejskiej Agencji Chemikaliów w Helsinkach,
- prowadzenie nadzoru nad przygotowaniem pracodawców pod kątem przestrzegania przepisów i zasad bezpieczeństwa i higieny podczas prac związanych z usuwaniem bądź zabezpieczaniem wyrobów zawierających azbest, w ramach realizacji rządowego „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032”,
- współuczestniczenie w rozpowszechnianiu informacji nt. Bezpiecznych warunków pracy prowadzonych przez Krajowy Punkt Centralny (CIOP-PIB) w ramach kampanii Europejskiej Agencji Bezpieczeństwa i Zdrowia w Pracy z siedzibą w Bilbao,
- prowadzenie nadzoru nad wprowadzaniem do obrotu środków zastępczych,
- upowszechnianie materiałów informacyjnych z zakresu stwarzania zagrożenia życia lub zdrowia ludzi przez produkty będącymi środkami zastępczymi lub nowymi substancjami psychoaktywnymi.

V.2. Charakterystyka obszaru działania

Pod nadzorem Sekcji Higieny Pracy PSSE w Raciborzu w 2017 roku znalazło się 388 zakładów pracy, zatrudniających ogółem 15039 pracowników. Wśród zakładów objętych ewidencją najwięcej pracowników zatrudnionych jest w zakładach zakwalifikowanych do następujących grup Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD).

PKD	Nazwa działu według Polskiej Klasyfikacji Działalności	Liczba zatrudnionych
22	Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych	3459
25	Produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń	2596
10	Produkcja artykułów spożywczych	1132
47	Handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi	731
31	Produkcja mebli	685

28	Produkcja maszyn i urządzeń, gdzie indziej niesklasyfikowana	584
----	--	-----

W zakładach pracy wymienionych działalności gospodarczych znajduje zatrudnienie ok. 61 % pracowników objętych nadzorem.

V.3. Bieżący nadzór sanitarny nad zakładami pracy

W 2017 r. do kontroli wytypowano 145 zakładów pracy przy ogólnej liczbie kontroli – 145.

Ogółem w 2017 r. skontrolowano 123 zakłady zatrudniające łącznie 9766 pracowników, w których przeprowadzono 146 kontroli.

W obiektach objętych nadzorem nadal obserwuje się szereg uchybień, dotyczących podstawowych obowiązków, jakie nakłada na pracodawców Kodeks Pracy i akty wykonawcze do Kodeksu Pracy.

W związku ze stwierdzonymi podczas kontroli nieprawidłowościami wydano 45 decyzji administracyjnych, które zawierały 167 nakazów.

Nakazy dot.	Liczba nakazów
Substancji i mieszanin niebezpiecznych	6
Substancji ich mieszaniny, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym	8
Szkodliwych czynników biologicznych dla zdrowia występujących w środowisku pracy	2
Badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia występujących na stanowiskach pracy	49
Obniżenia stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia występujących na stanowiskach pracy do dopuszczalnych NDS i NDN	2
Przeprowadzenia lub uzupełnienia oceny ryzyka zawodowego o zagrożenia występujące środowisku pracy oraz zapoznania z nią pracowników	60
Zapewnienia właściwego stanu higieniczno-sanitarnego oraz prawidłowego urządzenia pomieszczeń higieniczno – sanitarnych.	18
Zapewnienia właściwego stanu higieniczno- sanitarnego pomieszczeń pracy i magazynowych	13
Odzieży roboczej i ochronnej	3
Opracowania instrukcji stanowiskowych i BHP oraz zapoznania z nimi pracowników	3
Przeprowadzenia szkoleń pracowników zakresu BHP uwzględniając zagrożenia występujące w środowisku.	1
Przeprowadzanie badań lekarskich pracowników.	2
Razem	167

W 2017 r. brak aktualnych badań i pomiarów czynników szkodliwych na stanowiskach pracy stwierdzono w ok. 12% kontrolowanych zakładów (15 zakładów pracy). Taki stan rzeczy pociąga za sobą daleko idące konsekwencje w postaci m.in. nie informowania pracowników o istniejących zagrożeniach, czy też nie podejmowania działań zapobiegawczych z zakresu profilaktyki technicznej lub organizacyjnej, ograniczających szkodliwy wpływ środowiska pracy na zdrowie pracujących.

Brak oceny ryzyka zawodowego lub niewłaściwie sporządzoną ocenę ryzyka zawodowego dla określonych stanowisk pracy stwierdzono również w 15 ze 123 skontrolowanych zakładach (ok. 12 %). Ocena ryzyka jest szczegółowym, dokładnym sprawdzeniem i oceną tego, jakie zagrożenia w środowisku pracy mogą być powodem urazu lub pogorszenia się stanu zdrowia pracownika i czy zagrożenia te można wyeliminować, a jeżeli nie – jakie działania należy podjąć w celu ograniczenia ryzyka zawodowego związanego z tymi zagrożeniami. Brak właściwie sporządzonej oceny zawodowej stanowiska pracy w stosunku do wszystkich możliwych zagrożeń występujących w miejscu pracy nie pozwala pracodawcy podjąć odpowiednich działań w celu ochrony zdrowia pracownika.

Uchybienia w zakresie złego stanu sanitarno – higienicznego pomieszczeń pracy i pomieszczeń socjalnych stwierdzono w 2017 r. w ok. 15% kontrolowanych zakładów (8 zakładów pracy).

Najczęściej stwierdzane nieprawidłowości to:

- pomieszczenia socjalne nie są urządzone zgodnie z przepisami (brak umywalk, zlewozmywaków, brak szafek do przechowywania posiłków własnych pracowników w jadalniach, brak szaf ubraniowych w szatniach, brak kabin prysznicowych),
- brak odpowiednich pomieszczeń socjalnych – brak szatni, umywalni i jadalni,
- brudne i zniszczone ściany w pomieszczeniach pracy i w pomieszczeniach socjalnych,
- niewłaściwie zorganizowane stanowiska pracy.

Uchybienia w zakresie substancji i mieszanin chemicznych stwierdzono w 4 zakładach i były to:

- brak aktualnych kart charakterystyk stosowanych mieszanin stwarzających zagrożenie,
- brak aktualnego spisu stosowanych substancji/mieszanin stwarzających zagrożenie/niebezpiecznych,
- niewłaściwe oznakowanie stosowanych mieszanin stwarzających zagrożenie,
- niewłaściwe lub brak oznakowania zbiorników zawierających mieszaniny stwarzające zagrożenie.

Uchybienia w zakresie czynników biologicznych stwierdzono tylko w 1 zakładzie pracy i było to:

- brak rejestru prac narażających pracowników na działanie szkodliwego czynnika biologicznego zakwalifikowanego do 3 grupy zagrożenia,
- brak rejestru pracowników narażonych na działanie szkodliwego czynnika biologicznego zakwalifikowanego do 3 grupy zagrożenia,
- brak szkolenia pracowników mającego na celu zapobieganie narażeniu i jego skutkom przy wykonywaniu prac związanych z narażeniem na zranienia ostrymi narzędziami używanymi przy udzielaniu świadczeń zdrowotnych.

Uchybienia w zakresie czynników rakotwórczych lub mutagennych stwierdzono w 4 zakładach. Najczęściej stwierdzano:

- brak rejestru pracowników narażonych na działanie substancji, preparatów, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym,
- brak rejestru prac których wykonywanie powoduje konieczność pozostawania w kontakcie z substancjami, preparatami, czynnikami lub procesami technologicznym o działaniu rakotwórczym lub mutagennym.
- nie przekazywanie Śląskiemu Państwowemu Wojewódzkiemu Inspektorowi Sanitarnemu „Informacji o substancjach, preparatach, czynnikach lub procesach technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym”.

W zdecydowanej większości pracodawcy wykonują nakazy PPIS w Raciborzu w obowiązującym terminie (w 2017 r. wydano tylko 3 upomnienia). W 2017 r. nałożono na pracodawców 3 grzywny celem przymuszenia do wykonania zaleceń zawartych w decyzji.

Bezpośrednim zagrożeniem dla zdrowia jest praca na stanowiskach, na których występuje przekroczenie najwyższego dopuszczalnego natężenia (NDN) oraz stężenia (NDS) czynników szkodliwych dla zdrowia.

Liczba zatrudnionych na stanowiskach, na których stwierdzono przekroczenia:	2012	2013	2014	2015	2016	2017
NDN hałasu	164	257	348	248	609	528
NDS pyłów	20	20	27	101	63	48
NDS czynników chemicznych	5	0	0	8	157	74
NDN wibracji	53	43	0	0	3	21

W zakładach nadzorowanych, w warunkach szkodliwych zatrudnionych jest 632 osoby, w tym:

- 528 osób pracuje w narażeniu na hałas,

- 48 osób w narażeniu na pyły,
- 74 osób w narażeniu na czynniki chemiczne,
- 21 osób w narażeniu na drgania o ogólnym działaniu na organizm człowieka.

Jednakże należałoby przypuszczać, że liczba ta w rzeczywistości jest jeszcze wyższa, ponieważ w wielu zakładach (ok. 12 % skontrolowanych w 2017 r. zakładów pracy) nie przeprowadza się badań i pomiarów czynników szkodliwych występujących na stanowiskach pracy.

Największe zagrożenia zdrowotne w środowisku pracy występowały w zakładach pracy zajmujących się:

- produkcją wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych – PKD 22 - narażenie na hałas – 318 osób, drgania – 21 osób, czynniki chemiczne – 46 osób,
- produkcją metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń – PKD 25 – narażenie na hałas – 180 osób, pyły – 4 osoby i czynniki chemiczne – 12 osób,
- produkcją metali – PKD 24 – narażenie na hałas – 27 osób i pyły – 44 osoby.

Do głównych działań podejmowanych przez pracodawców w celu zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków pracy należą:

- zmiana organizacji pracy, poprzez wprowadzenie dodatkowych przerw w pracy i rotacji pracowników,
- remonty maszyn i urządzeń, wymiana starych, zużytych maszyn i urządzeń na nowe,
- wydzielenie stanowisk pracy związanych z występowaniem przekroczeń,
- konserwacja lub wykonanie nowej instalacji wentylacji odciągowej miejscowej na stanowiskach pracy.

W wyniku postępowań prowadzonych przez PPIS ulega poprawie stan higieniczny środowiska pracy pracowników. W roku 2017 w wyniku decyzji wydanych przez PPIS w Raciborzu warunki pracy poprawiono 321 pracownikom.

V.4. Ocena narażenia zawodowego nad warunkami pracy i wypełnianiem przez pracodawców obowiązków, wynikających z oceny ryzyka zawodowego pracowników zatrudnionych w przemyśle tworzyw sztucznych

Pod nadzorem PPIS w Raciborzu w roku 2017 znalazło się 9 zakładów przemysłu tworzyw sztucznych zatrudniających 2509 pracowników

Informacje ogólne

Liczba skontrolowanych zakładów przemysłu tworzyw sztucznych	7
Liczba zakładów przemysłu tworzyw sztucznych, w których stwierdzono uchybienia	2

Liczba zakładów, w których nie zapewniono pracownikom niezbędnych środków ochrony zbiorowej	1
Liczba zakładów, w których nie zapewniono pracownikom środków ochrony indywidualnej	1
Liczba zakładów, w których stwierdzono nieodpowiedni stan higieniczny pomieszczeń i urządzeń higienicznosanitarnych	1
Liczba zakładów, w których nie opracowano stanowiskowych instrukcji BHP	1
Liczba zakładów, w których stwierdzono przekroczenia normatywów higienicznych czynników szkodliwych dla zdrowia na stanowiskach pracy	1
Liczba zakładów, w których stosowane substancje chemiczne i ich mieszaniny przechowywane są w sposób niewłaściwy	1

W roku 2017 przeprowadzono ogółem 12 kontroli, w tym 8 kontroli sanitarnych podstawowych i 4 kontrole sprawdzające,

Podczas przeprowadzonych kontroli stwierdzono następujące nieprawidłowości:

- brudne i zniszczone ściany w pomieszczeniu warsztatowym,
- brak oznakowania stref zagrożenia hałasem,
- brak programu działań organizacyjnych - technicznych w związku z przekroczeniami poziomu natężenia hałasu i drgań o ogólnym działaniu na organizm człowieka,
- brak miejsc siedzących w szatniach,
- brak właściwie zaprojektowanego, zorganizowanego i wyposażonego miejsca do wykonywania oznaczeń chemicznych,
- brak wyposażenia pracownika przy wykonywaniu prac z użyciem środków chemicznych stwarzających zagrożenie w odpowiednio dobrane środki ochrony indywidualnej – zgodnie z zaleceniami zawartymi w kartach charakterystyki stosowanych środków,
- brak właściwego wyposażenia w ochrony zbiorowe stanowisk ze środkami chemicznymi stwarzającymi zagrożenie,
- brak właściwego wyposażenia pracownika wykonującego prace z użyciem środków chemicznych stwarzających zagrożenie w odpowiednie środki i urządzenia eliminujące zagrożenia związane z użyciem środków chemicznych,
- brak właściwego oznakowania zbiorników w których znajdują się środki chemiczne stwarzające zagrożenie,
- niewłaściwie usytuowany natrysk ratunkowy do obmycia całego ciała i prysznic do przemywania oczu,
- brak właściwie dobranych środków neutralizujących,

- brak instrukcji określających sposób składowania materiałów niebezpiecznych (środków chemicznych),
- brak odpowiednio wyposażonego i urządzonego pomieszczenia na przechowywanie materiałów niebezpiecznych (Magazyn środków chemicznych),
- brak instrukcji bezpieczeństwa i higieny pracy dotyczących postępowania z materiałami niebezpiecznymi,
- brak instrukcji określającej sposób używania środków ochrony indywidualnej, ich kontroli i konserwacji,
- przekroczenia wartości NDN i NDS dla hałasu, drgań ogólnych i czynników chemicznych.

W wyniku przeprowadzonych kontroli wydano 4 decyzje administracyjne, w których ujęto 35 nakazów, w tym 16 nakazów dotyczących obniżenia stężeń i natężeń czynników szkodliwych.

1 decyzja została w całości wykonana (dot. odnowienia pomieszczeń pracy). 1 decyzja została w części wykonana (dot. obniżenia przekroczeń hałasu, drgań i czynników chemicznych).

W kontrolowanych zakładach przemysłu tworzyw sztucznych zatrudnionych na stanowiskach pracy, na których stwierdzono przekroczenia normatywów higienicznych czynników szkodliwych dla zdrowia zatrudnionych jest 537 pracowników. W tym:

- w narażeniu na hałas - 462 osoby,
- w narażeniu na czynniki chemiczne (dichlorometan, fluorowodór, heksan) - 72 osoby,
- w narażeniu na drgania – 3 osoby.

W wyniku kontroli PPIS w Raciborzu w roku 2017 poprawiono warunki pracy w odniesieniu do narażenia na hałas 144 pracownikom, poprzez zastosowanie działań organizacyjno - technicznych tj. wymieniono część parku maszynowego oraz ograniczono czas ekspozycji.

W odniesieniu do narażenia na drgania ogólne poprawiono warunki pracy 3 pracownikom poprzez zastosowanie działań technicznych, tj. dokonano przeglądu i konserwacji stosowanych wózków widłowych.

W odniesieniu do czynników chemicznych poprawiono warunki pracy 72 pracownikom poprzez zastosowanie działań technicznych, tj. - w odniesieniu do narażenia na dichlorometan - na okleiniarkach (gdzie stosowany jest czynnik) zamontowano osłony ograniczające uwalnianie czynników chemicznych oraz zamontowano instalację wentylacji mechanicznej z nadmuchem realizowanych od góry do dołu; w odniesieniu do narażenia na fluorowodór i heksan - w pomieszczeniach gdzie stosowane są w/w czynniki zainstalowano odpowiednią instalację wentylacji mechanicznej.

1 decyzja jest w trakcie realizacji (nie upłynął jeszcze termin wykonania nakazów).

V.5. Nadzór w zakresie egzekwowania zakazu wytwarzania i wprowadzania do obrotu środków zastępczych i nowych substancji psychoaktywnych

W 2017 r. wraz z policjantami Powiatowej Komendy Policji w Raciborzu na bieżąco monitorowano sytuację dot. środków zastępczych. Prowadzony był monitoring lokali handlowych, w których w latach poprzednich dochodziło do sprzedaży środków zastępczych.

W 2017 r. na terenie powiatu raciborskiego ujawniono osobę prywatną, która naruszyła zakaz wprowadzania do obrotu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej środków zastępczych zgodnie z Ustawą z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii. W związku z powyższym wszczęto postępowanie administracyjne i nałożono karę pieniężną w wysokości 20 000 zł

W ramach działań profilaktycznych podejmowanych przez PPIS w Raciborzu, w związku ze sprawowanym nadzorem nad środkami zastępczymi w 2017 r. przeprowadzono pogadanki „Dopalacze czym są, jak działają” dla młodzieży szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych.

V.6. Nadzór nad prekursorami narkotyków kat. 2 i 3

Na terenie nadzorowanym przez PSSE Racibórz brak jest importerów i eksporterów prekursorów narkotykowych.

Informacje dotyczące legalnego użycia i zapotrzebowania tzn. stosowania prekursorów narkotykowych w działalności zawodowej.

Na terenie nadzorowanym przez PSSE Racibórz nie jest stosowany bezwodnik kwasu octowego natomiast nadmanganian potasu stosowany jest w niewielkich ilościach (ok. 1,9 kg w roku 2017) do analiz chemicznych w laboratoriach.

Na terenie nadzorowanym przez PPIS w Raciborzu 9 podmiotów stosuje w działalności zawodowej prekursory narkotykowe takie jak: kwas solny, kwas siarkowy i aceton.

Prekursor narkotykowy	Cel użycia	Orientacyjna ilość
Kwas solny	Analizy laboratoryjne	Ok. 40 l
	Mycie, czyszczenie	Ok. 1000 l
Kwas siarkowy	Analizy laboratoryjne	Ok. 850 l
	Inne (w tym do produkcji mydła, środków czyszczących, do przygotowania twardego)	Ok. 36 000 l
Aceton	Analizy laboratoryjne	Ok. 40 l

	Inne (w tym jako środek czyszczący, odtłuszczacz, rozpuszczalnik)	Ok. 7 100 l
--	---	-------------

V.7. Ocena narażenia zawodowego w zakresie przygotowania pracodawców pod kątem przestrzegania przepisów i zasad bhp podczas prac związanych z usuwaniem bądź zabezpieczaniem wyrobów zawierających azbest

Liczba firm zajmujących się usuwaniem/ zabezpieczaniem**/ transportem wyrobów zawierających azbest posiadających siedzibę na terenie działania właściwego PPIS	11
Liczba przeprowadzonych kontroli, w tym:	6
Liczba wydanych decyzji o naruszeniu przepisów dotyczących warunków pracy w kontakcie z azbestem	2
Liczba pracowników zatrudnionych przy zabezpieczaniu /usuwaniu/ transporcie/innych wyrobów zawierających azbest	37
Rodzaj wyrobów zawierających azbest podlegających zabezpieczeniu/usunięciu...*	Pokrycia dachowe

Podczas kontroli przeprowadzonych w 2017 r. stwierdzono, że kontrolowane firmy posiadają zatwierdzony program gospodarowania odpadami niebezpiecznymi. Pracownicy i osoby kierujące pracami są przeszkolone przez uprawnione instytucje oraz sporządzone są procedury dotyczące bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest. Pracownicy wyposażeni są w odpowiednią odzież i obuwie robocze oraz środki ochrony indywidualnej stosownie do rodzaju i stopnia narażenia oraz posiadają aktualne orzeczenia lekarskie stwierdzające brak przeciwwskazań do pracy na określonym stanowisku.

W dwóch zakładach stwierdzono brak rejestru prac, których wykonywanie powoduje konieczność kontaktu z substancjami chemicznymi, ich mieszaninami, czynnikami lub procesami technologicznymi o działaniu rakotwórczym lub mutagennym oraz brak przekazania do właściwego PWIS informacji o substancjach chemicznych, ich mieszaninach czynnikach lub procesach technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym. W związku z powyższym wydano decyzje administracyjne, które zostały wykonane w nałożonym terminie.

V.8. Prowadzenie nadzoru nad wprowadzaniem do obrotu substancji i mieszanin chemicznych

Liczba wprowadzających do obrotu substancje w postaci własnej lub jako składniki w mieszaninach oraz stosujących substancje chemiczne i ich mieszaniny według ewidencji obiektów					Liczba podmiotów zobowiązanych do rejestracji substancji	Liczba przeprowadzonych kontroli w zakresie substancji chemicznych i ich mieszanin u:					Ogólna liczba kontroli podczas których stwierdzono naruszenia przepisów w zakresie substancji chemicznych i ich mieszanin	Ogólna liczba wystawionych decyzji dotyczących substancji/mieszanin chemicznych
Producentów	importerów	dalszych użytkowników - formulatorów	dysyributorów substancji chemicznych i ch mieszanin	stosujących substancje chemiczne i ch mieszaniny (którzy nie są formulatorami)		Producentów	importerów	dalszych użytkowników - formulatorów	dysyributorów substancji chemicznych i ch mieszanin	stosujących substancje chemiczne i ch mieszaniny (którzy nie są formulatorami)		
1	0	6	50	196	1	0	0	3	10	33	4	4

W 2017 r. w zakresie substancji chemicznych i ich mieszanin przeprowadzono łącznie 46 kontroli, w tym 10 kontroli u dysyributorów substancji chemicznych i ich mieszanin, 33 kontroli u stosujących te produkty oraz 3 kontrole u formulatorów. Nieprawidłowości stwierdzono w zakładach stosujących mieszaniny stwarzające zagrożenie, a były to: brak aktualnych spisów stosowanych mieszanin stwarzających zagrożenie, niewłaściwe oznakowanie pojemników, zbiorników służących do przechowywania substancji i mieszanin stwarzających zagrożenie, brak kart charakterystyki stosowanych substancji i mieszanin chemicznych – wydano 4 decyzje administracyjne nakazujące usunięcie stwierdzonych nieprawidłowości.

V.9. Choroby zawodowe

	Rok 2014	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017
Liczba zgłoszeń podejrzeń chorób zawodowych	13	7	2	5
liczba przeprowadzonych postępowań w sprawie chorób zawodowych	19	14	6	7
Liczba stwierdzonych chorób zawodowych	5	4	2	3
Liczba decyzji odmownych	6	6	3	0

Bezpośrednim skutkiem występowania zagrożeń zdrowia na stanowisku pracy są choroby zawodowe. Około 90% ogółu stwierdzanych chorób zawodowych powstaje po minimum 10 letnim okresie pracy. Świadczy to o tym, że większość chorób zawodowych występuje po długotrwałej ekspozycji na czynniki szkodliwe, tym większe znaczenie mają więc działania profilaktyczne zmierzające do stworzenia bezpiecznych warunków pracy.

W 2017 zgłoszono 5 przypadków podejrzenia choroby zawodowej. Stwierdzono 3 choroby zawodowe:

- 1 przypadek boreliozy (poz. 26 wykazu chorób zawodowych - choroby zakaźne i ich następstwa).
- 1 przypadek pylicy płuc – (poz. 3 wykazu chorób zawodowych)
- 1 przypadek astmy oskrzelowej (poz. 6 wykazu chorób zawodowych)

V.10. Plan działalności na 2018 r.

Ogólne kierunki działania określone przez GIS na rok 2018 to:

1. Prowadzenie nadzoru w zakresie warunków zdrowotnych środowiska pracy.
2. Prowadzenie postępowań administracyjnych w sprawach chorób zawodowych.
3. Prowadzenie nadzoru nad warunkami pracy i oceny narażenia zawodowego pracowników zatrudnionych w zakładach gospodarki odpadami i ściekami. (kontynuacja działania z 2017 r.).
4. Prowadzenie nadzoru nad substancjami chemicznymi i ich mieszaninami, prekursorami narkotyków kategorii 2 i 3, produktami biobójczymi oraz detergentami.
5. Prowadzenie działań wynikających z ustaleń Forum wymiany informacji o egzekwowaniu przepisów, działającego przy Europejskiej Agencji Chemikaliów w Helsinkach.
6. Prowadzenie nadzoru nad przygotowaniem pracodawców pod kątem przestrzegania przepisów i zasad bezpieczeństwa i higieny podczas prac związanych z usuwaniem bądź zabezpieczaniem wyrobów zawierających azbest, w ramach realizacji rządowego „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032”.
7. Współuczestniczenie w rozpowszechnianiu informacji nt. Bezpiecznych warunków pracy prowadzonych przez Krajowy Punkt Centralny (CIOP-PIB) w ramach kampanii Europejskiej Agencji Bezpieczeństwa i Zdrowia w Pracy z siedzibą w Bilbao.
8. Prowadzenie nadzoru nad wprowadzaniem do obrotu środków zastępczych.
9. Upowszechnianie materiałów informacyjnych z zakresu stwarzania zagrożenia życia lub zdrowia ludzi przez produkty będącymi środkami zastępczymi lub nowymi substancjami psychoaktywnymi.
10. Prowadzenie działań edukacyjnych i profilaktycznych w obszarze „nowych narkotyków”

VI. ZAPOBIEGAWCZY NADZÓR SANITARNY

VI.1. Zadania realizowane w 2017 r.

Działalność Inspekcji Sanitarnej w Raciborzu, w zakresie Zapobiegawczego Nadzoru Sanitarnego, związana jest z planowaniem przestrzennym, procesem inwestycyjnym ma na celu nie dopuszczanie do nieprawidłowości związanych ze stanem sanitarnym oraz uciążliwym oddziaływaniem na środowisko projektowanych przedsięwzięć, na poszczególnych etapach procesu inwestycyjnego, a tym samym przyczynia się do realizacji obiektów o wyższym standardzie sanitarnym oraz mniej uciążliwych dla środowiska.

Zadania te w 2017 r. realizowano poprzez:

- uzgadnianie projektów studiów zagospodarowania przestrzennego gmin,
- uczestnictwo w postępowaniach na etapie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko,
- uzgadnianie projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego,
- opiniowanie realizacji przedsięwzięć przed wydaniem tzw. „decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach”,
- rozpatrywanie wniosków dotyczących obowiązku przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko dla planowanych przedsięwzięć,
- opiniowanie dokumentacji projektowej dotyczącej budowy, rozbudowy, nadbudowy, przebudowy oraz zmiany sposobu użytkowania obiektów budowlanych,
- kontrolę zgodności budowanych obiektów z wymogami higienicznymi i zdrowotnymi, określonymi w obowiązujących przepisach,
- uczestniczenie w dopuszczeniu do użytkowania obiektów budowlanych,
- opiniowanie obiektów pod względem sanitarno-higienicznym dla potrzeb instytucji koncesjonujących działalność,
- opiniowanie obiektów pod względem sanitarno-higienicznym dla potrzeb instytucji współfinansujących w ramach programów unii europejskiej.

W ubiegłym roku dla terenu Miasta Raciborza i powiatu raciborskiego wydano ogółem 143 opinie sanitarne /uzgodnienia/ i 79 decyzji oraz przeprowadzono 91 kontroli w ramach odbiorów obiektów oraz wizji lokalnych.

VI.2. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego

W ramach uzgadniania planów zagospodarowania przestrzennego gmin w przeciągu 2017r. uzgodniono 21 studiów uwarunkowań, zakresów prognoz, planów oraz zmian do planów zagospodarowania przestrzennego dla poszczególnych gmin: Racibórz, Pietrowice Wielkie, Kuźnia Raciborska, Rudnik, Kornowac.

W analizowanym okresie, sporządzono projekty planów zagospodarowania przestrzennego dla dwóch jednostek strukturalnych miasta Raciborza: Ocice i Śródmieście. Dokonano klasyfikacji

poszczególnych terenów pod kątem potencjalnych zagrożeń stanu środowiska, mogących wystąpić w wyniku realizacji planów: GZ3/1ZP (tereny zieleni urządzonej), GZ3/1MN ÷ GZ3/3MN (tereny zabudowy mieszkalnej jednorodzinnej), GZ3/1KDD (tereny drogi publicznej klasy dojazdowej), HZP/1MW (tereny gruntów pod zabudowę mieszkaniową wielorodzinną). Określono również przewidywany zasięg oddziaływania, jego rodzaj oraz trwałość i odwracalność. Ponadto scharakteryzowano wpływ ustaleń MPZP oraz rodzaj oddziaływania na tereny przyległe do obszaru. Projekty te, dla terenów chronionych przed hałasem, zawierają ustalenia ograniczające oddziaływanie realizacji i eksploatacji nowych obiektów, aby nie pogarszały jakości i funkcjonowania środowiska oraz życia mieszkańców przy uwzględnieniu rozwoju urbanizacji.

Dla terenu w jednostce strukturalnej Śródmieście zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dotyczyła jedynie tekstu planu i obejmuje zmianę parametrów intensywności zabudowy na terenie HZP/1MW. Obszar planu obejmował tereny zarastających nieużytków znajdujących się w śródmiejskiej części Raciborza pomiędzy ulicami Łąkową i Kościuszki. Na obszarze znajduje się nieurządzona zielen. W otoczeniu znajdują się w większości tereny mieszkaniowo – usługowe, aktywności gospodarczej, zakładu karnego oraz komunikacyjne.

Na terenach objętych planem w gminie Racibórz ustala się też zakaz lokalizacji nowych przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko oraz potencjalnie mogących znacząco oddziaływać na środowisko. W zakresie ochrony powietrza przed zanieczyszczeniem ustala się dla nowej zabudowy nakaz instalowania urządzeń grzewczych opartych o niskoemisyjne techniki spalania paliw. W zakresie ochrony przed hałasem ustala się zakaz lokalizacji obiektów budowlanych i urządzeń przekraczających wymogi w zakresie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku w odniesieniu do istniejącej i projektowanej zabudowy mieszkaniowej i usługowej przeznaczeń terenów, wynikających z obowiązujących przepisów związanych z ochroną środowiska i przyrody. W zakresie ochrony powierzchni ziemi i środowiska przed odpadami ustala się wymóg gromadzenia i usuwania odpadów komunalnych zgodnie z obowiązującymi przepisami, związanymi z gospodarowaniem odpadami oraz przyjętymi w gminie regulacjami.

W gminie Kuźnia Raciborska miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego dotyczyły sołectw Rudy i Ruda Kozielska oraz Turze i Siedliska. Tereny te kwalifikują się jako obszary o charakterze usługowym (B21U) i eksploatacji złóż kruszywa naturalnego (PE). Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla sołectw Rudy i Ruda Kozielska dotyczyła korekty zapisów tekstowych. Zmiana dotyczyła symbolu określającego dominantę wysokości. W związku z wprowadzonymi zmianami dla planu miejscowego, dotyczącymi wyłączenia fragmentu obszaru z I etapu, doszło do zmiany kolejnych numerów poprzedzających symbol literowy z podstawowym przeznaczeniem dla zabudowy usługowej (symbol B22U zmieniony na B21U).

Dla sołectw Turze i Siedliska sprawa dotyczyła ustaleń projektu planu, w którym określono tereny eksploatacji złóż kruszyw naturalnych (symbol PE) sposobem odkrywkowym. Ustalono zostały filary ochronne, odległości w których eksploatacja kruszywa nie może być prowadzona: 10,00 m od dróg

dojazdowych do gruntów rolnych i nie mniej niż 6,00 m od gruntów rolnych oraz cieków wodnych nie należących do użytkownika wyrobiska odkrywkowego. Najbliższa zabudowa mieszkaniowa wsi Siedliska usytuowana jest w odległości około 50,00 m, a od wsi Turze w odległości około 500,00 m. Zapisy planu przestrzennego nie wpłyną negatywnie na zdrowie i bezpieczeństwo mieszkańców. Zaplanowana została rekultywacja terenu w kierunku rekreacyjnym lub wodno-rolniczym (zbiornik poeksploatacyjny).

Dla gminy Rudnik sporządzono projekt zmiany dla studium, wykonany w związku z potrzebą wprowadzenia lokalizacji zbiorników małej retencji mających na celu ochronę przed zalewaniem mieszkańców Gminy podczas nawałnic oraz długotrwałych opadów atmosferycznych. Usytuowanie zbiorników dotyczyło miejscowości: Grzegorzowice, Lubowice, Jastrzębie, Ponięcice, Szonowice i Strzybnik. Z budową nowych zbiorników związane będą modyfikacje istniejącego stanu wód i środowisk wodno-lądowych. Retencjonowanie wód w zbiornikach, budowa piętrzeń na ciekach i zastawek na rowach może skutkować podwyższeniem się poziomu zwierciadła wód gruntowych, wzięto więc pod uwagę również tereny sąsiednie. Nie przewidziano negatywnych skutków ich realizacji, w związku z tym, że tereny przeznaczone pod zbiorniki małej retencji stanowią grunty rolne, w lokalnych obniżeniach terenu. Przedsięwzięcie nie będzie potencjalnym źródłem zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego, nie będzie stanowić źródła uciążliwości akustycznej. W trakcie realizacji robót wystąpi hałas pochodzący z pracy maszyn i ciężkiego sprzętu budowlanego. Nie wystąpi również natężenie akustyczne wywierające wpływ na stan zdrowia ludzi, ponieważ prace budowlane będą prowadzone w znacznej odległości od zabudowy mieszkaniowej.

Zmianą planu w sołectwie Kornowac w gminie Kornowac objęty został obszar, na którym zlokalizowane zostały tereny zabudowane oraz tereny użytków zielonych, zieleni urządzonej i wód powierzchniowych oraz tereny komunikacyjne. Celem zmiany planu miejscowego było: dopuszczenie lokalizacji stacji bazowej telefonii komórkowej, korekta przebiegu drogi Racibórz – Pszczyna, zmiana przeznaczenia terenu zieleni urządzonej na teren sportu i rekreacji, zmiana klasyfikacji drogi wewnętrznej na drogę dojazdową. Istniejące obiekty znajdują się na terenach o przeznaczeniu pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną i zagrodową, zabudowę usługową o niskiej i średniej uciążliwości. Obiekt stacji bazowej telefonii komórkowej zalicza się do potencjalnego źródła emisji promieniowania elektromagnetycznego, jednak nie została zakwalifikowana do przedsięwzięć mogących zawsze lub potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko.

VI.3. Uwarunkowania środowiskowe

W myśl ustawy z dnia 3 października 2008r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2016r., poz. 353 z późniejszymi zmianami) wynika postępowanie organów PIS, w sprawie

oceny oddziaływania na środowisko skutków niektórych planów i programów, czyli tzw. strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

Wydanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach dla przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko poprzedzały sprawy dotyczące:

- wyrażenia opinii w sprawie co do potrzeby przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko, a w przypadku stwierdzenia takiej potrzeby – co do zakresu raportu o oddziaływaniu na środowisko,
- opiniowania warunków realizacji przedsięwzięcia w zakresie ochrony zdrowia i życia ludzi przed wydaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach.

Opiniując wnioski określające zakresy raportów o oddziaływaniu na środowisko oraz uzgadniając decyzje o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięć, szczególną uwagę zwracano na zagadnienia związane z ochroną warunków sanitarnych i zdrowotnych.

W ramach przeprowadzonego postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko w przeciągu 2017 r. wydano - 25 uzgodnień: konieczność przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko zalecono dla 7 przedsięwzięć: trzech obór dla zwierząt, budowy hali produkcyjnej z zapleczem socjalnym, przebudowy instalacji wytwórni mas bitumicznych, zaplecza badawczo-rozwojowego dla instalacji spalania biomasy - dla których określono zakres raportu. Wnioski te dotyczyły tych przedsięwzięć, które wg oceny Państwowego Inspektora Sanitarnego wymagały przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko ze względu na skalę przedsięwzięcia, oddziaływania na wiele elementów środowiska i konieczności kompleksowej oceny stopnia i zasięgu oddziaływania. Tematy pozostałych oddziaływań na środowisko w liczbie 12, dotyczyły głównie przedsięwzięć takich jak: obiekty magazynowe, stacja telefonii komórkowej, stacja paliw, obiekty przemysłowe: budynki produkcyjne, montownie, wytwórnie hale magazynowe, eksploatacja kruszyw, inwestycje związane z gospodarką odpadami, sieć kanalizacji, inwestycje drogowe. Wnioski te dotyczyły tych przedsięwzięć, które na podstawie dołączonych opracowanych kart charakterystyki, według oceny Państwowego Inspektora Sanitarnego nie wymagały przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko.

W ramach przeprowadzonych postępowań przed wydaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach zaopiniowano w 2017 r. w zakresie ochrony zdrowia i życia 6 przedsięwzięć i dotyczyły one: budowy ciepłowni z blokiem energetycznym, rozbudowa i adaptacja budynku produkcji piwa, rozbudowa i adaptacja budynku wytwórni mas bitumicznych, budowa hali produkcyjnej, wdrożenie w zakładzie przetwarzania odpadów nowej technologii recyklingu i ponownego wykorzystania aluminium i PVC, obiekt składowania i odzyskiwania odpadów.

VI.4. Dokumentacja projektowa

W ramach uzgadniania dokumentacji projektowej /2 dokumentacje/, zwracano szczególną uwagę na:

- zachowanie właściwych warunków technicznych jakim powinny odpowiadać budynki (dot. m. in. zagadnień higieny pracy i środowiska), oraz warunki higieny użytkowanych pomieszczeń (oświetlenie, wentylacja, ogrzewanie, wykończenie itp.) na każdym etapie procesu inwestycyjnego, mając na uwadze środowisko pracy człowieka,
- zapewnienie właściwego stanu sanitarno – zdrowotnego w nowo realizowanych oraz przebudowanych obiektach budowlanych, poprzez egzekwowanie rozwiązań technicznych, gwarantujących zachowanie w nich odpowiednich warunków higienicznych i zdrowotnych dla przebywania w nich ludzi.

VI.5. Odbiory sanitarne

W roku 2017 odbiory sanitarne, dotyczyły najczęściej obiektów takich jak: salony fryzjerskie, salony kosmetyczne lub fryzjersko-kosmetyczne z odnową biologiczną, studio tatuażu, obiekty przemysłowe takie jak: budynki produkcyjne, hale magazynowe; obiekt garażowy wielostanowiskowy; budynek ochotniczej straży pożarnej; zaplecza socjalno-sanitarne; obiekty zamkniętej służby zdrowia, apteki i punkty apteczne, gabinety lekarskie i rehabilitacyjne, gabinet weterynaryjny; domy opieki społecznej; pomieszczenia edukacyjne, placówka opiekuńczo-wychowawcza; pensjonaty; budynki biurowe i konferencyjne; budynki sportu i rekreacji, szkoły i przedszkola; bary szybkiej obsługi, restauracje, zakłady przetwórstwa spożywczego, sklepy spożywcze i kioski, magazyny żywności; obiekty handlowo-usługowe nie związane z żywnością; rodzaj obiektów i specyfika ich z roku na rok zasadniczo nie uległa zmianie.

W 2017r. przeprowadzono 91 kontroli obiektów. Kontrole przeprowadzone były w związku ze zgłoszeniem obiektu do użytkowania i w aspekcie spełnienia wymagań higienicznych i zdrowotnych w obiektach. Na ogólną liczbę kontroli składają się obiekty: nowobudowane, modernizowane i adaptowane; realizowane z pozwoleniem na budowę lub na zgłoszenie.

VII. OŚWIATA ZDROWOTNA I PROMOCJA ZDROWIA

Działalność oświatowo-zdrowotna i promocji zdrowia w 2017 roku prowadzona była zgodnie z zakresem zadań Sekcji Oświaty Zdrowotnej i Promocji Zdrowia wynikających z Ustawy o Inspekcji Sanitarnej, do których należą m.in. inicjowanie i wytyczanie kierunków przedsięwzięć zmierzających do zaznajomienia społeczeństwa z czynnikami szkodliwymi dla zdrowia, popularyzowanie zasad higieny, racjonalnego żywienia oraz metod zapobiegania chorobom oraz pobudzanie aktywności społecznej do działań na rzecz własnego zdrowia. Podjęte działania realizowane były zgodnie z celami Narodowego Programu Zdrowia, kierunkami działań Światowej Organizacji Zdrowia, w oparciu o koncepcje zawarte w Karcie Ottawskiej i późniejszych dokumentach dotyczących promocji zdrowia oraz wytycznymi Głównego Inspektora Sanitarnego i Śląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego.

VII.1. Programy krajowe

VII.1.1 „Trzymaj Formę!”

Celem programu jest edukacja w zakresie trwałego kształtowania prozdrowotnych nawyków wśród młodzieży szkolnej i ich rodzin poprzez promocję zasad aktywnego stylu życia i zbilansowanej diety. Program adresowany jest do uczniów klas V-VI szkół podstawowych i klas I-III szkół gimnazjalnych. W roku szkolnym 2016/2017 XI edycję programu realizowało 14 gimnazjów i 20 szkół podstawowych. Edukacją zostało objętych ogółem 2500 uczniów.

Wśród najczęściej wybieranych form realizacji programu znalazły się: przygotowywanie zdrowej żywności, układanie jadłospisów, dni zdrowego jedzenia, odczytywanie i rozumienie etykiet produktów spożywczych, obliczanie BMI, pogadanki, prelekcje, spotkania ze specjalistami, konkursy, konkurencje sportowe, prezentacje multimedialne, degustacje, pokazy, ćwiczenia oraz instruktaże.

VII.1.2. Program Ograniczania Zdrowotnych Następstw Palenia Tytoniu w Polsce. Cele i zadania na lata 2014-2018

Program Ograniczania Zdrowotnych Następstw Palenia Tytoniu w Polsce określa kierunki działań oraz priorytetowe cele i zadania w dziedzinie zwalczania zagrożeń zdrowia związanych z paleniem tytoniu. W ramach programu przeprowadzono 681 kontroli sprawdzających przestrzeganie zakazu palenia tytoniu w miejscach objętych prawnym zakazem palenia. We wszystkich skontrolowanych miejscach publicznych stosowano ustawę o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych.

VII.1.3. „Czyste powietrze wokół nas”

Przedszkolny program edukacji antytytoniowej skierowany do dzieci 5-6 letnich oraz ich rodziców. W roku szkolnym 2016/2017 program realizowały 42 przedszkola w powiecie raciborskim.

W przedszkolach, w ramach realizacji programu, organizowane były m.in. pogadanki, warsztaty, wycieczki, konkursy, ćwiczenia, gry i zabawy, prezentacje, pokazy, quizy, nauka piosenki, zabawy ruchowe, spotkania ze specjalistami. W programie uczestniczyło 1180 dzieci przedszkolnych oraz 613 rodziców.

Dzięki realizacji zajęć programowych dzieci zrozumiały, że mają prawo decydować o tym, co się wokół nich dzieje i dokonywać świadomych wyborów wobec palenia papierosów. Dowiedziały się również jak należy prawidłowo reagować w sytuacjach, w których narażone są na bierne palenie.

VII.1.4. „Profilaktyczny Program w Zakresie Przeciwdziałania Uzależnieniu od Alkoholu, Tytoniu i innych Środków Psychoaktywnych”

Program ogólnopolski, którego celem jest ograniczenie używania tytoniu, alkoholu i innych substancji psychoaktywnych. Grupą docelową są kobiety w wieku prokreacyjnym (tj. między 15 a 49 rokiem życia).

W ramach tego Projektu w roku szkolnym 2016/2017 zrealizowano IV edycję ogólnopolskiego programu edukacyjnego w zakresie profilaktyki uzależnień pt. „ARS, czyli jak dbać o miłość?”. Celem programu jest ograniczenie używania substancji psychoaktywnych (alkoholu, tytoniu, narkotyków, środków zastępczych) przez uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Do realizacji programu na terenie powiatu raciborskiego przystąpiły 2 szkoły ponadpodstawowe. W programie wzięło udział 62 uczniów. W ramach Profilaktycznego Programu w Zakresie Przeciwdziałania Uzależnieniu od Alkoholu, Tytoniu i innych Środków Psychoaktywnych na oddziałach ginekologiczno-położniczych w całej Polsce, w tym także w Szpitalu Rejonowym im. dr Józefa Rostka zostały przeprowadzone badania ankietowe pt. „Zachowania zdrowotne kobiet w ciąży”.

Na przełomie marca-kwietnia 2017r. w ramach Projektu KIK/68 zorganizowana została Kampania społeczna pn. „Melanż. Oczekiwania vs. Rzeczywistość”. Głównym celem Kampanii było zwrócenie uwagi młodzieży na negatywne skutki korzystania z używek. Na potrzeby Kampanii opracowane zostały, przez organizatorów, informacje prasowe, spoty edukacyjne oraz scenariusz lekcji „Jak rozmawiać z młodzieżą na temat używek”, które w powiecie raciborskim zostały przekazane do mediów lokalnych oraz do szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych w celu rozpropagowania na stronach internetowych oraz do wykorzystania w bieżących działaniach profilaktycznych. Ponadto informacje przesłano do Starostwa Powiatowego w Raciborzu, Urzędu Miasta Racibórz oraz Komendy Powiatowej Policji w Raciborzu. Informacje dot. kampanii umieszczono także na stronie internetowej PSSE w Raciborzu.

Działania były także prowadzone m.in. w ramach Karnawałowej Rewii Tańca w Arenie Rafako (26.02.2017r), Targów Pracy na Zamku Piastowskim w Raciborzu (29.03.2017r.), w ramach akcji Światowego Dnia bez Tytoniu w Centrum Handlowym Auchan (31.05.2017r.), XIX Rajdu Środowisk Trzeźwości Dookoła Polski na boisku sportowym przy Zespole Szkolno-Przedszkolnym nr 2 w Raciborzu (12.08.2017r.), Pikniku Rodzinnego organizowanego przez Klub Kajakowy Meander

w Chałupkach (03.09.2017r.), Koncertu Charytatywnego na raciborskim Rynku (09.09.2017r.). W punktach informacyjno-edukacyjnym promowano m.in. kampanię społeczną „Nie pozwól odlecieć swojemu szczęściu” realizowanej w ramach Projektu KIK/68. Uczestnicy akcji mieli możliwość skorzystania z poradnictwa oraz udostępnionych materiałów informacyjno-edukacyjnych w postaci broszur i ulotek. W akcjach uczestniczyło ok. 2500 osób.

W ramach kampanii społecznej „Nie pozwól odlecieć swojemu szczęściu”, której celem jest zwiększenie wiedzy na temat skutków zdrowotnych używania substancji psychoaktywnych, a także ograniczenie ich stosowania, do wszystkich poradni dla kobiet (10) na terenie powiatu raciborskiego przekazano materiały informacyjno-edukacyjne w ilości 8 tysięcy. Główną grupą docelową kampanii są kobiety w wieku prokreacyjnym, ciężarne oraz ich rodziny i bliscy.

W ramach akcji „Bezpieczne ferie 2017” we współpracy z sekcją Higieny Dzieci i Młodzieży PSSE w Raciborzu zorganizowano akcję informacyjno-edukacyjną, podczas której promowano wśród dzieci, młodzieży oraz kadry pedagogicznej w ośrodkach organizujących zimowy wypoczynek założenia Projektu KIK/68. Uczestnikom 4 spotkań, które odbyły się w Pawłowie, Pogrzebieniu, Nędzy i Kuźni Raciborskiej w dniach 17 - 20.01.2017r. dostarczono podstawowych informacji dot. zagrożeń płynących z zażywania tzw. dopalaczy i tym samym podniesiono świadomość o problemach zdrowotnych i konsekwencjach prawnych wynikających z używania nowych narkotyków oraz nt. szkodliwości czynnego i biernego palenia tytoniu. W spotkaniach wzięło udział 125 dzieci. Uczestnicy mieli możliwość wzięcia udziału w ćwiczeniach z użyciem narkogogli.

VII.1.5. Krajowy Program Zwalczania AIDS i Zapobiegania Zakażeniom HIV

W ramach programu w 2017 roku przeprowadzono działania informacyjno-edukacyjne o tematyce HIV/AIDS mające na celu popularyzację najistotniejszych informacji nt. HIV i AIDS oraz ryzyka zakażenia.

Działania były prowadzone m.in. w ramach Karnawałowej Rewii Tańca w Arenie Rafako (26.02.2017r.), Targów Pracy na Zamku Piastowskim w Raciborzu (29.03.2017r.), w ramach akcji Światowego Dnia bez Tytoniu w Centrum Handlowym Auchan (31.05.2017r.), XIX Rajdu Środowisk Trzeźwości Dookoła Polski na boisku sportowym przy Zespole Szkolno-Przedszkolnym nr 2 w Raciborzu (12.08.2017r.), Pikniku Rodzinnego organizowanego przez Klub Kajakowy Meander w Chałupkach (03.09.2017r.), Koncertu Charytatywnego na raciborskim Rynku (09.09.2017r.). W punktach informacyjno-edukacyjnym uczestnicy akcji mieli możliwość skorzystania z poradnictwa oraz udostępnionych materiałów informacyjno-edukacyjnych w postaci broszur i ulotek. W akcjach uczestniczyło ok. 2500 osób.

Na przełomie czerwca/marca do wszystkich poradni dla kobiet (10) na terenie powiatu raciborskiego przekazano materiały informacyjno-edukacyjne przypominające o znaczącej roli lekarza ginekologa oraz położnej w informowaniu pacjentek o potrzebie wykonania badań w kierunku HIV.

Tematyka i problematyka HIV/AIDS była także realizowana w ramach wojewódzkiego projektu „HIV/AIDS – wiem, nie boję się toleruję”, profilaktykę zakażeń wirusem HIV, skierowanego do uczniów i nauczycieli szkół ponadpodstawowych. W Pierwszym etapie realizowana była konferencja szkoleniowa dla nauczycieli w dniu 15 listopada 2017r. w Katowicach, na której został także przedstawiony scenariusz zajęć do wykorzystania w edukacji młodzieży. Nauczyciele zostali także zaopatrzeni w materiały edukacyjne do realizacji zajęć z uczniami. Następnie edukacją objęci zostali uczniowie. Podsumowaniem i zakończeniem drugiego etapu Projektu była organizacja konkursu na spot edukacyjny pod hasłem „HIV/AIDS – wiem, nie boję się, toleruję”. Jednym z laureatów konkursu został uczeń Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego nr 2 w Raciborzu.

Do realizacji Projektu na terenie powiatu raciborskiego przystąpiło 10 szkół ponadpodstawowych, w których łącznie przeprowadzono 26 lekcji edukacyjnych wśród 586 uczniów.

VII.2. Programy wojewódzkie

VII.2.1. „Wybierz Życie – Pierwszy Krok”

Program edukacyjny skierowany do uczniów I klas szkół ponadgimnazjalnych, którego celem jest przede wszystkim zmniejszenie występowania raka szyjki macicy i umieralności na tę chorobę poprzez między innymi zwiększenie poziomu wiedzy uczniów i ich opiekunów na temat roli wirusa HPV w powstawaniu raka szyjki macicy oraz kształtowanie świadomości na temat czynników zwiększających ryzyko powstania tej choroby.

W roku szkolnym 2016/2017 V edycję programu realizowały 4 szkoły ponadpodstawowe. Działaniami edukacyjnymi objęto 253 uczniów oraz 253 rodziców.

Program cieszył się dużym zainteresowaniem wśród uczniów. Mieli możliwość uzyskania nowych dla siebie informacji oraz poszerzenia swojej wiedzy nt. zagrożeń związanych z zakażeniem wirusem HPV oraz profilaktyki raka szyjki macicy.

VII.2.2. „Podstępne WZW”

Wojewódzki program profilaktyki WZW B i C mający na celu upowszechnienie wiedzy na temat zagrożeń wynikających z zakażeń HBV i HCV oraz sposobów zapobiegania im. Program skierowany jest do uczniów klas II szkół ponadgimnazjalnych.

W roku szkolnym 2016/2017 na terenie powiatu raciborskiego VI edycję programu zrealizowały 9 szkół ponadpodstawowych. Edukacją objęto 437 uczniów.

Program cieszył się dużym zainteresowaniem wśród uczniów. W znacznym stopniu poszerzył ich wiedzę nt. profilaktyki WZW, czynników ryzyka i ochrony przed zakażeniami HBV i HCV.

VII.2.3. „Znamie! Znam je?”

Akcja mająca na celu upowszechnienie wiedzy o czerniaku – nowotworze złośliwym skóry, adresowana do uczniów szkół ponadgimnazjalnych.

W roku szkolnym 2016/2017 na terenie powiatu raciborskiego program zrealizowały 9 szkół ponadpodstawowych. Edukacją objęto 500 uczniów.

Dzięki realizacji zajęć programowych, wśród uczniów upowszechniono wiedzę na temat czerniaka i skutecznych metod zabezpieczania się przed tym nowotworem skóry. Uczniowie, dzięki specjalnie przygotowanemu filmikowi oraz materiałom informacyjnym dowiedzieli się, jak prawidłowo sprawdzać skórę i uchronić się przed czerniakiem. Wśród młodzieży wzrosła również świadomość na temat zagrożeń wynikających z zachorowalności na czerniaka.

VII.2.4. „Żywnienie na wagę zdrowia”

Program wojewódzki, którego głównym celem jest wspieranie prawidłowego rozwoju dzieci i młodzieży poprzez odżywianie i propagowanie aktywności fizycznej. Adresatami programu są dyrektorzy i kadra pedagogiczna żłobków, przedszkoli i szkół, osoby odpowiedzialne za wyżywienie dzieci w placówkach nauczania i wychowania, organy założycielskie żłobków, przedszkoli i szkół oraz dzieci i młodzież, ich rodzice i opiekunowie.

W roku szkolnym 2016/2017 V edycję programu zrealizowało 24 przedszkoli. Edukacją objęto 1073 dzieci oraz 1141 rodziców. Realizatorzy przedszkolni zostali zaopatrzeni w materiały edukacyjne oraz zostali przeszkoleni z założeń realizacji programu w dniu 21.03.2017r. w PSSE w Raciborzu.

Realizacja programu w placówkach umożliwiła zwiększenie świadomości dzieci, rodziców, opiekunów oraz pracowników nt. znaczenia zdrowego żywienia w codziennym życiu. Program cieszył się wielkim zainteresowaniem oraz poparciem. Stał się motywacją do dalszej pracy nad poprawą żywienia w placówkach.

W ramach realizacji programu zostały przeprowadzone zebrania z rodzicami, festyny/imprezy, spotkania z higienistką/panią dietetyk/stomatologiem, przygotowano gazetki tematyczne, zorganizowano konkursy, wizyty w piekarni, wyjścia do sklepu spożywczego, szukanie zdrowych produktów oraz degustacja owoców i warzyw itp.

VII.2.5. „Smak życia czyli debata o dopalaczach”

Program mający na celu dostarczenie młodym ludziom w wieku 13-15 lat /uczniowie szkół gimnazjalnych/ podstawowych informacji w kwestii używania tzw. dopalaczy, wiedzy o samych dopalaczach, a tym samym podniesienie świadomości o zdrowotnych konsekwencjach używania nowych narkotyków i zmniejszenia otwartości na kontakty z tymi produktami.

W roku szkolnym 2016/2017 II edycję programu zrealizowało 19 szkół gimnazjalnych z terenu powiatu raciborskiego. Edukacją objęto 1451 uczniów oraz 478 rodziców. Według szkolnych koordynatorów program jest bardzo wartościowy, bogaty merytorycznie, a scenariusz zajęć intrygujący i interesujący dla młodego odbiorcy. Program został oceniony wysoko zarówno z perspektywy osób, które przygotowywały się do przeprowadzenia zajęć według scenariusza, jak i osób, które w zajęciach uczestniczyły.

Uczniowie aktywnie i z dużym zainteresowaniem uczestniczyli w zajęciach. Wielu z nich nie zdawało sobie wcześniej sprawy ze szkodliwości działania dopalaczy. Realizacja programu umożliwiła zwiększenie ostrożności młodzieży w zakresie dopalaczy, nauczyła wnikliwego analizowania skutków nieprzemyślanego postępowania oraz skłoniła do poszukiwania „dobrego smaku” własnego życia.

VII.2.6. Bieg po zdrowie

I edycja programu antytytoniowej edukacji zdrowotnej, który skierowany jest do dzieci IV klasy szkoły podstawowej (grupa wiekowa 9-10 lat). Głównym celem programu jest opóźnienie lub zapobieganie inicjacji tytoniowej wśród dzieci i młodzieży, pokazanie atrakcyjności życia w środowisku wolnym od dymu tytoniowego, zwiększenie wiedzy i umiejętności uczniów na temat zdrowia w kontekście szkodliwości palenia tytoniu. Do realizacji I edycji programu zostało zaproszonych 20% szkół podstawowych. Wytypowani koordynatorzy szkolni zostali przeszkoleni z założeń realizacji programu w dniu 09.03.2017r. oraz zostali zaopatrzeni w materiały edukacyjne. W dniu 06.04.2017r. odbyła się Konferencja w Katowicach pt. „Palący problem – zadбай o zdrowe płuca”, która była wsparciem merytorycznym dla realizatorów powyższego programu.

W powiecie raciborskim program realizowało 7 szkół podstawowych. Edukacją objęto 156 uczniów z 7 klas IV szkół podstawowych. Edukacją objęto również 115 rodziców. W II edycji programem objętych zostanie 30% szkół podstawowych.

VII.3. Interwencje nieprogramowe:

VII.3.1. Obchody Światowego Dnia bez Tytoniu (31 maj)

W ramach obchodów Światowego Dnia bez Tytoniu, w dniu 31 maja 2017r. pracownicy sekcji Oświaty Zdrowotnej i Promocji Zdrowia PSSE w Raciborzu przeprowadzili akcję edukacyjno-informacyjną dot. profilaktyki uzależnień w Centrum Handlowym Auchan w Raciborzu. Celem akcji było podkreślenia tematu szkodliwości czynnego i biernego palenia tytoniu oraz zachęcenie osób palących do podjęcia walki z nałogiem. W akcji wzięły udział dzieci z zaprzyjaźnionego przedszkola, które w zorganizowanym pochodzie manifestowały przeciwko czynnemu i biernemu paleniu tytoniu.

W punkcie informacyjno-edukacyjnym uczestnicy imprezy mieli możliwość skorzystania z porad dot. profilaktyki oraz przeciwdziałania uzależnieniom, wzięcia udziału w badaniu miernikiem tlenku węgla w wydychanym powietrzu, a także w pomiarze ciśnienia i BMI. Przy stoisku wyeksponowano materiały edukacyjne (plakaty, ulotki) informujące m.in. o skutkach czynnego i biernego palenia tytoniu. Każda osoba wykonująca badania przy stoisku była częstowana jabłkiem. Z badania miernikiem tlenku węgla w wydychanym powietrzu skorzystało 20 osób. W akcji wzięło udział ok. 200 osób.

Ponadto rozesłano informacje dot. tegorocznych obchodów Światowego Dnia bez Tytoniu do lokalnych mediów.

VII.3.2. Obchody Światowego Dnia Rzucania Palenia (trzeci czwartek listopada)

16 listopada w ramach obchodów Światowego Dnia Rzucania Palenia została zorganizowana akcja informacyjno-edukacyjna w Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego nr 2 w Raciborzu („Mechanik”). Specjalnie na tę okazję został opracowany spot radiowy na temat szkodliwości palenia tytoniu, który był emitowany przez radiowęzeł w całej szkole. Podkład muzyczny, emitowanego spotu, z nutą grozy, efektywnie wpływał na uczucia i psychikę odbiorcy.

Akcja rozpoczęła się od audycji uświadamiającej, a potem zostały przeprowadzone badania ciśnienia tętniczego krwi, przez pielęgniarkę, końcowym etapem było badanie smokolizerem (urządzenie do określenia poziomu dwutlenku węgla w płucach), przeprowadzone przez pracownika Inspekcji Sanitarnej w Raciborzu. Każda osoba otrzymała wyjaśnienie odczytu ze smokolizera.

Cała szkoła zostało oplakatowana, a uczniom udostępniono materiały informacyjne w formie ulotek i broszur na przygotowanym stoisku promocji zdrowia. Uczniowie mogli dowiedzieć się gdzie szukać fachowej pomocy i informacji na temat metod rzucania palenia. Zainteresowanie badaniami okazało się ogromne. Z pomiarów skorzystało ponad 100 osób, jak również badaniu poddali się nauczyciele. Akcją objęto ok. 500 uczniów.

W piątek 17 listopada w ramach Światowego Dnia Rzucania Palenia w Zespole Szkół Ogólnokształcących nr 1 w Raciborzu można było usłyszeć audycję dotyczącą skutków palenia (nagranie wykonał i zaprezentował przez szkolny radiowęzeł **Szymon Folp** - relacja i nagranie zostało udostępnione na stronie internetowej szkoły –

<https://drive.google.com/file/d/19x9MbrpYoqvghe6pu0atMu4mXdUAMWGU/view>)

W ramach akcji zostały przygotowane punkty informacyjno – edukacyjne z możliwością wykonania badań. Można było sprawdzić swoje ciśnienie tętnicze krwi, które przeprowadzała pielęgniarka środowiska szkolnego oraz zbadać się smokolizerem (urządzenie sprawdza poziom wydychanego tlenu węgla), które to badanie przeprowadził pracownik Oświaty Zdrowotnej i Promocji Zdrowia Inspekcji Sanitarnej w Raciborzu. Uczniowie mogli dowiedzieć się gdzie szukać fachowej pomocy i informacji na temat metod rzucania palenia. Zainteresowanie było bardzo duże. Akcją objęto ok. 300 uczniów, a z badań skorzystało ponad 100 uczniów, jak również badaniu poddali się nauczyciele. Dla uczestników został przygotowany drobny, słodki poczęstunek.

Informacje zostały opublikowane na stronach internetowych Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego nr 2 w Raciborzu oraz Zespołu Szkół Ogólnokształcących nr 1 w Raciborzu

VII.3.3. Światowy Dzień Zdrowia (7 kwietnia)

W ramach obchodów Światowego Dnia Zdrowia, którego hasłem w 2017 roku było „**Depresja – porozmawiajmy o niej**”. Obchody tego dnia poświęcone były promowaniu informacji związanych z tą chorobą oraz dotarcie do jak najszerszego grona ludzi w celu zapewnienia im pomocy i wsparcia.

W ramach tegorocznych obchodów Światowego Dnia Zdrowia opracowano informację prasową na podstawie materiałów informacyjnych udostępnionych przez WHO i przesłano do placówek oświatowych, lokalnych mediów i jednostek samorządu terytorialnego.

VII.3.4. „Bezpieczne ferie 2017”

Akcja wojewódzka mająca na celu stworzenie bezpiecznych warunków wypoczynku dzieci i młodzieży na terenie województwa śląskiego poprzez prowadzenie działalności informacyjno-edukacyjnej, zwłaszcza w zakresie bezpiecznych zachowań zdrowotnych.

W ramach akcji przekazano plakat ph. „Bezpieczne ferie zimowe” w wersji elektronicznej do jednostek samorządu terytorialnego, placówek oświatowych, ośrodków wychowawczych, sportowych, kulturalnych, bibliotek, służb mundurowych oraz innych instytucji współpracujących (33) w powyższym zakresie na terenie powiatu raciborskiego z prośbą o zamieszczenie na stronach internetowych.

W ramach akcji „Bezpieczne ferie 2017” we współpracy z sekcją Higieny Dzieci i Młodzieży PSSE w Raciborzu zorganizowano akcję informacyjno-edukacyjną w placówkach organizujących wypoczynek zimowy dla dzieci i młodzieży, podczas której przeprowadzono 4 pogadanki dla dzieci, młodzieży oraz kadry pedagogicznej w ośrodkach organizujących zimowy wypoczynek. (17.01.2017r. – Zespół Szkolno-Przedszkolny w Pawłowie, 18.01.2017r. – Oratorium Młodzieżowe w Pogrzebieniu, 19.01.2017r. – Klub Jeździecki OWN Szymocice, 20.01.2017r. – Miejski Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji w Kuźni Raciborskiej.) Podczas pogadań, w których w sumie uczestniczyło 125 dzieci, poruszono tematykę profilaktyki grypy, szczepień ochronnych, profilaktyki uzależnień (tytoń, dopalacze) oraz antybiotykooporności. Uczestnicy oraz organizatorzy wypoczynku otrzymali materiały edukacyjno-informacyjne w postaci plakatów i ulotek dot. akcji „Bezpieczne ferie” (plakat), profilaktyki palenia tytoniu (plakaty, ulotki), dopalaczy (plakaty, ulotki), HIV/AIDS (kolorowanki), antybiotykooporności (plakaty, ulotki). Podczas spotkań uczestnicy wypoczynku mieli możliwość wzięcia udziału w ćwiczeniach z użyciem alkohogoli i narkogogli.

VII.3.5. Dopalacze - Wypalacze „groźne narkotyki”

Wojewódzka akcja edukacyjna mająca na celu profilaktykę uzależnień i przeciwdziałanie rozprzestrzenianiu psychoaktywnych środków zastępczych w środowisku młodzieży. W związku ze znacznym wzrostem zatrueń dopalaczami w woj. śląskim w lipcu 2015r., podjęto liczne i wzmożone działania profilaktyczne w powyższym zakresie.

W 2017 roku przeprowadzono 12 pogadań w placówkach kulturalno-oświatowych z dziećmi i młodzieżą, w których wzięło udział 950 uczestników. Pogadanki poruszały problematykę skutków zdrowotnych, społecznych i prawnych wynikających z zażywania dopalaczy oraz innych substancji psychoaktywnych. Uczestnicy mieli możliwość wzięcia udziału w ćwiczeniach z użyciem narkogogli i alkohogoli.

Działalność profilaktyczna realizowana była także w ramach 9 akcji informacyjno-edukacyjna organizowanych w powiecie raciborskim. W punktach informacyjno-edukacyjnym uczestnicy imprezy mieli możliwość skorzystania z porad dot. profilaktyki chorób oraz przeciwdziałania uzależnieniom, a także wzięcia udziału w ćwiczeniach z użyciem narkogogli i alkogogli. Przy stoiskach wyeksponowano materiały edukacyjne (plakaty, ulotki) informujące m.in. o szkodliwości zażywania „dopalaczy”. W akcji wzięło udział ok. 3560 osób.

Przez cały rok była także prowadzona dystrybucja materiałów informacyjno-edukacyjnych do placówek, które włączyły się do realizacji akcji.

VII.3.6. Europejski Dzień Wiedzy o Antybiotykach w ramach programu zdrowotnego Ministra Zdrowia p.n. „Narodowy Program Ochrony Antybiotyków”

Celem akcji jest propagowanie racjonalnego stosowania antybiotyków wśród społeczeństwa oraz zwrócenie uwagi na problem antybiotykooporności, jak również nadużywania i niewłaściwego stosowania antybiotyków.

Tematykę antybiotykooporności poruszono m.in. w ramach 9 akcji organizowanych w środowisku lokalnym we współpracy z licznymi partnerami. Edukacją objęto 2300 odbiorców. Zorganizowano 12 punktów informacyjno-edukacyjnych. Uczestnicy imprez mieli możliwość skorzystania z porad dot. racjonalnego stosowania antybiotyków oraz otrzymania materiałów informacyjno-edukacyjnych w postaci ulotek. W akcji wzięło udział ok. 4300 osób.

VII.3.7. Akcja „Zaszczep w sobie chęć szczepienia”

Akcja mająca na celu podniesienie poziomu wiedzy społeczeństwa na temat korzyści wynikających ze szczepień ochronnych oraz ich znaczenia w profilaktyce chorób zakaźnych. Akcja adresowana jest w szczególności do rodziców dzieci w wieku 0-3 oraz dzieci przedszkolnych, studentów uczelni wyższych, osób starszych oraz osób podróżujących.

W ramach akcji przeprowadzono 11 pogadanek, podczas których promowano wśród dzieci, młodzieży, studentów oraz kadry pedagogicznej założenia kampanii społecznej „Zaszczep w sobie chęć szczepienia”. Podczas spotkań przedstawiono korzyści wynikające ze szczepień ochronnych oraz ich znaczenie w profilaktyce chorób zakaźnych. Edukacją objęto 370 osób.

Ponadto zorganizowano 10 punktów informacyjno-edukacyjnych w środowisku lokalnym, przy których m.in. promowano szczepienia ochronne w ramach kampanii społecznej „Zaszczep w sobie chęć szczepienia”. Liczba odbiorców - 4280.

W ramach akcji prowadzono przez cały rok 2017 dystrybucję materiałów informacyjno-edukacyjnych w postaci ulotek.

VII.3.8. Kampania „Mam świadomość jak być zdrowym”

Inicjatorem kampanii jest Śląski Państwowy Inspektor Sanitarny. Kampania jest adresowana do właścicieli i pracowników gabinetów kosmetycznych, fryzjerskich, tatuażu, odnowy biologicznej itp. Jej celem jest upowszechnienie wiedzy nt. profilaktyki zakażeń, w tym krwiopochodnych w tego typu zakładach, poprawa warunków higienicznych, uświadomienie znaczenia i konieczności stosowania procedur zapewniających ochronę przed zakażeniami oraz chorobami zakaźnymi przy wykonywaniu usług, ograniczenie występowania zakażeń krwiopochodnych.

W ramach kampanii zorganizowano szkolenie dla właścicieli i pracowników w/w obiektów, które odbyło się w dniu 10 maja 2017r. W szkoleniu uczestniczyli przedstawiciele 9 zakładów fryzjerskich oraz 5 zakładów kosmetycznych – w sumie 17 osób. Szkolenie prowadzili pracownicy PSSE w Raciborzu. Uczestnicy zostali wyposażeni w materiały edukacyjno-informacyjne w postaci plakatów i poradników.

VII.3.9. Akcja „Lekki tornister”

Celem akcji była ochrona i promocja zdrowia w zakresie profilaktyki wad postawy oraz zwrócenie uwagi nauczycieli, rodziców, opiekunów na kwestię ciężkich plecaków uczniów szkół podstawowych. Do akcji zostały wytypowane 3 szkoły podstawowe z powiatu raciborskiego, w której wzięło udział 190 uczniów klas 0-3. Szkoły biorące udział w akcji zostały zaopatrzone w materiały edukacyjne. W ramach akcji został także zorganizowany konkurs pn. „Mały ekspert ds. Lekkiego Tornistra”. Regulamin konkursu został przesłany do wszystkich szkół podstawowych (30) w powiecie raciborskim.

VII.3.10. Akcja „Brązowo, ale czy zdrowo?”

Celem akcji jest kształtowanie postaw i zachowań zdrowotnych ludności, związanych z bezpieczeństwem korzystania z promieni słonecznych w okresie letnim oraz zwrócenie uwagi na problemy zdrowotne wynikające z nieodpowiedzialnego korzystania z promieniowania ultrafioletowego (UV) w solariach jako kluczowego zagrożenia dla zdrowia dzieci i młodzieży.

W ramach akcji „Brązowo, ale czy zdrowo?” prowadzono 6 pogadań dla młodzieży dot. bezpiecznego korzystania z promieni słonecznych w okresie letnim. Podczas pogadań zwracano uwagę na problemy zdrowotne wynikające z nieodpowiedzialnego korzystania z promieniowania ultrafioletowego, omawiano procesy zachodzące w organizmie podczas opalania, a także udzielano porad, w jaki sposób chronić się przed nadmiernym promieniowaniem UV. Uczestnicy pogadań otrzymali ulotki informacyjne, a organizatorom przekazywano plakaty. W 6 przeprowadzonych pogadankach uczestniczyło ogółem ok. 225 osób.

Ponadto w ramach XIX Raciborskiego rajdu Rowerowego Środowisk Trzeźwościowych Dookoła Polski, które odbyły się na terenie Boiska Sportowego przy Zespole Szkolno-Przedszkolnym nr 2 w Raciborzu zorganizowano punkt informacyjny, w którym wyeksponowano materiały informacyjno-

edukacyjne dot. akcji „Brązowo, ale czy zdrowo?” oraz udzielano porad dot. bezpiecznego korzystania z promieni słonecznych. W akcji uczestniczyło ok. 200 osób.

Do wszystkich Urzędów Miast i Gmin, Starostwa Powiatowego oraz lokalnych mediów przesłano materiały informacyjne oraz prasowe. Informacja ukazała się na stronach internetowych Starostwa Powiatowego, Urzędu Gminy w Kornowacu, Nędzy i Krzyżanowicach oraz w mediach lokalnych zostały umieszczone materiały dotyczące bezpiecznego opalania. Prowadzono także dystrybucję materiałów informacyjno-edukacyjnych.

VII.3.11. „Akcja Lato” – profilaktyka środków psychoaktywnych w tym „dopalaczy”

Akcja mająca na celu stwarzanie bezpiecznych warunków wypoczynku dzieci i młodzieży na terenie woj. śląskiego zwłaszcza w ośrodkach wypoczynku letniego. W ramach akcji przeprowadzono 6 pogadań w ośrodkach organizujących letni wypoczynek dzieci i młodzieży. W pogadankach uczestniczyło 225 dzieci.

Uczestnikom spotkań dostarczano podstawowych informacji dot. zagrożeń płynących z zażywania tzw. dopalaczy i tym samym podniesiono świadomość o problemach zdrowotnych i konsekwencjach prawnych wynikających z używania nowych narkotyków. Poruszono temat bezpiecznego opalania oraz omówiono temat bezpiecznego korzystania z kąpielisk. Ponadto zwrócono uwagę na korzyści wynikające ze szczepień ochronnych oraz ich znaczenie w profilaktyce chorób zakaźnych. Omówiono także zagrożenia płynące z czynnego i biernego palenia tytoniu. Organizatorom przekazano materiały edukacyjno-informacyjne (plakaty, ulotki ponad 700szt.) do rozdysponowania oraz wyeksponowania na terenie placówek. Łącznie w organizowanych akcjach i pogadankach wzięło udział 425 osób.

VII.3.12. „Pedikuloza” – profilaktyka wszawicy.

Do wszystkich placówek oświatowych (82) zostały przesłane, drogą elektroniczną, materiały edukacyjne nt. profilaktyki wszawicy (ulotka, broszura, plakat). Placówki oświatowe, u których został wzmożony problem zostały zaopatrzone w materiały w wersji papierowej.

WNIOSKI I PODSUMOWANIE

WNIOSKI

1. W ZAKRESIE EPIDEMIOLOGII

1. Faktyczna ocena sytuacji epidemiologicznej zależy nie tylko od rzetelnego zgłaszania chorób zakaźnych przez placówki udzielające świadczeń zdrowotnych, lecz także od szerszego stosowania badań diagnostycznych.
2. Obserwowany w ostatnich latach spadek zapadalności na większość chorób zakaźnych nie zmienia faktu, że niektóre choroby nadal stanowią poważny problem zdrowotny i epidemiologiczny, zwłaszcza choroby nowo pojawiające się lub nawracające, jak np. krztusiec i odra.
3. Pogorszenie się w ostatnich latach dostępności do diagnostyki gruźlicy (brak konieczności przeprowadzania badań przesiewowych wykonywanych w ramach badań wstępnych i okresowych), może doprowadzić do wzrostu zachorowań (w tym także u dzieci i młodzieży), zwłaszcza w obliczu występowania przypadków zachorowań opornych na leki przeciwpłatkowe.
4. Realizacja obowiązującego programu szczepień ochronnych utrzymuje się w powiecie raciborskim na wysokim poziomie, pomimo niewielkiego wzrostu liczby dzieci niezaszczepionych.
5. W 2017 r. (od 01 stycznia) wdrożono, w ramach programu szczepień ochronnych, nowe, obowiązkowe szczepienia dzieci przeciwko pneumokokom.
6. Decyzje administracyjne wydane w 2017 roku dotyczyły złego stanu technicznego oraz sanitarno – porządkowego. W wyniku stwierdzonych nieprawidłowości trzy osoby zostały ukarane mandatem
7. W większości podmioty lecznicze prowadzą dokumentację kontroli wewnętrznej zgodną z wymogami obowiązującego rozporządzenia, jednakże nie zawsze dostosowaną do zakresu udzielanych świadczeń.
8. Współpraca pomiędzy pracownikami PIS, a członkami Zespołu Zakażeń Szpitalnych zapewniła poprawność działania w ogniskach epidemicznych, które wystąpiły na terenie Szpitala Rejonowego w Raciborzu.
9. Analiza porównawcza w stosunku do lat poprzednich wskazuje, że bezpieczeństwo sanitarne w zakresie świadczenia usług medycznych mieszkańców powiatu raciborskiego ulega systematycznej poprawie.
10. Asortyment stosowanych preparatów dezynfekcyjnych uwzględnia specyfikę placówek, oraz zapobieganie zakażeniom krwiopochodnym. Znajomość zasad i sposobu wykonywania procesów dezynfekcji została oceniona pozytywnie. W trakcie wykonywanych czynności kontrolnych skorygowano niewłaściwe postępowanie z narzędziami wielokrotnego użytku (w 1 podmiocie leczniczym).
11. Zastrzeżeń nie budzą także procesy sterylizacji, postępowania z brudną bielizną i odzieżą roboczą.

2. W ZAKRESIE HIGIENY KOMUNALNEJ

W obszarze nadzoru nad obiektami użyteczności publicznej w powiecie raciborskim nie obserwuje się znaczących zmian zarówno w ilości obiektów jak i w standardzie ich funkcjonowania. W obszarze nadzoru nad jakością zdrowotną wody do spożycia i wody w pływalniach rok 2017 to pierwszy rok funkcjonowania nowych przepisów narzucających obowiązek przeprowadzania kontroli wewnętrznych przez podmioty prowadzące działalność w tych dziedzinach.

3. W ZAKRESIE HIGIENY ŻYWNOŚCI, ŻYWIENIA I PRZEDMIOTÓW UŻYTKU

1. Porównując wyniki kontroli przeprowadzonych w roku 2016 i 2017 można stwierdzić, iż ogólny stan sanitarno-higieniczny obiektów żywieniowo-żywnościowych pozostał na porównywalnym poziomie w stosunku do poprzedniego roku (w 2016 r. odsetek obiektów ocenionych jako niezgodne z wymaganiami wynosił 0,1 %, natomiast w 2017 r. wyniósł 0,08%).
2. W zakładach produkcji żywności ogólny stan sanitarny nieznacznie uległ poprawie (w 2016 r. odsetek obiektów ocenionych jako niezgodne z wymaganiami wynosił 0,6 %, natomiast w 2017 r. wyniósł 0,5%).
3. W przypadku zakładów wprowadzających do obrotu środki spożywcze, stan nie uległ zmianie - nie stwierdzono obiektów niezgodnych (w 2016 r. wynosił 0%, w 2017 r. 0%).
4. W przypadku zakładów żywienia zbiorowego stan nie uległ zmianie - nie stwierdzono obiektów niezgodnych (w 2016 r. wynosił 0%, w 2017 r. 0%).
5. Dwukrotnie wzrósł odsetek prób kwestionowanych (w roku 2016 wynosił 2,4%, natomiast w 2017r. – 4,1%). W 2017 r. kwestionowanych było 10 prób środków spożywczych oraz 11 próbek zmiotków lub wytrząpek pobranych w piekarniach.
6. Liczba zdyskwalifikowanych próbek zmiotków i wytrząpek pobranych w piekarniach zdecydowanie wzrosła w stosunku do roku poprzedniego (w 2016 r. zakwestionowano 25% prób, w 2017 r. – 55% prób).
7. Pomimo zadań dodatkowych wynikających z akcji koordynowanych przez ŚPWIS oraz kontroli na wniosek strony, a także problemów wynikających ze zdecydowanym zmniejszeniem obsady kadrowej z powodu dużej absencji pracowników, główne zamierzenia i plan przewidziane na 2017 rok zostały zrealizowane.

4. W ZAKRESIE HIGIENY DZIECI I MŁODZIEŻY

W wyniku prowadzonego w 2017r. nadzoru nad placówkami nauczania i wychowania, a także nad wypoczynkiem dzieci i młodzieży stwierdzono, iż:

1. Stan sanitarno-higieniczny i techniczny placówek nauczania i wychowania na terenie powiatu raciborskiego ulega systematycznej poprawie.
2. W przeciwieństwie do lat ubiegłych, w sanitariatach wszystkich placówek zapewniono dostęp do bieżącej ciepłej wody.

3. W dalszym ciągu modernizowana jest i powiększana nie tylko baza sportowa szkół.
4. Liczba placówek posiadających gabinety profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej utrzymała się na tym samym poziomie co w roku 2016.
5. Odsetek przedszkolaków i uczniów korzystających z nieprawidłowo dobranego stanowiska pracy, w porównaniu do lat 2015-2016, zmalał, choć w dalszym ciągu stwierdzano usadawianie dzieci przedszkolnych i szkolnych w sposób niezgodny z zasadami ergonomii.
6. W szkołach nadal prowadzone jest dożywianie uczniów. Liczba placówek wydających ciepłe posiłki dla uczniów utrzymała się na tym samym poziomie co w latach 2015-2016. Większość uczniów korzystała z pełnych obiadów.
7. W odniesieniu do roku 2016, zwiększyła się zarówno liczba przedszkoli zapewniających warunki do utrzymania higieny jamy ustnej przez uczęszczające do nich dzieci, jak i liczba przedszkolaków szczotkujących zęby po posiłku/posiłkach. W dalszym ciągu jednak nie we wszystkich placówkach przedszkolnych i nie wszystkie przedszkolaki myją zęby. Należy więc nadal dążyć do wyeliminowania tego stanu zarówno w tych przedszkolach w których dzieci nie szczotkują zębów, jak i w tych w których szczotkowaniem zębów nie objęte zostały jeszcze wszystkie dzieci.
8. W 2017r. na terenie powiatu raciborskiego dzieci i młodzieży, podobnie jak w roku 2016, wypoczywały nie tylko w ramach zorganizowanego wypoczynku w miejscu zamieszkania, ale również w ramach wypoczynku całodobowego tj. na zimowiskach, koloniach i obozach). Prócz nieprawidłowości stwierdzonych w obiekcie prowadzącym żywienie wypoczywających na zimowisku dzieci/młodzieży, w obiektach, w których odbywały się turnusy zarówno zimowego, jak i letniego wypoczynku warunki sanitarno-higieniczne nie budziły zastrzeżeń.

5. W ZAKRESIE HIGIENY PRACY

1. Spośród nadzorowanych zakładów aż 54% stanowią zakłady małe, zatrudniające do 10 pracowników. Liczbowa przewaga zakładów małych w powiecie raciborskim od szeregu lat ma charakter stały.
2. Najwięcej pracowników zatrudnionych jest w zakładach zakwalifikowanych do następujących grup Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) – PKD 22 – 3459 zatrudnionych, PKD 25 – 2596 zatrudnionych, PKD 10 – zatrudnionych 1132 i PKD 47 – 731 osób.
3. Najpoważniejszy problem natury higienicznej w nadzorowanych zakładach pracy stanowi narażenie zawodowe na czynniki fizyczne (wśród nich największą skalę zagrożenia stanowi hałas). Hałas jako czynnik szkodliwy występuje aż w 47 % nadzorowanych zakładów (186 zakładach pracy), pył (w tym pył przemysłowy, pył organiczny i pył drewna, pył węgla i grafitu syntetycznego) w 138 zakładach tj. ok. 35% nadzorowanych zakładów. Najczęściej występującymi szkodliwymi czynnikami chemicznymi w zakładach pracy są tzw. dymy spawalnicze, w skład których wchodzi najczęściej: tlenek węgla, tlenki żelaza, tlenki azotu, mangan. Czynniki te występują w ponad. 30% nadzorowanych zakładów pracy.

4. W zakładach nadzorowanych, w warunkach szkodliwych zatrudnionych jest 632 osoby, w tym: 528 osób pracuje w narażeniu na hałas, 48 osób w narażeniu na pyły, 74 osoby w narażeniu na czynniki chemiczne, 21 osób w narażeniu na drgania o ogólnym działaniu na organizm człowieka.
5. Największe zagrożenia zdrowotne w środowisku pracy występowały w zakładach pracy zajmujących się:
  - produkcją wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych – PKD 22 - narażenie na hałas – 318 osób, drgania – 21 osób, czynniki chemiczne – 46 osób,
  - produkcją metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń – PKD 25 – narażenie na hałas – 180 osób, pyły – 4 osoby i czynniki chemiczne – 12 osób,
  - produkcją metali – PKD 24 – narażenie na hałas – 27 osób i pyły – 44 osoby.
6. W wyniku postępowań prowadzonych przez PPIS ulega poprawie stan higieniczny środowiska pracy pracowników. W roku 2017 w wyniku decyzji wydanych przez PPIS w Raciborzu warunki pracy poprawiono 321 pracownikom.
7. W 2017 r. najczęściej stwierdzane nieprawidłowości podobnie jak w latach poprzednich to: brak aktualnych badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia występujących w środowisku pracy, niewłaściwie sporządzona ocena ryzyka zawodowego odniesieniu do narażenia na hałas, drgania lub czynniki chemiczne oraz niewłaściwy stan sanitarny pomieszczeń higieniczno-sanitarnych w tym brak właściwych pomieszczeń sanitarnych.

6. W ZAKRESIE ZAPOBIEGAWCZEGO NADZORU SANITARNEGO

Oceniając inwestycje poddawane uzgodnieniom, opiniowaniu na etapie projektowym i odbiorowym, stwierdza się, iż ich standardy uległy poprawie. Inwestorzy decydują się na zastosowanie nowych technologii i rozwiązań funkcjonalnych, pozyskując tym samym fundusze unijne. Uzgadniania dokumentacja oraz przygotowywane do użytkowania obiekty, były wykonywane poprawnie poprzez odpowiednie rozwiązania funkcjonalne i technologiczne, zapewnienie odpowiednich warunków sanitarno-higienicznych dla pracowników, większe bezpieczeństwo oraz użyte dobre materiały budowlane. Podczas odbiorów obecnie w stosunku do roku ubiegłego sytuacja jest lepsza, spotykano się w większości z inwestycjami dobrze przygotowanymi do czynności odbiorowych pod względem wykonawczym (prace zakończone, zgodność z dokumentacją projektową, uzgodnienia projektu w wymaganym zakresie) oraz formalno-prawnym (wpis do dziennika budowy, odbiory techniczne wewnętrzne, badania i pomiary, dokumenty potwierdzające dopuszczenie do obrotu i stosowania materiałów budowlanych). Gdy była taka potrzeba to w protokołach kontroli ujmowano zastrzeżenia wynikające z niezgodności realizacji przedsięwzięć z zatwierdzoną dokumentacją projektową lub nie spełnionymi do końca wymogami sanitarnymi. W okresie 2017 roku nie wniesiono sprzeciwu na użytkowanie obiektów w trybie art. 28 ustawy z dnia 14 marca 1985r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej. Na wydane w ubiegłym roku decyzje i opinie nie wpłynęły zażalenia stron biorących udział w postępowaniach. Zadania realizowane przez Sekcję Zapobiegawczego Nadzoru Sanitarnego

PSSE w Raciborzu w 2017r. miały istotny wpływ na poprawę stanu sanitarnego terenu powiatu raciborskiego.

7. W ZAKRESIE OŚWIATY ZDROWOTNEJ I PROMOCJI ZDROWIA

Realizacja programów zdrowotnych, akcji, kampanii informacyjno-edukacyjnych, imprez, punktów konsultacyjnych, wystaw tematycznych, badań zdrowotnych, porad i szkoleń, jak również informacje przekazywane za pośrednictwem lokalnych mediów przyczyniły się m.in. do zwiększenia poziomu wiedzy uczniów, rodziców, opiekunów, kadry pedagogicznej i społeczności lokalnej oraz do wzmocnienia postaw, zachowań i nawyków prozdrowotnych.

Powyższe działania realizowane we współpracy z placówkami oświatowo-wychowawczymi, kulturalnymi, zakładami opieki zdrowotnej oraz samorządami lokalnymi i innymi instytucjami publicznymi zmierzały do pobudzania aktywności prozdrowotnej mieszkańców powiatu raciborskiego, ochrony zdrowia oraz do świadomego eliminowania czynników zagrażających zdrowiu.

PODSUMOWANIE

Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Raciborzu w 2017 r. wykonywała swoje działania zgodnie z zatwierdzonymi w „Planie zasadniczych Przedsięwzięć Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Raciborzu na rok 2017 r.” kierunkami ujętymi w „Wytycznych Głównego Inspektora Sanitarnego na rok 2017”.

Poszczególne komórki PSSE wykonały terminowo większość zamierzeń ujętych w planie. Pojedyncze zadania nie zostały wykonane lub wykonane nieterminowo z przyczyn niezależnych od PSSE w Raciborzu. Podobnie jak w poprzednich latach główną przyczyną braku lub nieterminowego wykonania było wycofanie się jednostek wyższych szczebli z niektórych działań, do udziału w których przewidywano PSSE w Raciborzu (np. odgórne wycofanie niektórych rodzajów sprawozdań, przesunięcie terminów niektórych zadań).

Wzorem lat wcześniejszych w roku 2017 realizowano zadania ponadplanowe zgodnie z ustalonymi ogólnie wytycznymi i terminami wykonania. Związane one były z aktualnymi zagrożeniami zdrowotnymi i wdrożeniem nowych regulacji prawnych.

W minionym roku szczególną uwagę poświęcono działaniom kontrolnym w zakresie:

- działalności Komitetów i Zespołów Kontroli Zakażeń Szpitalnych oraz ich współpracy z PIS,
- realizacji Programu Szczepień Ochronnych i nadzoru nad uodpornieniem populacji w ramach obowiązkowych szczepień ochronnych oraz nad sposobem przekazywania i przechowywania szczepionek służących do przeprowadzania obowiązkowych szczepień, z wykorzystaniem Elektronicznego Systemu Nadzoru nad Dystrybucją Szczepień (ESDS),
- jakości wody w ramach tzw. monitoringu kontrolnego i monitoringu przeglądowego,
- nadzoru nad jakością zdrowotną żywności,
- prawidłowości postępowania z odpadami gastronomicznymi,

- zawartości metali ciężkich oraz azotanów (pobór prób do badań) w produktach wytwarzanych w ramach produkcji pierwotnej,
- dostosowania mebli szkolnych oraz przedszkolnych do wzrostu uczniów klas I-III i przedszkolaków w wybranych szkołach podstawowych i przedszkolach powiatu raciborskiego
- naruszenia zakazu wprowadzania do obrotu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych zgodnie z Ustawą z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii.

Zamierzenia i kontrole ujęte w planach na 2017 r. i wynikające z doraźnych potrzeb wykonane zostały na satysfakcjonującym poziomie. Zadania jednostki wykonano z zachowaniem obowiązujących standardów i wymagań wdrożonego w jednostce systemu jakości.

Na podstawie informacji zgromadzonych w wyniku prowadzonych w 2017 r. działań kontrolnych i kontynuowanego nadzoru stwierdzić można, iż bezpieczeństwo sanitarne mieszkańców powiatu raciborskiego utrzymuje się na stabilnym, zadawalającym poziomie.